

Cadrul de Management de Mediu și Social

TRADUCERE

(pentru detalii și precizări a se consulta versiunea originală în limbă engleză)

Elaborat de
Agenția Servicii Publice
Departamentul Cadastru
www.asp.gov.md

Chișinău, Moldova
Mai, 2018

blank page

Cuprins

Cuprinsul versiunii originale (în Engleză).....	5
Cuprinsul versiunii originale (în Română).....	7
Introducere.....	9
Rezumat.....	10
1. Descrierea Proiectului.....	11
1.1 Obiectivul Proiectului	11
1.2 Componentele și activitățile de proiect.....	11
1.2.1 Componentul A: Înregistrarea primară a bunurilor imobile.....	11
1.2.2 Componentul B: Evaluarea și impozitarea	12
1.2.3 Componentul C: Consolidarea sistemului de administrare funciară.....	13
1.2.4 Componentul D: Întărirea capacităților și gestionarea Proiectului	13
1.3 Localizarea Proiectului	14
1.4 Categoria de mediu a Proiectului	14
2. Terenurile cu regim special de protecție și utilizare.....	15
2.1 Ariile naturale protejate	15
2.2 Spațiile verzi	18
2.3 Zonele și fișiile de protecție a apelor	18
3. Analiza riscurilor și de impact.....	20
3.1 Problemele de mediu majore, relevante activităților de proiect	20
3.2 Riscuri și impacturi potențiali.....	20
3.3 Eventualele riscuri și impact social	21
3.3.1 Descrierea riscurilor sociale, identificate în cadrul proiectului-pilot Văratice, implementat de către Cadastru (fără suportul financiar al BM)	22
3.3.2 Descrierea riscurilor sociale, identificate în cadrul Studiului de impact social și discuții în grupuri-țintă	22
3.3.3 Alte riscuri sociale, legate de aspecte de mediu.....	24
3.4 Măsurile de atenuare, care urmează să fie asigurate în implementarea activităților de proiect	24
3.4.1 Măsurile organizatorice.....	24
3.4.2 Protecția resurselor funciare.....	24
3.4.3 Ariile naturale protejate.....	25
3.4.4 Protecția fondului forestier	26
3.4.5 Protecția resurselor acvatice.....	27
4. Politicile și cadrul regulatoriu.....	28
4.1 Cadrul legal de mediu național	28
4.1.1 Procedura de evaluare a impactului asupra mediului.....	28
4.2 Cadrul legal social	31
4.3 Instituțiile statului implicate în procesul de gestionare a proprietății publice	34
4.4 Politicile și procedurile de evaluare de mediu ale BM	36

4.4.1	Politicile de salvagardare și relevanța lor pentru Proiect.....	36
4.4.2	Categoriile de screening și procedurile de evaluare de mediu.....	36
4.4.3	Procedura de consultare publică a Băncii Mondiale.....	37
4.5	Experiența de salvagardare în Primul proiect de cadastru din Republica Moldova.....	37
4.6	Studiul impactului social, care urmează să fie efectuat în cadrul Proiectului	38
5.	Îndrumările de mediu	39
5.1	Scopul și conținutul îndrumărilor de mediu	39
5.2	Regulile și procedurile pentru screening-ul de mediu	39
6.	Implementarea CMMS	42
6.1	Unitatea de implementare a Proiectului.....	42
6.2	Consolidarea capacităților	42
6.3	Activități de monitorizare și raportare.....	42
6.4	Mecanismul de remediere a reclamațiilor	43
6.4.1	Măsurile de atenuare și mecanismul de remediere a reclamațiilor	43
6.4.2	Mecanismul corporativ de remediere a reclamațiilor al BM	45
6.5	Informarea și consultarea privind CMMS	46
	Referințe	47
	Anexe.....	50
<i>Anexa A.</i>	Fondul ariilor naturale protejate de stat, conform Legii #1538/1998	51
<i>Anexa B.</i>	Cadrul legal național	75
<i>Anexa C.</i>	Politicile de salvagardare ale BM	79
<i>Anexa D.</i>	Fișa de verificare de mediu	81
<i>Anexa E.</i>	Conținutul Planului de management de mediu	91
<i>Anexa F.</i>	Fișa de verificare de mediu pentru activitățile privind terenuri cu regim special de protecție și utilizare	97
<i>Anexa G.</i>	Formularul de înregistrare a reclamației (model)	99
<i>Anexa H.</i>	Formularul de confirmare a reclamației (model)	100
<i>Anexa I.</i>	Raportul cu privire la consultările publice privind proiectul CMMS	101

Cuprinsul versiunii originale (în Engleză)

Abbreviations.....	5
Executive Summary	6
1. Project Description.....	9
1.1 Background of the Project	9
1.2 Project objective	10
1.3 Project components and activities.....	10
1.3.1 Component A: First Property Registration.....	10
1.3.2 Component B: Valuation and Taxation.....	11
1.3.3 Component C: Land Administration System Strengthening.....	12
1.3.4 Component D: Capacity Building and Project Management	13
1.4 Project location	13
1.5 Implementation arrangements.....	14
2. Baseline Data and Information	15
2.1 Background data and information.....	15
2.2 Overview of the status of the country's environment.....	16
2.3 Lands with the special regime of protection and use.....	17
3. Risks and Impacts	21
3.1 Major environmental concerns related to project activities.....	21
3.2 Project potential environmental risks and impacts	21
3.3 Potential social risks and impacts	25
3.4 Recommended specific mitigation measures to be applied.....	28
3.4.1 Organizational measures	28
3.4.2 Protection of land resources	28
3.4.3 Protected Areas	29
3.4.4 Protection of the forest fund.....	30
3.4.5 Protection of aquatic resources	30
4. Policy and Regulatory Framework.....	32
4.1 National environmental management regulatory framework	32
4.1.1 Environmental legal framework.....	32
4.1.2 International conventions, ratified by Republic of Moldova	33
4.1.3 Environmental Impact Assessment procedure	33
4.2 Social Legal Framework.....	34
4.3 Institutions involved in the process of public land management.....	40
4.4 World Bank Safeguards Policies and Procedures	42
4.4.1 Safeguard Policies and their relevance to the Project	42
4.4.2 Screening categories and Environmental Assessment procedures.....	43
4.5 The comparison of national and WB EA procedures	44
4.6 Reflecting Lesson Learned in Safeguards from First Cadaster Project in Moldova	46
4.7 Comprehensive Social Assessment to be carried under the Project	46
5. Project Environmental Guidelines	47
5.1 Purpose and content of environmental guidelines	47
5.2 Rules and procedures for the environmental screening.....	47

5.3	Integration of EMP into project documentation	49
6.	ESMF Implementation.....	51
6.1	Project Implementation Unit	51
6.2	PIU Safeguards Specialist	51
6.3	Capacity building.....	52
6.4	Monitoring and reporting activities	52
6.5	Grievance Redress Mechanism	53
6.5.1	Mitigation Measures and Grievance Redress Mechanism.....	53
6.5.2	World Bank's Corporate Level Grievance Redress System	55
6.6	Public consultation and disclosure	55
	References	57
	Annexes.....	60
	<i>Annex A.</i> State-Protected Areas Fund according to the Law #1538/1998 (as of Mar 2018)	61
	<i>Annex B.</i> National Environmental Legal Framework	85
	<i>Annex C.</i> World Bank Safeguards Policies and Procedures	89
	<i>Annex D.</i> Environmental Screening Checklist.....	91
	<i>Annex E.</i> Environmental Management Plan Content.....	99
	<i>Annex F.</i> Environmental Screening Checklist for activities with regard of lands with special regime of protection and use	104
	<i>Annex G.</i> sample Grievance/inquiry Form.....	106
	<i>Annex H.</i> sample Grievance Acknowledgement Form	107
	<i>Annex I.</i> Report on Consultation on the Draft ESMF with Interested Parties	108

Cuprinsul versiunii originale (în Română)

Abrevieri.....	5
Sumar Executiv.....	6
1. Descrierea Proiectului.....	9
1.1 Background of the Project	9
1.2 Obiectivul Proiectului	10
1.3 Componentele Proiectului și activități	10
1.3.1 Componentul A: First Property Registration	10
1.3.2 Componentul B: Valuation and Taxation.....	11
1.3.3 Componentul C: Land Administration System Strengthening.....	12
1.3.4 Componentul D: Capacity Building and Project Management.....	13
1.4 Localizarea Proiectului	13
1.5 Aranjamente de implementare	14
2. Date și informația de referință.....	15
2.1 Date generale	15
2.2 Informație generală privind starea mediului în țară.....	16
2.3 Terenuri cu regim special de protecție și utilizare.....	17
3. Riscuri și impacturi.....	21
3.1 Preocupările majore de mediu relevante activităților de proiect	21
3.2 Riscuri potențiale și impacturi de mediu	21
3.3 Riscuri potențiale și impacturi sociale	25
3.4 Măsurile recomandate pentru implementare.....	28
3.4.1 Măsurile organizaționale	28
3.4.2 Protecția resurselor funciare.....	28
3.4.3 Ariile natural protejate	29
3.4.4 Protecția fondului forestier.....	30
3.4.5 Protecția resurselor acvatice.....	30
4. Politicile și cadrul regulatoriu.....	32
4.1 Cadrul regulatoriu național privind managementul de mediu	32
4.1.1 Cadrul normativ de mediu.....	32
4.1.2 Convențiile internaționale ratificate de Republica Moldova.....	33
4.1.3 Procedura evaluării impactului asupra mediului	33
4.2 Cadrul legal social	34
4.3 Instituțiile implicate în procesul de management al terenurilor publice.....	40
4.4 Politicile și procedurile ale Băncii Mondiale privind managementul de mediu.....	42
4.4.1 Politicile de salvagardare și relevanța lor Proiectului.....	42
4.4.2 Categoriile de mediu și procedurile de evaluare	43
4.5 Compararea procedurilor naționale și ale BM privind evaluarea de mediu	44
4.6 Experiența de salvagardare în Primul proiect de cadastru din Moldova	46
4.7 Studiul complet al impactului social, care urmează să fie efectuat în cadrul Proiectului....	46
5. Îndrumările de mediu	47
5.1 Scopul și conținutul îndrumărilor de mediu	47
5.2 Regulile și procedurile ale screening-ului de mediu.....	47

5.3	Integrarea planului de management de mediu în documentația de proiect	49
6.	Implementarea CMMS	51
6.1	Unitatea de Implementare a Proiectului	51
6.2	Specialistul de salvagardare	51
6.3	Întărirea capacităților	52
6.4	Monitoring și raportarea	52
6.5	Mecanismul de Redresare a Reclamațiilor	53
6.5.1	Măsuri de mitigare și Mecanismul de Redresare a Reclamațiilor	53
6.5.2	Sistem Corporativ de Redresare a Reclamațiilor	55
6.6	Consultările publice	55
	Referințe	57
	Anexe	60
	<i>Anexa A.</i> Fondul ariilor natural protejate de stat conform Legii #1538/1998.....	61
	<i>Anexa B.</i> Cadrul legal național.....	85
	<i>Anexa C.</i> Politicile și procedurile de salvagardare ale BM.....	89
	<i>Anexa D.</i> Fișa de verificare de mediu	91
	<i>Anexa E.</i> Conținutul Planului de management de mediu.....	99
	<i>Anexa F.</i> Fișa de verificare pentru activitățile privind terenuri cu regim special de protecție și utilizare	104
	<i>Anexa G.</i> Formularul de înregistrare a reclamației	106
	<i>Anexa H.</i> Formularul de confirmare a reclamației	107
	<i>Anexa I.</i> Raportul cu privire la consultările publice cu privire la proiectul CMMS	108

Introducere

Pentru a aborda impacturi potențiale negative ale activităților de proiect preconizate, Echipa de implementare a Proiectului (EIP) a elaborat Cadrul de Management de Mediu și Social (CMMS), care descrie cerințele naționale și ale Băncii Mondiale privind evaluarea impactului de mediu și social pentru activitățile finanțate în cadrul Proiectului *Înregistrarea Funciară, Evaluarea și Impozitarea Locală*.

Acest document reflectă următoarele reguli și proceduri de mediu și sociale: îndrumări cu privire la evaluarea sub-proiectelor și pregătirea planurilor de management de mediu și sociale; fișele de verificare de mediu pentru diferite categorii de activități; mecanismul de reclamații; măsurile posibile de atenuare pentru activitățile finanțate; cerințele privind monitorizarea și supravegherea implementării măsurilor de mediu și sociale ș.a.

Rezumat

Obiectivul Proiectului. Obiectivul de dezvoltare al Proiectului este îmbunătățirea calității sistemelor de administrare funciară și evaluare a bunurilor imobile și consolidarea transparenței sistemului de impozitare a bunurilor imobile.

Componentele și activitățile de proiect. Proiectul cuprinde patru componente cu valoarea totală de 35 milioane dolari SUA:

Componentul A: Înregistrarea primară a bunurilor imobile. Obiectivul acestui component este finalizarea înregistrării primare a terenurilor private și publice în Republica Moldova.

Componentul B: Evaluarea și impozitarea. Acest component va sprijini extinderea sistemului de evaluare pentru a încorpora acele proprietăți, care nu sunt incluse în prezent și pentru a efectua o reevaluare a proprietăților, care sunt deja în sistemul de evaluare în masă, dar, care nu au fost reevaluate din 2008.

Componentul C: Consolidarea sistemului de administrare funciară. Componentul va sprijini dezvoltarea sectorului funciar printr-o modalitate coordonată.

Componentul D: Întărirea capacităților și gestionarea Proiectului. Acest component va sprijini consolidarea capacităților la nivelul agenților și instituțiilor interesate pentru a asigura buna implementare a activităților proiectului și susținerea sustenabilității.

Localizarea Proiectului. Proiectul va sprijini dezvoltarea sistemelor de nivel național și va avea acoperire națională.

Înregistrarea terenurilor private, estimată la 560.000 de terenuri, va avea loc în aproximativ 290 de localități rurale amplasate în întreaga țară. În ceea ce privește delimitarea și înregistrarea terenurilor publice, vor fi implicate aproximativ 270.000 de terenuri din 850 unități administrativ-teritoriale (locații). Evaluarea imobilelor va implica proprietăți în toate cele 900 de locații, în toate cele 32 de raioane din Moldova. Teritoriile din Stînga Nistrului nu vor fi acoperite de Proiect.

Categoria de mediu a Proiectului. În conformitate cu politicile și procedurile de salvagardare ale Băncii Mondiale, inclusiv OP/BP/GP 4.01 *Evaluarea de mediu*, Proiectul este plasat în *categoria B* de risc de mediu. Principalele intervenții ale proiectului se referă la susținerea activităților de procesare și înregistrare a datelor cadastrale, sensibilizarea publicului și consolidarea capacităților, precum și lucrări minore de renovare și remodelare a spațiilor de birouri, după caz. În timp ce impactul de mediu și social al proiectului va fi în mare parte pozitiv, pot fi generate unele efecte negative.

Implementarea. O unitate de implementare a proiectului va fi înființată în cadrul Agenției Servicii Publice și va fi finanțată prin subcomponentul D.4 al Proiectului. Unitatea va fi responsabilă de implementarea zilnică a activităților proiectului, inclusiv salvagardarea, monitorizarea și evaluarea.

1. Descrierea Proiectului

1.1 Obiectivul Proiectului

Obiectivul de dezvoltare al Proiectului este îmbunătățirea calității sistemelor de administrare funciară și evaluare a bunurilor imobile și consolidarea transparenței sistemului de impozitare a bunurilor imobile.

1.2 Componentele și activitățile de proiect

Proiectul cuprinde patru componente: (A) Înregistrarea primară a bunurilor imobile; (B) Evaluarea și impozitarea bunurilor imobile; (C) Consolidarea sistemului de administrare funciară și (D) Construirea capacității și gestionarea, și are valoarea totală de 35 milioane dolari SUA.

1.2.1 Componentul A: Înregistrarea primară a bunurilor imobile

Obiectivul acestui component este finalizarea înregistrării primare a terenurilor private și publice în Republica Moldova.

Mulți factori implicați au identificat acest domeniu drept o prioritate foarte înaltă. Proiectul de asemenea va include îmbunătățirea calității datelor registrelor cadastrale deja existente. De asemenea, Proiectul presupune campanii de informare a cetățenilor pentru a-i încuraja să ofere informații, a asigura înțelegerea de către ei a schimbărilor realizate și a maximiza implicarea lor în exercițiile de demonstrație publică. Componentul constă din trei sub-componente, care sunt descrise mai jos.

A.1 Finalizarea înregistrării sistematice primare a terenurilor private: Acest component implică înregistrarea primară a terenurilor private. Deși cifrele exacte nu vor fi cunoscute înainte de finalizarea activităților de înregistrare, circa 85% din terenurile private au fost înregistrate, respectiv această activitate presupune înregistrarea celor 15% rămase, ceea ce reprezintă circa 800.000 parcele.

Cadastru (anterior Întreprinderea de Stat Cadastru – „ISC”) a stabilit mecanismul pentru delimitarea sistematică, adjudecare și înregistrare, însă mecanismul efectiv va fi dezvoltat în continuare folosind o metodologie nouă de captare a datelor în baza ortofotografierii naționale. Va fi elaborat un nou Mecanism standard de funcționare (MSF) pentru captarea digitală a datelor, schimbările necesare la cadrul de reglementare vor fi ulterior urmate de documentarea procesului și instruire.

Acest component va sprijini conștientizarea consolidată de către public pentru a ajuta la informarea cetățenilor despre schimbările în derulare, agenda activităților relevante pentru localitatea lor, informarea despre rolul pe care îl au în oferirea informației și asistență pentru adoptarea deciziilor privind delimitarea terenurilor. Acesta de asemenea va sprijini instalarea unui mecanism pentru evaluarea deciziilor, care ar permite contestarea acestora.

A.2 Înregistrarea sistematică a terenurilor publice: Procesul de funcționare pentru înregistrarea sistematică a terenurilor publice presupune același set general de activități ca și pentru înregistrarea sistematică a terenurilor private, dar cu niște seturi diferite de surse și date preliminare.

Terenurile publice, fie în proprietatea statului sau ale APL, reprezintă circa 45% din terenurile Republicii Moldova. Acestea sunt divizate în circa 25% - proprietate a statului și 75% - proprietate a APL. Doar 16% sunt înregistrate în prezent, astfel că 84% rămase, ceea ce reprezintă circa 350.000 parcele, vor fi delimitate pe parcursul Proiectului.

A.3 Îmbunătățirea calității datelor: Calitatea datelor cadastrale este foarte mixtă, iar pentru terenurile agricole mari este foarte slabă, ceea ce reflectă problemele cu care s-au confruntat proiectele anterioare ce au implementat înregistrarea sistematică primară.

Proiectul va finanța corectarea calității datelor prin angajarea și instruirea consultanților, care vor ajuta la actualizarea bazelor de date.

1.2.2 Componentul B: Evaluarea și impozitarea

Acest component va sprijini extinderea sistemului de evaluare pentru a încorpora acele proprietăți, care nu sunt incluse în prezent și pentru a efectua o reevaluare a proprietăților, care sunt deja în sistemul de evaluare în masă, dar, care nu au fost reevaluate din 2008. Acest component constă din patru subcomponente, precum se discută mai jos.

B.1 Evaluările inițiale în masă: Acest subcomponent va elabora modelele de evaluare pentru tipurile de proprietate, care în prezent nu sunt incluse în sistemul de evaluare în masă. Acestea sunt bunurile imobile rezidențiale din zonele rurale, terenurile agricole, bunurile imobile cu destinație specială, cum ar fi rețelele ingineresti comunale, și bunurile imobile în proprietate publică, inclusiv cele date în chirie pentru interese comerciale. După realizarea evaluării bunurilor imobile individuale, va fi necesar de adus la cunoștința publicului rezultatele și metodele folosite și de stabilit modalitățile de contestare a evaluărilor.

Estimativ există circa 900.000 bunuri imobile rezidențiale în zonele rurale, 3.830.000 bunuri imobile agricole și 10.000 bunuri imobile cu destinație specială, care urmează să fie evaluate.

B.2 Reevaluările: Acest subcomponent va elabora reevaluarea diferitor categorii de bunuri imobile, care nu au fost reevaluate din 2005 (bunuri imobile rezidențiale), 2009 (bunuri imobile comerciale și industriale) și 2011 (terenuri agricole cu infrastructură). Per total, componentul va finanța reevaluarea unui număr estimativ de 660.000 bunuri imobile rezidențiale, 145.000 bunuri imobile comerciale și industriale și 55.000 garaje prin metodele de evaluare în masă. Se planifică două reevaluări a bunurilor imobile comerciale și industriale pe parcursul proiectului.

B.3 Politica, infrastructura și contestațiile: Subcomponentul va finanța un studiu al politicii fiscale, îmbunătățirea infrastructurii de evaluare și crearea unui sistem independent pentru ca oamenii să poate contesta evaluarea bunurilor imobile.

Acest subcomponent de asemenea asigură dezvoltarea standardelor naționale pentru evaluarea și măsurarea terenurilor și bunurilor imobile, a codurilor de practică profesională și a standardelor etice pentru evaluatori, și standardelor pentru educație și instruire.

1.2.3 Componentul C: Consolidarea sistemului de administrare funciară

Componentul va sprijini dezvoltarea sectorului funciar printr-o modalitate coordonată.

C.1 Dezvoltarea politicii sectorului funciar și durabilitatea: Acest subcomponent abordează scopurile și obiectivele sectorului funciar din Republica Moldova, contribuția acestuia la politica generală a guvernului, la dezvoltarea economică și socială a națiunii.

Este necesar de abordat și soluționat un șir de ambiguități juridice. Acest component va sprijini studiul numărului de personal disponibil în sectorul funciar, abilitățile lor curente și nivelul profesional. Ulterior, în baza discrepanței dintre starea curentă și necesitățile prevăzute pentru viitor, va fi realizată o evaluare a necesităților de instruire (ENI) (precum se va constata în studiul sectorului funciar).

C.2 Consolidarea sistemului TIC: Acest subcomponent va sprijini un șir de măsuri TIC necesare pentru îmbunătățirea eficienței registrelor cadastrale și funciare și pentru susținerea dezvoltării noilor servicii. Proiectul va adăuga un șir de module la sistemul curent, ceea ce va îmbunătăți eficiența operațională, va sprijini acumularea datelor și înregistrarea sistematică.

Acest subcomponent de asemenea va sprijini dezvoltarea inițială a Cadastrului utilităților. Subcomponentul de asemenea va finanța procurarea echipamentului TI și a programelor electronice pentru activitatea în cadrul tuturor componentelor proiectului, cum ar fi înregistrarea și evaluarea.

C.3 Susținerea Infrastructurii naționale de date spațiale (INDS): Acest subcomponent va sprijini activitatea curentă pentru dezvoltarea INDS a Republicii Moldova. La concret, acest subcomponent va finanța: un Plan de afacere pentru INDS, extinderea proiectului-pilot din prezent, bazele de date specifice (Denumirile geografice, Spațiile/Zonele protejate, Învelișul de sol, Unitățile statistice), integrarea cu geoportalul European INSPIRE, construirea capacității, standardele și asistența pentru rețeaua SRFC.

1.2.4 Componentul D: Întărirea capacităților și gestionarea Proiectului

Acest component va sprijini consolidarea capacităților la nivelul agențiilor și instituțiilor interesate pentru a asigura buna implementare a activităților proiectului și susținerea sustenabilității. Componentul constă din trei subcomponente.

D.1 Întărirea capacității și instruirea: Obiectivul acestui subcomponent este de a sprijini consolidarea capacității APL, Cadastru și a altor instituții, aferente bunurilor imobile pentru a oferi eficacitatea implementării proiectului și durabilitatea intervențiilor proiectului.

D.2 Sondaje privind satisfacția clienților: Obiectivul acestui subcomponent este de a îmbunătăți orientarea Cadastru spre clienți și servicii pentru aceștia. Sondajele clienților vor fi realizate periodic (trei sondaje ale clienților vor fi realizate în timpul duratei proiectului), iar rezultatele vor fi folosite pentru a ghida îmbunătățirea continuă a serviciilor.

D.3 Managementul Proiectului: Obiectivul acestui subcomponent este de a asigura implementarea eficientă a proiectului. O unitate pentru implementarea proiectului va fi creată la Agenția Servicii Publice și finanțată din contul acestui subcomponent. În baza necesităților, acest component de asemenea va sprijini asistența tehnică pentru implementarea proiectului, care nu este oferită în cadrul altor subcomponente.

1.3 Localizarea Proiectului

Proiectul va sprijini dezvoltarea sistemelor de nivel național și va avea acoperire națională.

Înregistrarea terenurilor private, estimată la 560.000 de terenuri, va avea loc în aproximativ 290 de localități rurale amplasate în întreaga țară. În ceea ce privește delimitarea și înregistrarea terenurilor publice, vor fi implicate aproximativ 270.000 de terenuri din 850 unități administrativ-teritoriale (locații). Evaluarea imobilelor va implica proprietăți în toate cele 900 de locații, în toate cele 32 de raioane din Republica Moldova. Teritoriile din Stînga Nistrului nu vor fi acoperite de Proiect.

1.4 Categoria de mediu a Proiectului

În conformitate cu politicile și procedurile de salvagardare ale Băncii Mondiale, inclusiv OP/BP/GP 4.01 *Evaluarea de mediu*, Proiectul este plasat în *categoria B* de risc de mediu. Deoarece, la această etapă încă nu au fost identificate sub-proiectele și locația activităților, care vor fi finanțate, Banca solicită ca clientul să examineze toate sub-proiectele propuse, asigurând că beneficiarii efectuează evaluarea de mediu corespunzătoare pentru fiecare activitate sau grant. În acest scop, clientul trebuie să elaboreze un Cadru de Management de Mediu și Social (CMMS).

2. Terenurile cu regim special de protecție și utilizare

2.1 Ariile naturale protejate

În condițiile *Legii #1538 privind fondul ariilor naturale protejate de stat (1998)*, obiectele și complexele protejate pot fi de importanță internațională, națională și locală. Modul de atribuire a acestor grade de importanță este stabilit și de alte acte normative privind fondul ariilor protejate, precum și de convențiile internaționale din domeniu.

Actualmente, fondul național al ariilor naturale protejate (ANP) constă din următoarele categorii de obiecte și complexe:

- delimitate în conformitate cu clasificarea Uniunii Internaționale de Conservare a Naturii (UICN):
 - i) rezervație științifică;
 - ii) parc național;
 - iii) monument al naturii;
 - iv) rezervație naturală;
 - v) rezervație peisajeră (de peisaj geografic);
 - vi) rezervație de resurse;
 - vii) arie cu management multifuncțional.
- care nu țin de clasificarea Uniunii Internaționale de Conservare a Naturii:
 - i) grădină dendrologică;
 - ii) monument de arhitectură peisajeră;
 - iii) grădină zoologică;
 - iv) grădină dendrologică;
 - v) monument de arhitectură peisajeră;
 - vi) grădină zoologică.
- stabilite prin alte reglementări internaționale:
 - i) rezervație a biosferei (Programul UNESCO);
 - ii) zonă umedă de importanță internațională (Convenția Ramsar).

Obiectele și complexele din fondul ariilor protejate sunt proprietate publică, cu excepția terenurilor private, luate sub protecția statului, ele rămânând proprietatea titularilor de terenuri private.

După adoptrea *Legii #1538 privind fondul ariilor naturale protejate de stat (1998)*, deținătorii de terenuri de proprietate publică, precum și autoritățile administrației publice locale, au fost obligați să facă propuneri, la un interval de 3-5 ani, începând cu anul 2000, în vederea luării sub protecția statului a celor mai valoroase și mai reprezentative ecosisteme, biotopuri și monumente ale naturii de importanță națională și locală. Dar, cu regret, acest proces nu s-a produs, astfel, Legea în cauză, practic, la acest capitol n-a fost modificată sau completată.

Retragerea de terenuri din fondul ariilor protejate este strict interzisă, cu excepția cazurilor când acestea își pierd valoarea în urma calamităților naturale sau catastrofelor, și când nu mai pot fi restabilite. În astfel de situații, retragerea de terenuri din fondul ariilor protejate se face la propunerea autorității centrale pentru mediu și a Academiei de Științe a Moldovei, în temeiul unui

act al Parlamentului. Arborii seculari, în caz de uscare, se retrag din regimul de protecție cu avizul autorității centrale pentru mediu.

Conform Legii #1538/1998, în prezent suprafața totală a obiectelor și complexelor naturale protejate de stat constituie **194974,155 ha** sau cca **5,76%** din suprafața țării:

- i) Rezervații științifice - 19378 ha
- ii) Parcul național Orhei - 33792,09 ha
- iii) Monumente ale naturii - 433 ha
- iv) Rezervații natural - 8009 ha
- v) Rezervații peisajere - 34200 ha
- vi) Rezervații de resurse - 523 ha
- vii) Arii cu management multifuncțional - 1030,4 ha
- viii) Grădinile dendrologice - 104 ha
- ix) Monumentele de arhitectură peisageră - 304,965 ha
- x) Grădinile zoologice - 20 ha
- xi) (Materialele de fondare a primei Rezervații a biosferei, pe baza Rezervației științifice "Codrii", sunt în curs de elaborare).

În prezent, sistemul național al ariilor natural protejate (ANP) din Moldova nu asigură protecția suficientă a biodiversității sale, deoarece acesta nu este reprezentativ din punct de vedere ecologic. Gestionarea actuală a ANP nu oferă o siguranță completă pentru anumite specii sau ecosisteme. Ariile protejate sunt, în mare măsură, fragmentate, dispersate, nereprezentative, cu hotare nemarcate, iar clasificarea unor arii protejate nu corespunde semnificației lor pentru biodiversitate.

Pentru a redresa situația în domeniu, Fondul Global de Mediu (GEF) a oferit un grant Guvernului Republicii Moldova pentru 2009-2013, care condiționa conservarea habitatelor terestre importante din punct de vedere al biodiversității și crearea primului Parc Național din Moldova în regiunea Orheiului (Proiectul PNUD/GEF 4016 "Fortificarea capacităților instituționale și a reprezentativității sistemului de arii protejate din Moldova"). Acest Proiect urma să contribuie la crearea unui cadru legal și instituțional eficient pentru gestionarea și extinderea SAP, îmbunătățirea reprezentativității și acoperirii SAP și fortificarea capacităților instituțiilor responsabile de gestionarea ANP. Dar, din mai multe motive, această activitate s-a finalizat doar cu crearea Parcului Național Orhei și elaborarea unui raport, fiind expuse unele propuneri nerealizate, care urmează a fi soluționate în cadrul prezentului Proiect, finanțat de Banca Mondială.

După adoptarea Legii #1538 privind fondul ariilor naturale protejate de stat (1998), s-a efectuat o reevaluare multilaterală a sistemului național de obiecte și complexe naturale din Republica Moldova. Inițial acest sistem includea 466 de ANP, cu o suprafață totală de 66467,265 ha, sau 1,96% din teritoriul țării. În rezultatul reevaluării s-a evidențiat, că suprafața totală a **470 ANP** din Republica Moldova s-a majorat cu 128506,89 ha și în prezent constituie **194974,155 ha**, ceea ce constituie **5,76%** din teritoriul țării (pentru detalii vedeți *Anexa A*).

Totodată, în rezultatul reevaluării ANP a fost caracterizată compoziția floristică și faunistică actuală a obiectelor și complexelor naturale, evidențiate elementele valoroase; au fost precizate hotarele și elaborate hărțile digitale pentru toate ANP. Informația prezentată în Raportul final ar putea fi folosită la elaborarea Legii noi privind fondul ariilor naturale protejate de stat, care va include categorizarea adecvată a ANP în conformitate cu recomandările IUCN și va da posibilitatea de a lua anumite decizii mai corecte privind protecția și gestionarea fondului național de ANP. Astfel, este oportun să fie efectuate:

- i) modificările de rigoare în cadrul legal național cu privire la ANP, în special ajustarea la categoriile IUCN, amplasarea, suprafață, includerea obiectivului ariei protejate în noua redacție a Legii cu privire la ANP;
- ii) distribuirea fișelor de evaluare a ariilor protejate, completate în urma procesului de reevaluare către toți beneficiarii și deținătorii de arii naturale protejate;
- iii) delimitarea juridică a ANP cu înregistrarea la Oficiile Teritoriale Cadastru (conform legislației în vigoare, responsabil pentru delimitarea juridică a proprietății de stat este Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului);
- iv) identificarea obiectului ANP (pot fi utilizate hărțile elaborate în cadrul proiectului sus menționat) și formarea lui (procedura juridică);
- v) înregistrarea bunului imobil cu eliberarea titlului de proprietate;
- vi) elaborarea unui program de consolidare și extindere a sistemului de ANP din Republica Moldova;
- vii) elaborarea și aprobarea clasificării actualizate a sistemului național de arii naturale protejate în conformitate cu cerințele internaționale și categoriile IUCN, pentru a fi inclusă în noua redacție a Legii cu privire la ariile naturale protejate de stat.

Pentru bună desfășurare a activităților planificate în cadrul Proiectului este necesar de înțeles următoarele aspecte:

- i) scopul categoriei ariei protejate;
- ii) procesul de încadrare a ariei protejate într-o categorie de management, reglementată prin lege;
- iii) criteriile, care ar trebui folosite pentru încadrarea ariei protejate într-o categorie de management.

La elaborarea actelor finale de luat în considerație, în măsura posibilităților, legislația actuală din domeniul ANP. Nu este exclus, că în consecință vor fi necesare modificări substanțiale în legislația națională și reglementările actuale, precum și locația, beneficiarul, categoria și regimul de protecției a ariei naturale.

Obiectele de management ale ANP sunt legate de:

- i) conservarea biodiversității;
- ii) protecția valorilor culturale;
- iii) îmbunătățirea serviciilor de mediu;
- iv) utilizarea durabilă a resurselor naturale;
- v) dezvoltarea turismului și recreiere;
- vi) educația și creșterea gradului de conștientizare ecologică.

La delimitarea ANP este important:

- i) de luat în considerare nevoile comunităților locale prin permiterea utilizării resurselor necesare traiului;
- ii) de contribuit la menținerea valorilor culturale asociate cu natura;
- iii) de menținut valorile spirituale asociate cu natura; de menținut abordările tradiționale de management pentru conservarea peisajelor și a biodiversității, și pentru menținerea valorilor culturale locale;
- iv) de oferit oportunități de vizitare în scop inspirațional, educațional, cultural, recreativ, educativ și de conștientizare pentru conservarea naturii;
- v) de sprijinit dezvoltarea economică compatibilă, care poate contribui la economiile locale și naționale (în mod special prin recreere și turism).

2.2 Spațiile verzi

O categorie importantă de arii naturale le reprezintă *spațiile verzi*, folosite în interes public, care constituie obiectul exclusiv al proprietății publice și nu pot fi privatizate sau arendate.

Spațiile verzi, indiferent de apartenență și destinație, servesc la îmbunătățirea calității mediului, menținerea echilibrului ecologic și a genofondului autohton, la îmbogățirea asortimentului de plante ornamentale, menținerea și protejarea obiectelor naturale prețioase, și la armonizarea peisajelor artificiale cu cele naturale, în vederea realizării unei ambianțe favorabile desfășurării activităților umane.

Importanța spațiilor verzi este condiționată de următoarele funcții:

- i) îmbunătățirea calității mediului prin reducerea poluanților și îmbogățirea atmosferei cu oxigen;
- ii) conservarea resurselor de apă, combaterea eroziunii solurilor și alunecărilor de teren;
- iii) reducerea zgomotului;
- iv) influența pozitivă asupra stării de sănătate fizică și psihică a oamenilor;
- v) armonizarea peisajelor artificiale cu cele naturale;
- vi) îmbunătățirea aspectului estetic-arhitectural al localităților;
- vii) crearea cadrului adecvat practicării sportului, turismului și altor activități recreative.

Cu toate că, *Legea privind spațiile verzi ale localităților urbane și rurale* a fost adoptată în anul 1999, prin care se stabilește că ținerea Cadastrului Spațiilor Verzi se efectuează de către autoritățile administrației publice locale în baza amenajamentelor, inventarierilor și cercetărilor, conform unui sistem unic, și este coordonată cu organele teritoriale ale autorității centrale pentru mediu, hotarele spațiilor verzi de interes public (parcuri) până în prezent, cu excepția mun. Chișinău, nu au fost delimitate în câmpul legal.

2.3 Zonele și fișiile de protecție a apelor

O altă categorie de terenuri cu importanță majoră de mediu sunt *zonele și fișiile de protecție a apelor*, pentru gestionarea durabilă a cărora sunt necesare activitățile de evidență a datelor referitoare la rețeaua hidrografică, resursele de apă, captarea apei, patrimoniul hidrotehnic, inclusiv, identificarea, delimitarea și clasificarea corpurilor de apă, a zonelor de protecție și a fișiilor riverane de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, și a ariilor protejate situate în aceste zone.

Structura și conținutul Cadastrului Apelor se stabilește prin Regulamentul Cadastrului de stat al apelor, aprobat prin Hotărîrea Guvernului #763 din 23.09.2013. Conform datelor prezentate de către Inspectoratul Ecologic de Stat în Anuarul IES-2016 “Protecția mediului în Republica Moldova”, teritoriul țării este traversat de peste 3600 râuri, râulețe și pârâie, cu lungimea totală de peste 16000 km. Totodată, obiecte hidrologice includ cca 4855 fîntîni arteziene, 178700 fîntîni de mină, 4336 lacuri naturale și iazuri cu suprafața totală de 41948,91 ha.

În contextul Legii Apelor #272, approximate partial la directivele cadru ale UE, este important de menționat necesitatea delimitării elementelor hidrografice cu zonele și fișiile riverane de protecție ale acestora, conform Legii #440/1995 și Regulamentului privind zonele de protecție sanitară a prizelor de apă, aprobat prin Hotărîrea Guvernului #949 din 25.11.2013.

Aceste acte normative stabilesc dimensiunile zonelor de protecție pentru ape, inclusiv fișiile riverane de protecție (Tabelul 1).

Tabelul 1. Dimensiunile zonelor și fișiilor riverane de protecție a apelor conform Legii #440/1995

Obiect acvatic	Zonă de protecție, m	Fîșie riverană de protecție, m
Cursuri de apă mici (pîrău, rîuleț) – pînă la 10 km lungime	> 15	> 20
Rîuri mici – de la 10 pînă la 100 km lungime	> 500	
Rîuri medii – de la 100 pînă la 200 km		> 50
Rîuri cu lungimea peste 200 km (Nistru, Prut, Răut, Cogîlnic)	> 1000	> 100
Lacuri, iazuri	> 500	Conform Art. 7(2) Legea #440/1995

Peisajul văii rîului mic din regiunea de nord a Republicii Moldova

3. Analiza riscurilor și de impact

3.1 Problemele de mediu majore, relevante activităților de proiect

În condițiile actuale cele mai majore probleme de mediu, relevante activităților de proiect, pot fi considerate:

- **neajustarea** hotarelor ecosistemelor naturale și celor protejate, necesitatea delimitării și înregistrării în baza cercetărilor științifice și evaluărilor efectuate pe parcurs;
- **nerespectarea** regimului de utilizare și protecție a resurselor naturale, inclusiv ecosistemelor naturale protejate;
- **fragmentarea** sectoarelor cu vegetație naturală, micșorarea terenurilor împădurite, exploatarea excesivă, inclusiv construcțiile diferitor obiecte
- **intensificarea** fenomenelor de degradare a învelișului de sol, eroziunea solurilor și alunecări de teren
- **delimitarea parțială** și insuficientă a zonelor de protecție a ecosistemelor protejate, zonelor de protecție și fișiiilor riverane ale corpurilor de apă
- **defrișarea**/distrugerea fișiiilor forestiere de protecție a câmpurilor agricole și corpurilor de apă
- **acces limitat** la informația actualizată disponibilă privind ecosistemele naturale și protejate, spațiul verzi ș.a. pentru nivelul de autorități publice locale
- **lipsa de cunoștințe**, educație și cultură privind modul legal de gestionare durabilă a resurselor naturale.

3.2 Riscuri și impacturi potențiali

În general, înregistrarea sistematică va aduce beneficii considerabile atât statului (guvernului, APL), cât și populației.

Proiectul va acoperi zonele rurale, în care situația economică și financiară a populației este vulnerabilă, astfel încât va reduce/exclude costurile suplimentare pentru populație. După înregistrarea drepturilor de proprietate, cetățenii vor putea dispune de proprietățile lor.

La modul general, Proiectul va oferi mai multe *oportunități și beneficii sociale și economice*, cum ar fi:

- îmbunătățirea nivelului de instruire și informare a deținătorilor de terenuri privind cadrul legal și modul de gestionare a resurselor naturale;
- categorizarea, zonarea și delimitarea obiectelor de interes public, recreativ, turism și educație; zonelor de protecție;
- posibilitatea consolidării terenurilor în scopul obținerii beneficiilor socio-economice, menținerii și conservării obiectelor de interes public și protejate;

- aplicării tehnologiilor pervormante de gestionare și protecție în silbicultură, sistemele de agricultură, ariilor protejate, fișiile și zonele de protecție, spațiile verzi ale localităților urbane și rurale;
- consolidarea capacității de responsabilitate pentru utilizarea rațională a resurselor naturale, respectarea normelor și cerințelor ecologice stabilite prin legislația de mediu, asigurări protecției mediului în segmentul sectorului de teren înregistrat, în caz de dezastre, etc;
- îmbunătățirea sistemului impozitar și acumulărilor la bugetele locale, utilizate pentru dezvoltarea socioeconomică a comunității și bunăstării populației;
- ocuparea cetățenilor în activitățile economice ale comunității și reducerii nivelului migrațional al populației.

Implementarea activităților de proiect va asigura și un *impact de mediu pozitiv* asupra:

- ✓ asigurării unui echilibru ecologic pe teritoriul țării
- ✓ menținerii, conservării și dezvoltării durabile a biodiversității și asigurării utilizării durabile a resurselor naturale
- ✓ reducerii degradării terenurilor și sporii fertilității solurilor
- ✓ restabilirii fâșiilor forestiere de protecție a amenajărilor agricole și corpurilor de apă
- ✓ restabilirii fâșiilor riverane de protecție a apelor
- ✓ consolidării terenurilor, reducerii fragmentării și vulnerabilității ecosistemelor naturale și protejate
- ✓ extinderii suprafețelor terenurilor sub ecosistemele protejate
- ✓ asigurării respectării regimului de utilizare și protecție a obiectelor naturale, protejate, de interes public ș.a.

Totodată, activitățile de proiect propuse, în cazul în care nu sunt implementate în mod adecvat, pot provoca anumite *efecte negative* asupra mediului, în special:

- fragmentarea habitatelor naturale, reducerea ariilor protejate
- degradarea ecosistemelor și pierderea biodiversității
- sporirea poluării apelor și solurilor
- degradarea corpurilor de apă
- degradarea solurilor, pierderea fertilității și productivității terenurilor
- folosirea ilegală a resurselor naturale
- limitarea și pierderea accesului la resursele naturale
- siguranța și sănătatea oamenilor, alți factori nocivi generate ca rezultat al lucrărilor civile.

3.3 Eventualele riscuri și impact social

Activitățile din cadrul Proiectului nu presupun schimbări de locații, deoarece se soldează cu livrări de bunuri și servicii, cât și reabilitarea infrastructurii la nivel local. Astfel, elementele ce țin de evaluarea și impozitarea bunurilor, consolidarea sistemului funciar și a capacităților decizionale vor avea un impact direct minim în contextual politicilor de protecție socială a Băncii Mondiale (și anume *OP 4.12 privind Strămutarea Involuntară*).

Totuși, activitățile de înregistrare masivă, care vor fi finanțate în cadrul Compartimentului I pot genera anumite riscuri, detalizate în continuare în acest capitol. Aceste riscuri au fost identificate

în cadrul Proiectului-pilot, implementat de către ÎS "Cadastru", în prezent Departamentul Cadastru al IP "Agenția Servicii Publice" (în continuare - Cadastru), în anul 2007, în comuna Văratice, dar și în rezultatul studiului social de teren în 6 localități din țară, în care urmează să se efectueze înregistrarea masivă: Dingeni, Rudi, Sarata, Zaim, Ecaterinovca, Avdarma.

Pe lângă înregistrarea primară masivă, Proiectul are ca scop îmbunătățirea (corectarea) datelor din cadastrul bunurilor imobile. Conform celor expuse în *Descrierea Proiectului* din acest document, acest Compartiment va include 3 sub-componente: (i) înregistrarea masivă a terenurilor proprietate privată; (ii) înregistrarea masivă a bunurilor proprietate a statului/APL; și (iii) actualizarea datelor/corectarea erorilor.

3.3.1 Descrierea riscurilor sociale, identificate în cadrul proiectului-pilot Văratice, implementat de către Cadastru (fără suportul financiar al BM)

Deși înregistrarea masivă este benefică atât pentru stat (Guvern, Autorități Publice Locale), cât și pentru populație, totuși, în procesul implementării proiectului-pilot în com. Văratice au fost identificate *câteva riscuri*. Cele mai frecvente se grupează după cum urmează:

- 1) *Folosirea suprafeței mai mari a terenului decât cea atribuită*: La contrapunerea informației grafice s-au identificat cazuri, în care titularul de drepturi utilizează o suprafață a terenului, care depășește hotarele alocate în procesul de privatizare și indicate în documentele oficiale.
- 2) *Absența titularilor de drepturi*: Un număr considerabil de titulari de drepturi de deținători de teren, care nu și-au înregistrat drepturile de proprietate au emigrat peste hotare sau sunt plecați de mai mult timp.
- 3) *Terenuri neidentificate*: Nu toate terenurile alocate prin atribuirea titlurilor pot fi identificate de către autorități în teren. Aceasta înseamnă că titularul deține documentul (titlul), dar autoritățile publice locale nu pot clarifica amplasarea acestuia în teren.
- 4) *Lipsa reglementărilor legale*: Cadrul legislativ nu reglementează clar soluționarea problemelor enunțate mai sus, dar și a altor riscuri. De asemenea, nu există proceduri/instrucțiuni clare pentru corectarea erorilor.
- 5) *Insuficiența cadrului instituțional*: Autoritățile locale nu dețin toate informațiile necesare despre titularii drepturilor, iar în unele cazuri identificarea acestora este prea complicată.
- 6) *Decesul titularilor*: Sunt identificate cazuri în care titularii de drepturi au decedat, drepturile nefiind înregistrate, iar documentele de atribuire a terenurilor pierdute. În astfel de cazuri autoritățile publice nu pot emite alt titlu pe numele persoanei decedate, iar pentru că titlul a fost pierdut, moștenitorii sunt în imposibilitate de a-și confirma drepturile.
- 7) *Lipsa/insuficiența conștientizării publice despre importanța înregistrării masive*: O mare parte din cetățeni are o atitudine sceptică față de necesitatea înregistrării drepturilor de proprietate din moment ce acest proces implică costuri care trebuie să le suporte din propriul buget.

3.3.2 Descrierea riscurilor sociale, identificate în cadrul Studiului de impact social și discuții în grupuri-țintă

În perioada decembrie 2017 și ianuarie 2018, Departamentul Cadastru a efectuat un *Studiu de impact social* în 6 localități (*Tabelul 2*) în scopul identificării eventualelor riscuri, care pot apărea la implementarea proiectului, în special la compartimentul înregistrării masive.

Tabelul 2. Lista localităților în care s-a desfășurat studiul (localități-țintă)

Regiunea	Comuna / Satul	Data vizitelor în teren
Nord	Raionul Ocnița, sat. Dîngeni	28 decembrie 2018
	Raionul Soroca, sat. Rudi	29 decembrie 2018
Centru	Raionul Hîncești, sat. Sarata Galbenă ¹	20 decembrie 2018
	Raionul Căușeni, sat. Zaim	21 decembrie 2018
Sud	Raionul Cimișlia, sat. Ecaterinovca	26 decembrie 2018
	Raionul Comrat, sat. Avdarma	27 decembrie 2018

În cadrul pregătirilor de consultări, în diferite localități s-a identificat insuficiența conștientizării necesității înregistrării drepturilor de proprietate, deși cetățenii s-au dovedit a fi informați, în general, despre beneficiile înregistrării masive. Preponderent, cei mai receptivi față de acest proces sunt pensionarii, care sunt conștienți de necesitatea înregistrării drepturilor de proprietate. Cele mai probabile temeri includ reducerea suprafeței terenurilor folosite din contul pierderii excesului de suprafețe folosite ilegal, demolarea construcțiilor neautorizate, pierderea terenurilor neînregistrate de către cetățenii plecați peste hotare sau a titularilor decedați. Cele mai mari riscuri identificate, în special în localitățile rurale sunt:

1. Folosirea suprafeței mai mari a terenului decât cea atribuită. Delimitarea terenurilor proprietate publică și privată pot descoperi cazuri de utilizare a suprafeței de teren mai mare, decât cea stabilită în titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren într-o mare parte a localităților rurale din Moldova. Astfel de situații pot cauza conflicte de interes între proprietari (vecini) în cazul stabilirii hotarelor noi în procesul delimitării terenurilor proprietate privată. Deaseamenea, acest fapt poate cauza pierderea încrederii cetățenilor în autoritățile publice, cu toate că utilizarea în exces din suprafețele terenurilor proprietate publică de către cetățeni (privat) este mai puțin întâlnită, decât vice-versa. Consultările grupurilor – țintă efectuate de către Departamentul Cadastru au arătat că majoritatea participanților ar dori procurarea suprafețelor utilizate în exces, pe care le folosesc.
2. Absența titularilor (plecați peste hotare temporar, emigrați). Cetățenii se arată nemulțumiți față de delimitarea terenurilor în lipsa titularilor de drepturi. Din perspectiva divizării grupurilor celor emigrați pe gender, în special printre bărbați, procesul de înregistrare va fi dificil din cauza că cca 80% din titulari de drepturi sunt bărbați. Refuzul participanților la studiu de a se implica în procesul de înregistrare este motivat de informarea insuficientă și frica de a fi deposezați de terenuri. O parte din participanți sunt sceptici față de înregistrarea drepturilor de proprietate din cauza costurilor, care, cum cred ei, ar trebui să le suporte personal, sau din cauza informării insuficiente.
3. Set incomplet sau necorespunzător de documente: (i) Nu toate terenurile în extravilanul localității, pentru care au fost emise titluri pot fi identificate de către autorități în teren. Aceasta înseamnă că cetățeanul deține titlul, însă autoritatea publică nu poate identifica amplasarea terenului. (ii) Autoritatea publică locală nu deține toată informația despre titularii de drepturi, ceea ce complică identificarea acestora; (iii) Sunt cazuri în care titularul a decedat, iar drepturile de proprietate nu au fost înregistrate, iar documentele pierdute; (iv) În cazurile titularilor decedați pot apărea un șir de riscuri sociale, cum ar fi: un număr mare de moștenitori, lipsa moștenitorilor și tranzacții ilegale a terenurilor titularilor decedați. În cazul în care noii proprietari nu-și vor înregistra drepturile de

¹ În comuna Sărata Galbenă, măsurările masive au fost efectuate în 2007. Ca rezultat, au fost eliberate titlurile de proprietate pentru terenuri pe lângă case și grădini.

proprietate în urma tranzacțiilor, aceștia riscă să-și piardă terenurile, deoarece, în conformitate cu legislația în vigoare, proprietarul de facto este persoana numele căreia este specificată în registrele deținătorilor titlurilor ținute de către autoritatea publică locală. Ținând cont de vârsta preponderent înaintată a titularilor de drepturi, riscurile asociate decesului acestora sunt tot mai probabile.

3.3.3 Alte riscuri sociale, legate de aspecte de mediu

Riscurile eventuale pentru utilizatorii/deținătorii ilegali a terenurilor din ariile protejate au fost discutate intens în cadrul lucrărilor pregătitoare ale Proiectului. Totuși, proiectul nu aprobă delimitarea ariilor protejate (Ministerul agriculturii, dezvoltării regionale și a mediului, în gestiunea căruia se află ariile protejate). De regulă, cazuri de folosire neautorizată a astfel de terenuri nu are loc, totuși pot avea cazuri de utilizare neautorizată a resurselor aflate în aceste arii (de ex., construcții cu destinație sezonieră, utilizate la colectarea plantelor, pomușoarelor, murelor, tăierea lemnului ș.a.). De obicei, aceste venituri din aceste activități nu reprezintă sursa principală de venituri pentru această categorie de utilizatori. Documentul de politici al Băncii Mondiale *OP 4.12 privind Strămutarea Involuntară* reglementează impacturi rezultate din restricții impuse persoanelor la acces în parcuri, arii protejate ș.a. Ținând cont de scopul proiectului (delimitarea terenurilor proprietate publică și privată), dar și de faptul că activitățile proiectului nu presupun deplasări (permutări) și costuri economice, prevederea *OP 4.12 privind Strămutarea Involuntară* nu este aplicabilă în cadrul acestui proiect. Totuși, în cadrul lucrărilor pregătitoare s-a ținut cont de aceste riscuri, dat fiind faptul că baza de date a ariilor protejate, ținută de Ministerul agriculturii, dezvoltării regionale și a mediului va fi actualizată cu hărțile cadastrale în cadrul sau după implementarea proiectului. *Compartimentul 4* al prezentului CMMS descrie cadrul legal și instituțional, care reglementează utilizarea ariilor protejate în Moldova.

3.4 Măsurile de atenuare, care urmează să fie asigurate în implementarea activităților de proiect

3.4.1 Măsurile organizatorice

Înainte de a începe activitățile Proiectului este necesar de a informa autoritățile publice centrale și locale de mediu, autoritățile publice locale de ambele niveluri, proprietarii și deținătorii de terenuri și comunitățile prin publicarea în mass-media și/sau pe site-urile accesibile publicului despre lucrările, care vor fi efectuate (inclusiv pe teren). Adicional, este necesar de a consulta cadrul legal existent și conformarea activităților din punct de vedere cadrului legal în vigoare. Toate activitățile trebuie efectuate într-un mod sigur și responsabil pentru a minimiza impactul asupra comunităților, populației și mediului.

3.4.2 Protecția resurselor funciare

Categorizarea, zonarea, delimitarea și înregistrarea de stat a sectoarelor de teren și a drepturilor asupra lor să se efectueze în strictă conformitate cu prevederile legale stabilite prin acte normative în vigoare, inclusiv menționate în *Capitolul 4*.

Terenurile, ca spațiu de importanță vitală, ca mijloc de producție agricolă și spațiu de amplasare a

tuturor obiectelor de activitate umană sunt protejate de stat. De asemenea, protecția mediului este prioritară altor forme de activitate.

Hotarele terenurilor trebuie să fie clar delimitate, iar terenurile să fie gestionate/gospodărite în strictă corespundere cu destinație. Conform Codului Funciar, protecția terenurilor se face pe baza calificării în complex a terenurilor agricole drept formațiuni (ecosisteme) naturale complexe, ținându-se cont de particularitățile lor zonale (regionale), de caracterul folosirii lor în scopul: i) preîntâmpinării degradării și distrugerii terenurilor, altor urmări defavorabile ale activității economice; ii) îmbunătățirii și restabilirii terenurilor supuse degradării sau distrugerii; iii) creării unui mecanism de evidență și control asupra stării ecologice a terenurilor, asigurării deținătorilor cu normative ecologice ale regimurilor de folosire optimă a terenurilor.

Managementul inadecvat al terenului, ca rezultat al parcelării "verticale" pe pantă (regiunea centrală, r-nul Hîncești)

3.4.3 Ariile naturale protejate

În procesul de implementare a proiectului este necesar de a se ține cont că, retragerea de terenuri din fondul ariilor protejate este strict interzisă, cu excepția cazurilor când acestea își pierd valoarea (în urma calamităților naturale, dezastrelor și când nu mai pot fi restabilite). În astfel de situații, retragerea de terenuri din fondul ariilor protejate se face la propunerea autorității centrale pentru mediu și a Academiei de Științe a Moldovei, în temeiul unui act al Parlamentului, conform procedurii stabilite; iar arborii seculari, în caz de uscăre, se retrag din regimul de protecție cu avizul autorității centrale pentru mediu.

Deasemenea, important de luat în considerare:

- i) evaluările și rezultatele cercetărilor științifice efectuate de Institutul de Ecologie și Geografie cu propunerile expuse în rapoartele elaborate și prezentate autorității centrale de mediu;
- ii) (re)evaluarea, delimitarea și înregistrarea cadastrală a celor mai valoroase și mai reprezentative ecosisteme, biotopuri și monumente ale naturii de importanță națională și locală;
- iii) modificarea și completarea Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat;
- iv) actualizarea, delimitarea și înregistrarea cadastrală a obiectelor și complexelor naturale protejate și aducerea lor în conformitate cu clasificarea Uniunii Internaționale de Conservare a Naturii (UICN).

Pentru asigurarea regimului de protecție și utilizare, și reducerea impactului antropic asupra obiectelor și complexelor din fondul ariilor protejate este necesar de a stabili/delimita zonă de protecție cu desfășurarea de activități economice tradiționale, care nu conduc la schimbări esențiale în evoluția proceselor naturale pe teritoriul ariei (în condițiile Legii #1538/1998)

3.4.4 Protecția fondului forestier

În procesul de implementare a proiectului este necesar de a efectua actualizarea terenurilor împădurite; categorizarea, delimitarea și înregistrarea vegetatiei forestiere din fondul forestier și din afara fondului forestier:

- i) perdelele forestiere de protecție amplasate pe terenurile cu destinație agricolă;
- ii) perdelele forestiere de protecție și plantațiile de arbori și arbuști situate de-a lungul căilor de comunicație și pe terenurile fondului acvatic;
- iii) grădina botanică, dendrologică și zoologică, spațiile verzi ale localităților urbane și rurale.

Toate aceste categorii de vegetație sunt de interes public și social, cu funcționalitate de protecție a mediului și sănătății populației. Deasemenea, este necesar de a nu admite reducerea și fragmentarea suprafețelor fondului forestier și reducerea suprafețelor din afara fondului forestier acoperite cu vegetație forestieră, cu excepția cazurilor excepționale (calamități naturale, catastrofe și avarii tehnogene, etc.).

Este necesară întreprinderea măsurilor de extindere și consolidare a terenurilor împădurite în conformitate cu prevederile *Legii #1041-XIV pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate (2000)* și asigurarea integrității și dezvoltării durabile a fondului forestier.

O atenție deosebită trebuie atrasă prezenței și cuprinsului *Amenajamentului silvic*, care include:

- delimitarea hotarelor și organizarea internă a teritoriilor întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, în gestiunea cărora se află terenuri din fondul forestier;
- executarea de lucrări topografico-geodezice și de cartografiere specială a pădurilor;
- inventarierea fondului forestier prin determinarea compoziției și vârstei arboreturilor, stării lor, caracteristicilor calitative și cantitative ale resurselor silvice;
- argumentarea divizării pădurilor pe grupe și categorii funcționale, prezentarea de propuneri privind schimbarea grupelor sau categoriilor funcționale ale pădurilor.

3.4.5 Protecția resurselor acvatice

În procesul de implementare a proiectului este necesar de a identifica elementele hidrografice sau corpurile de apă cărora le sunt aplicabile cerințele de calitate a mediului pentru ape sau care au nevoie de protecție în vederea susținerii unor anumite activități în aceste zone cu referință la *Hotărârea Guvernului #890 din 12.11.2013*, pentru aprobarea Regulamentului cu privire la cerințele de calitate a mediului pentru apele de suprafață. Identificarea apelor care sunt sau care ar putea fi afectate de poluare din activitățile agricole și desemnarea suprafețelor de teren, care au scurgere în apele respective ca fiind zone vulnerabile cu respectarea normelor de utilizare a produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților în cadrul zonelor vulnerabile.

Deasemenea, este necesar de a se delimita zonele și fișiile riverane de protecție a apelor și bazinelor de apă cu respectarea dimensiunilor acestora, stabilite prin *Legea #440 privind zonele și fișiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă (1995)*, precum și desfășurării anumitor activități și a modului de folosință a terenurilor din aceste zone.

Sub aspect social este necesar de a efectua delimitarea perimetrelor zonelor de protecție sanitară a prizelor de apă cu respectarea cerințelor sanitare față de activitățile care pot fi întreprinse pe teritoriul zonelor de protecție sanitară ale prizelor de apă în conformitate cu Regulamentul aprobat prin *Hotărârea Guvernului #949 din 25.11.2013*.

4. Politicile și cadrul regulatoriu

4.1 Cadrul legal de mediu național

Acest compartiment descrie (detaliat în *Anexa B*) legile relevante privind managementul de mediu al activităților, care urmează să fie susținute de Proiect:

- *Legea #1515 privind protecția mediului înconjurător (1993)*. Prezenta Lege constituie cadrul juridic de bază pentru elaborarea actelor normative speciale și instrucțiunilor în probleme aparte din domeniul protecției mediului.
- *Codul Funciar #828 (1991)*. Codul Funciar stabilește relațiile funciare și drepturile de proprietate asupra terenului și cadrul de bază de utilizare a terenurilor.
- *Legea #1041 privind ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate (2000)*. În conformitate cu Legea privind ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate, acestea terenuri, indiferent de tipul de proprietate, pot fi ameliorate prin lucrări de împădurire în vederea protecției solului, refacerii echilibrului hidrologic și îmbunătățirii condițiilor de mediu.
- *Legea #272 apelor (2011)*. Prezenta Lege, parțial armonizată cu directivele Consiliului Europei creează cadrul legal necesar gestionării, protecției și utilizării apelor.
- *Legea privind expertiza ecologică #851 (1996)*. Legea stabilește scopurile, obiectivele și principiile Expertizei Ecologice de Stat (EES), precum și regulile de bază pentru organizarea și desfășurarea acesteia.
- *Legea privind Evaluarea Impactului asupra Mediului #86 (2014)*. Legea stabilește scopul pregătirii documentației privind EIM, procedura acesteia, coordonarea și aprobarea, și include Lista obiectelor și tipurilor de activități pentru care EIM este obligatorie, înainte de elaborarea acestora.
- *Codul Silvic #887 (1996)*
- *Legea #440 privind zonele și fișiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă (1995)*
- *Legea #1538 privind fondul ariilor naturale protejate (1998)*
- *Legea #94 cu privire la rețeaua ecologică (2007)*
- *Legea #29 privind delimitarea proprietății publice (2018)*.

4.1.1 Procedura de evaluare a impactului asupra mediului

În Republica Moldova, procedura de EIM este stabilită prin *Legea privind evaluarea impactului asupra mediului #86 (2014)*. Procedurile de EIM sunt aplicabile proiectelor complexe și potențial periculoase (asupra mediului), care ar putea duce la un impact semnificativ și au scopul de a preveni și diminua impactul chiar și la etapa de elaborare a proiectului. EIM se efectuează la etapa inițială a proiectului în cazul construcției noi, modernizării, reconstrucției, modificărilor de profil de producție, conservării sau lichidării întreprinderilor existente, sau noii planificări de construcție care urmează să fie implementate.

Evaluarea de mediu a activităților de proiect. Conform procedurilor naționale de aprobare de mediu, toate proiectele pot fi convențional împărțite în trei categorii principale:

Prima categorie – proiectele, care pot avea un impact semnificativ asupra mediului (vedeți lista proiectelor mai jos). Ele necesită o EIM completă înainte de proiectare și pot fi elaborate în

continuare (proiectare detaliată), cu o aprobare pozitivă (*Acord de mediu*) a constatărilor privind EIM de către Autoritatea competentă a Ministerului Mediului. Proiectele din această categorie corespund în principal proiectelor BM din Categoria A, precum și parțial, proiectelor din Categoria B, de exemplu, proiectele de transmisie electrică, de protecție a naturii, unele proiecte a bazinelor hidrografice (de exemplu, benzi de protecție de-a lungul râului), unele proiecte de alimentare cu apă din mediul rural (pentru consumul de apă de 1000 m³/zi și mai mult pentru consumul de apă subterană și 10 mii m³ pe zi pentru consumul de apă de suprafață), etc.

Categoria a doua - proiectele ce nu sunt enumerate în lista de proiecte din prima categorie, care pot avea un impact mai puțin semnificativ asupra mediului. Ele necesită fundamentarea ecologică a activităților proiectului. O astfel de fundamentare este descrisă într-un capitol special de mediu a documentației de proiect, care trebuie să conțină informații cu privire la mediul potențial afectat, precum și să evidențieze impactele potențiale principale asupra mediului și măsurile de diminuare. Acest capitol trebuie să fie inclus în documentația de proiect și, respectiv, să fie aprobat de către Expertiza Ecologică de Stat înainte de implementarea proiectului - această categorie corespunde, în principiu, proiectelor BM din Categoria B. Reieșind din specificul activităților de proiect propuse, este clar că nici un subproiect din cadrul Proiectului nu ar intra în această categorie.

Categoria a treia – proiectele care au un impact minor asupra mediului și, de aceea nu trebuie să fie trecute prin procedurile oficiale ale EIM și EES. Această categorie corespunde pe deplin proiectelor BM din Categoria C. Se anticipează, ca activitățile susținute de proiect vor cuprinde doar procesarea și înregistrarea datelor cadastrale, campanii de informare și de instruire, care se înscriu în categoria a treia de risc (minor) de mediu.

Procesul de examinare și aprobare a EIM. Conform Legii privind evaluarea impactului asupra mediului (2014), documentația de proiect pentru proiectele care pot afecta în mod negativ mediul sunt supuse examinării de către autoritatea competentă din cadrul Agenției Mediului. Scopul principal constă în determinarea conformității documentației de proiect cu cerințele de protecție a mediului și respectarea standardelor / principiilor de mediu, precum și abordarea măsurilor de protecție a mediului. Evaluarea impactului asupra mediului trebuie efectuată înainte de luarea deciziilor privind activitatea economică planificată și este obligatorie pentru documentația de proiect și planificare cu privire la obiectivele economice planificate și activități care afectează sau pot afecta condițiile de mediu și/ sau preconizează utilizarea resurselor naturale, indiferent de destinație, plasare, tipul de proprietate și subordonarea acestor obiective, volumul investițiilor capitale, sursa de finanțare și modul de execuție a lucrărilor de construcții.

Decizia examinării de stat (*Acordul de mediu*) este baza pentru aprobarea în continuare sau refuzul documentației de proiect. Scopul EIM este de a identifica impactul acestor proiecte asupra mediului și de a oferi soluții de diminuare a oricăror efecte semnificative care pot avea loc ca urmare a implementării proiectului.

În cazul obținerii Acordului de mediu pozitiv, toate concluziile privind EIM, inclusiv lista de măsuri de diminuare și planul de management de mediu trebuie să fie prezentate în capitolul "Protecția Mediului" la documentația de proiect.

Procedura descrisă de mai sus corespunde, în principiu, unei EIM complete, solicitate de Banca Mondială pentru proiectele de categoria A. Cu toate acestea, Proiectul în cauză nu va finanța nici o activitate de categoria A.

Consultările publice pentru proiectele care necesită o EIM completă (enumerate mai sus) sunt obligatorii la etapa inițială a proiectului, înainte de efectuarea EIM (la etapa de evaluare), și la o etapă ulterioară, în cazul în care declarația privind EIM este prezentată publicului înainte de

examinarea documentației finale (corectate) de către autoritatea competentă de mediu și, astfel, procedura existentă de consultare publică națională pentru prima categorie respectă în totalitate cerințele Băncii (proiectele din Categoria A). Pentru proiectele care nu sunt enumerate în lege, consultările publice nu sunt obligatorii, acest aspect nu este în conformitate cu cerințele BM pentru proiectele din categoria a doua (proiectele BM din Categoria B).

În baza rezultatelor documentației privind EIM și luând în considerație rezultatele consultărilor publice, se ia o decizie. Decizie pozitivă privind documentația de EIM servește ca bază oficială pentru a continua proiectarea.

Evident, procedura privind EIM este una complexă, și constă din câteva etape ulterioare de prezentare și aprobare a documentației. Elaboratorul (inițiatorul activității planificate) este responsabil de organizarea studiului privind EIM, organizarea consultărilor, prezentarea documentației privind EIM, inclusiv finanțarea acesteia.

Proiectele, care necesită EES a documentației de proiect. Toate proiectele, care pot avea un impact negativ asupra mediului, dar care nu sunt enumerate în *Legea #86* din 2014 privind EIM (a doua categorie), vor necesita EES înainte de construcție. Procedurile privind EES sunt de obicei aplicate după etapele de fezabilitate și proiectare. Documentația de proiectare pentru aceste proiecte, de obicei, ce țin de construcție, reconstrucție și extindere, este elaborată în conformitate cu documentația tehnică.

Secțiunile "Protecția mediului" și "Protecția mediului în timpul construcțiilor" din documentația de proiect se elaborează numai de către specialiști în domeniu. Soluțiile tehnice, reflectate în documentația tehnică prezentată EES trebuie să fie fundamentate suficient pentru reducerea impactului asupra mediului.

Etapele desfășurării EIM și EES. Pentru aprobarea proiectului sunt necesare următoarele etape:

- a) *Etapa 1.* Solicitantul prezintă o descriere a proiectului (locația și intenția) autorităților publice locale relevante (raionale sau municipale) unde intenționează să fie localizat obiectul pentru a obține aprobarea de a continua lucrările.
- b) *Etapa 2.* Solicitantul prezintă planul de afaceri a sub-proiectului autorității raionale (deseori pentru examinarea planului de afaceri se stabilește o comisie, și un membru al comisiei trebuie să fie un reprezentant al autorității de mediu) pentru a primi aprobarea acestuia. Comisia stabilește dacă este necesară o EIM. În cazul în care comisia nu este de acord cu privire la aprobarea planului, solicitantul poate să furnizeze informații suplimentare și/sau Comisia poate solicita informații de la alte părți interesate. *În cazul în care se confirmă faptul că nu este necesară EIM* (conform listei prevăzute în *Legea #86* privind evaluarea impactului asupra mediului), solicitantul poate continua implementarea subproiectului dacă a primit toate aprobările și permisele necesare. *În cazul în care comisia solicită EIM*, atunci solicitantul va angaja o autoritate licențiată pentru a efectua EIM în numele său.
- c) *Etapa 3.* După desfășurarea EIM, solicitantul o prezintă autorităților centrale sau locale de mediu pentru aprobarea EIM. EIM se prezintă autorităților de mediu pentru examinare și comentarii. Comentariile pot fi urmate de: (i) aprobare, (ii) aprobare conform anumitor condiții care urmează să fie îndeplinite, sau (iii) respingere a EIM, și respectiv a subproiectului.

- d) *Etapa 4.* După aprobarea de către autoritățile de mediu și obținerea permiselor eliberate de toate instituțiile interesate (reprezentanții entităților, vizitate de către solicitanți pentru a obține aprobare, determină ce fel de permise speciale trebuie obținute de la instituțiile specializate privind evacuările de ape uzate maxim admisibile, emisiile maxim admisibile pentru aer - ambele sunt calculate pentru fiecare caz special; utilizarea apei; certificate și autorizații de construcție, precum și licența pentru utilizarea altor resurse decât cele naturale de apă), se permite începerea implementării subproiectului².

4.2 Cadrul legal social

În conformitate cu legislația în vigoare, dreptul la proprietate privată este recunoscut și garantat de către stat. Statul garantează dreptul de moștenire a proprietății, protejează proprietatea cetățenilor Republicii Moldova, străinilor, apatrizilor, organizațiilor internaționale. Constituția prevede că proprietatea dobândită în mod legal nu poate fi confiscată, fiind prezumată legalitatea proprietății. *Codul Funciar al Republicii Moldova* prevede că proprietarii de terenuri, indiferent de tipul de proprietate, sunt protejați de stat. Proprietarul poate dispune liber de proprietatea sa. Unica limitare care există se referă la terenurile agricole. Astfel că dreptul de proprietate asupra terenurilor cu destinație agricolă și ale fondului silvic poate aparține persoanelor fizice cetățeni ai R. Moldova, precum și persoanele juridice al căror capital social nu conține investiții străine³. În cazul în care cetățenii străini sau apatrizii devin proprietari de terenuri cu destinație agricolă sau ale fondului silvic prin moștenire legală sau testamentară, ei urmează să înstrăineze terenurile prin acte juridice între vii doar cetățenilor Republicii Moldova⁴.

Parcelele agricole din regiunea centrală (r-nul Călărași)

² Instituțiile care coordonează pot fi: Inspectoratul Ecologic de Stat (volumele de evacuare a apelor uzate, emisii de poluanți în aer ș.a.), Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale (utilizarea resurselor minerale, de apă subterane), Agenția „Apele Moldovei” (utilizare resurselor de apă de suprafață), autoritățile publice locale/primăriile (certificate, autorizații de construcții), etc.

³ Art. 6(2) din legea privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului #1308 din 25.07.1997

⁴ Art. 6(3) din legea privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului #1308 din 25.07.1997

Pentru recunoașterea publică a dreptului de proprietate și alte drepturi reale (dreptul de uzufruct, dreptul de uz, dreptul abitație, servitute, dreptul de superficiei, ipoteca) asupra bunurilor imobile, bunurile imobile și drepturile reale asupra lor sunt supuse înregistrării în registrul bunurilor imobile⁵.

Statul asigură protejarea proprietății prin accesul liber la justiție. *Codul civil* și *Codul de procedură civilă* oferă dreptul și posibilitatea proprietarului sau al altui deținător legal al bunului să depună acțiune în justiție pentru revendicarea bunului, pentru încetarea tulburării posesiei legitime, etc.

În afară de instanțele de judecată legea prevede posibilitatea de soluționare a disputelor prin intermediul arbitrajului⁶, medierii⁷. De regulă, însă părțile apeleză la instanțele judecătorești pentru soluționarea litigiilor, arbitrajul, medierea, ca posibilități alternative de clarificare a conflictelor este puțin folosită de către populație.

Proprietatea comună din cadrul condominiului este recunoscută și există prevederi în legislație⁸ pentru stabilirea modalităților de gestionare și de întreținere a acestei proprietăți comune. Astfel, pentru gestionarea proprietății comune se înființează asociații de coproprietari având drept scop întreținerea, exploatarea și reparația locuințelor ce le aparțin și a proprietății comune din condominiu și asigurarea membrilor asociației cu servicii comunale și cu alte servicii, pentru reprezentarea și apărarea intereselor acestora. Cu toate acestea, au fost create puține asociații de coproprietari, deoarece proprietarii nu doresc să-și asume responsabilitatea pentru întreținerea proprietății comune.

Un alt aspect legat de gestionarea bunurilor din condominiu, este că la momentul privatizării s-au transmis în proprietate privată doar locuințele⁹, fără suprafețele de folosință comună. Deși, *Codul Civil*¹⁰ prevede, că dacă într-o clădire există proprietari diferiți asupra încăperilor de locuit sau cu altă destinație, atunci aceștea dețin cu drept de proprietate pe cote-părți forțată și perpetuă spațiile de folosință comună, un mecanism viabil de transmitere a blocurilor de locuit în condominiu nu există, în registrul bunurilor imobile majoritatea blocurilor de locuit sunt înregistrate după Republica Moldova, cu toate că apartamentele sunt privatizate, și este înregistrat dreptul de proprietate privată asupra locuințelor.

Dreptul de proprietate poate fi dobândit asupra unui bun imobil, în condițiile legii: prin uzucapiune, act juridic, moștenire, accesiune, precum și prin hotărâre judecătorească sau prin efectul unui act administrativ în cazurile prevăzute de lege¹¹.

Proprietatea poate fi dobândită prin uzucapiune¹² (prescripția achizitivă) în următoarele condiții: cel ce posedă terenul trebuie să fie de bună credință; să posede terenul timp de 15 ani și terenul să nu fie înregistrat în registrul bunurilor imobile. Pentru a recunoaște dreptul de proprietate prin uzucapiune imobiliară urmează ca persoana interesată să depună cerere către instanța de judecată competentă pentru constatarea faptului posesiunii și pentru recunoașterea dreptului de proprietate prin uzucapiune. Înregistrarea proprietății se va efectua în baza deciziei judecătorești irevocabile¹³.

⁵ Legea cadastrului bunurilor imobile #1543-XIII din 25.02.1998

⁶ Legea cu privire la arbitraj #23 din 22.02.2008

⁷ Legea cu privire la mediere #137 din 03.07.2015, art. 182¹ Cod de procedura civila

⁸ Capitolul IV din Legea condominiului in fondul locativ #913-XIV din 30.03.2000

⁹ Legea privatizării fondului de locuințe #1324 din 10.03.1993

¹⁰ Art. 355 Cod civil

¹¹ Art. 320 Cod civil

¹² Art. 332 Cod civil

¹³ Art. 40¹ din Legea #1543 din 25.02.1998

Construcțiile neautorizate prezintă o problemă la atribuirea terenurilor în proprietate privată.

Legislația actuală nu prevede condiții pentru legalizarea construcțiilor neautorizate.

Pentru a asigura înregistrarea în cadrul Primului proiect de cadastru, atât a terenurilor, cât și construcțiilor, în *Legea cadastrului bunurilor imobile #1543/1998* a fost prevăzut că *înregistrarea în registrul bunurilor imobile a caselor de locuit individuale și a anexelor gospodărești înregistrate pînă la data intrării în vigoare a Legii #835-XIII din 17 mai 1996 privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului în registrele de evidență a gospodăriilor, ținute de primărie, poate fi efectuată în temeiul extrasului din aceste registre.*

Legislația țării nu prevede o procedură de consultare de către populație a materialelor întocmite în cadrul înregistrării masive. Din experiența acumulată din anii precedenți de executare a lucrărilor masive uneori informația prezentată de autoritățile locale nu corespunde realității, sau nu este deplină, cauzele fiind diferite (evidența nesistematică a posesorilor de bunuri imobile din localitate, tranzacții neoficiale). Respectiv, includerea în registrul bunurilor imobile a datelor incorecte generează ulterior litigii. O procedură de consultare prealabilă a materialelor întocmite în cadrul înregistrării masive ar micșora numărul necoresponderilor datelor cadastrale cu situația de fapt și ar oferi posibilitate mai bună de a gestiona unele cazuri neformale până la efectuarea definitivă a înregistrării drepturilor.

Legislația actuală nu prevede o procedură mai simplă de corectare a erorilor strecurate în procesul înregistrării masive. Indiferent dacă eroarea în registrul bunurilor imobile a fost produsă în cadrul înregistrării selective sau masive, în majoritatea cazurilor pentru corectarea erorii este necesar acordul titularului înscris în registrul bunurilor imobile, fie hotărârea judecătorească care să prevadă rectificarea¹⁴. Astfel, chiar dacă la momentul înregistrării masive persoana înscrisă ca proprietar era decedată, fie cel înscris în procesul înregistrării masive nu a posedat niciodată terenul și autoritatea publică confirmă că este o altă persoană care are drept la terenul în cauză, corectarea în registrul bunurilor imobile se va face doar cu acordul persoanei înscrise ca proprietar, sau în temeiul hotărârii instanței de judecată. Având în vedere că înregistrarea masivă se efectuează fără cererea titularului de drept, în baza actelor prezentate de autoritățile publice, ar fi oportună examinarea posibilității de a prevedea o procedură mai simplă de corectare a anumitor erori produse în procesul perfectării actelor și înregistrării primare masive.

Conform Constituției, proprietatea privată poate fi expropriată doar pentru cauză de utilitate publică cu o dreptă și prealabilă despăgubire. Exproprierea pentru cauză de utilitate publică poate fi efectuată doar după efectuarea unei cercetări prealabile¹⁵ și numai în cazul în care sunt respectate toate condițiile pentru expropriere în baza unui act care constată folosul public și numai după o despăgubire echitabilă și prealabilă.

Utilitatea publică poate fi de interes național și atunci exproprierea are loc în baza legii, prin care se declară utilitatea publică de interes național, sau de interes local, atunci exproprierea are loc în baza Deciziei Consiliului local.

¹⁴ Art. 38 din *Legea cadastrului bunurilor imobile #1543 din 25.02.1998*, Art. 505 Cod civil

¹⁵ HG #660 din 15 iunie 2006

4.3 Instituțiile statului implicate în procesul de gestionare a proprietății publice

Conform competențelor stabilite prin lege, instituțiile din Republica Moldova implicate în procesul de gestionare a proprietății publice, inclusiv administrarea terenurilor sunt:

- Parlamentul Republicii Moldova;
- Guvernul Republicii Moldova;
- Autoritățile publice centrale;
- Autoritățile publice locale.

Competențele instituțiilor implicate în administrarea terenurilor și responsabilitățile lor sunt prevăzute în legi și reglementări menite să asigure realizarea prerogativelor constituționale de elaborare și promovare a politicilor de stat în domeniu.

În contextul reformei administrației publice centrale, conform ultimelor modificări instituționale, *Ministerul Economiei și Infrastructurii* este responsabil de domeniile economie, tehnologia informației și comunicații; construcții, transport, infrastructura calității și supravegherea pieței, securitate și eficiență energetică¹⁶.

Agenția Proprietății Publice, anterior subordonată Ministerului Economiei, este subordonată direct Guvernului, având funcția de a asigura implimentarea politicilor în următoarele domenii: administrarea bunurilor proprietate publică a statului; deetimizarea proprietății publice a statului; parteneriate public-private; evidența patrimoniului public; asigurarea respectării drepturilor și intereselor patrimoniale ale statului¹⁷.

În domeniul administrării bunurilor imobile proprietate publică, Agenția Proprietății Publice are printre alte competențe¹⁸ și:

- Coordonarea activităților legate de delimitarea bunurilor domeniului public și bunurilor domeniului privat al statului și al unităților administrativ-teritoriale, cu excepția terenurilor, competența de coordonare a procesului de delimitare a terenurilor fiind a Agenției Relații Funciare și Cadastru.
- Administrarea terenurilor proprietate publică a statului aferente bunurilor imobile proprietate privată, inclusive încheierea contractelor de locațiune/arendă;
- Participarea la procesul de privatizare a terenurilor din domeniul privat al statului și încheierea contractelor de vânzare-cumpărare a acestora¹⁹.

Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, îi revine elaborarea de politici în domniile: agricultură; producerea alimentelor; siguranța alimentelor; dezvoltare regională și rurală; planificare spațială; protecția mediului și schimbări climaterice; resurse naturale²⁰.

Astfel, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului este în continuare responsabil de politica în domeniul consolidării terenurilor agricole.

¹⁶ Hotărârea Guvernului #690 din 30.08.2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Economiei și Infrastructurii

¹⁷ Hotărârea Guvernului #902 din 06.11.2017 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Proprietății Publice

¹⁸ Legea #121 din 04.05.2007 privind administrarea și deetimizarea proprietății publice

¹⁹ Hotărârea Guvernului #1428 din 16.12.2008 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la vânzarea-cumpărarea și locațiunea/arenda terenurilor aferente

²⁰ Hotărârea Guvernului #695 din 30.08.2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului

Ministerul Finanțelor responsabil în continuare de politica în domeniul impozitării bunurilor imobile²¹.

Agencia Relații Funciare și Cadastru, autoritate publică, care se subordonează Guverului, la moment este responsabilă de domeniile: înregistrarea bunurilor imobile, lucrările de cadastru, evaluarea bunurilor imobile în scopul impozitării, relațiile funciare, geodezia, cartografia²². Conform cadrului legal în vigoare, Agenția Relații Funciare și Cadastru este autoritatea care asigură promovarea politicii stautului în domeniul cadastrului, autoritatea ce coordonează procesul de delimitare a terenurilor statului și unităților administrativ-teritoriale, este responsabilă de dezvoltarea rețelei geodezice pe întreg teritoriul țării.

Având în vedere că reforma administrației publice centrale nu este încă finalizată, domeniile de competențe ale Agenției Relații Funciare și Cadastru ar putea fi transferate către alte autorități, o decizie finală în acest sens încă nu este luată.

În contextul reformei administrației publice, în scopul partajării competențelor de politici de cele de implementare și pentru a asigura prestarea serviciilor publice de către instituții publice, Întreprinderea de Stat “CRIS “Registru”, Întreprinderea de Stat “Camera Înregistrării de Stat”, Întreprinderea de Stat “Cadastru”, autoritatea administrativă din subordinea Ministerului Justiției “Serviciul Stare Civilă” și autoritatea administrativă din subordinea Ministerului Economiei “Camera de Licențiere” au fost reorganizate într-o singură instituție publică – Agenția Servicii Publice²³. Astfel, competențele Întreprinderii de Stat „Cadastru” în domeniul creării și ținerii cadastrului bunurilor imobile au fost preluate de către Agenția Servicii Publice.

Competențele de bază ale Agenției Servicii Publice fiind următoarele:

- tehnologia informației, evidența de stat și resursele informaționale de stat, inclusiv crearea, exploatarea și înregistrarea resurselor informaționale de stat, a sistemelor informaționale de stat, evidența de stat a populației, a mijloacelor de transport,
- înregistrarea de stat a actelor de stare civilă;
- crearea și ținerea cadastrului bunurilor imobile, altor sisteme informaționale și registre de domeniu, executarea lucrărilor cadastrale și celor de evaluare a bunurilor imobile, efectuarea înregistrărilor de stat ale bunurilor imobile și ale drepturilor asupra acestora;
- reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător;
- înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali.

De competența autorităților publice locale ține administrarea bunurilor proprietate unității administrativ-teritoriale, transmiterea gratuită în proprietate a terenurilor, vânzarea terenurilor proprietate publică a unității administrativ-teritoriale, perfectarea actelor privind privatizarea locuințelor, aprobarea documentației de urbanism și amenajarea teritoriului localității. Autoritățile publice locale sunt responsabile de modificarea destinației terenurilor agricole, inclusiv cele proprietate privată²⁴.

Registrul ariilor protejate este revizuit la fiecare 10 ani și conține informații sistematizate despre obiecte și rezervații naturale protejate, cu descrierea generală pe fiecare categorie, în conformitate cu standardul aprobat de autoritatea publică, care reglementează domeniul mediului. Planurile

²¹ Hotărârea Guvernului #696 din 30.08.2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor

²² Hotărârea Guvernului #383 din 12.05.2010 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției Relații Funciare și Cadastru, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acesteia

²³ Hotărârea Guvernului #314 din 22.05.2017 privind constituirea Agenției Servicii Publice

²⁴ Legea #436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală

cadastrale ale obiectelor protejate și a rezervațiilor naturale, ce fac parte din fondul silvic, conțin informații despre amplasarea terenurilor înregistrate în registrul cadastral, cu divizarea parcelelor, ariilor specifice și descrierea celor mai rare și reprezentative specii de plante.

4.4 Politicile și procedurile de evaluare de mediu ale BM

4.4.1 Politicile de salvagardare și relevanța lor pentru Proiect

Există 10 politici-cheie de salvagardare de mediu și sociale ale Băncii Mondiale, care sunt destinate să asigure că consecințele potențial negative de mediu și sociale ale proiectelor finanțate de Bancă Mondială (inclusiv, Asociația Internațională de Dezvoltare – AID) sunt identificate, reduse și atenuate. Politicile de salvagardare ale Băncii Mondiale sunt formate din trei părți:

- Politici Operaționale (PO)* - declararea obiectivelor de politici și principii operaționale, inclusiv rolurilor și obligațiilor Beneficiarului și ale Băncii;
- Procedurile bancare (PB)* - procedurile obligatorii care urmează să fie respectate de către Beneficiar și Bancă, și
- Bunele Practici (BP)* material consultativ neobligatoriu.

Politicile de salvagardare ale Băncii Mondiale și relevanța lor pentru subproiectele care urmează să fie finanțate în cadrul Proiectului propus sunt indicate în *Anexa C*.

4.4.2 Categoriile de screening și procedurile de evaluare de mediu

Screening-ul de mediu este o procedură obligatorie conform PO/PB 4.01 *Evaluarea de mediu*. Finanțatorul desfășoară screening-ul de mediu al fiecărui proiect propus spre finanțare pentru a determina amploarea și tipul corespunzător al evaluării de mediu, care urmează să fie efectuată. Banca clasifică proiectul propus în una din cele patru categorii, în funcție de tipul, localizarea, sensibilitatea și amploarea proiectului, precum și natura și amploarea efectelor potențiale asupra mediului²⁵. Aceste patru categorii sunt A, B, C și FI.

Proiectele din *Categoria A* pot avea impacturi negative semnificative asupra mediului, care pot fi sensibile, diferite sau fără precedent. Pentru proiectul din Categoria A, beneficiarul este responsabil de pregătirea unui raport, a unei EM complete (sau a unei EM regionale sau sectoriale multilaterale). Categoriei A corespund activitățile enumerate în *Legea #86 privind EIM (2014)* în cazul în care se atribuie la activitățile/întreprinderile planificate noi. După cum a fost menționat mai sus, în cadrul Proiectului propus nu sunt eligibile astfel de activități.

Proiectele din *Categoria B* au impacturi potențiale negative de mediu asupra populației sau zonelor sensibile de mediu - inclusiv asupra zonelor umede, pădurilor, pășunilor și altor habitate naturale, dar care sunt mai puțin nocive, decât cele din Categoria A. La fel, ca și în cazul evaluării de mediu a proiectelor din Categoria A, EM a proiectelor din Categoria B examinează impacturile potențiale negative și pozitive ale proiectului și recomandă orice măsuri necesare pentru a preveni, a minimiza, atenua sau compensa impacturile negative și de a îmbunătăți performanța de mediu.

²⁵ Vezi: *Environmental Assessment Update Sourcebook*, Environmental Department, April 1993. The World Bank

Constatările și rezultatele EIM pentru proiectele din Categoria B sunt descrise în documentația de proiect respectivă. În cadrul Proiectului propus nu sunt anticipate activitățile de Categoria B.

Pentru proiectele din *Categoria C* nu este necesară o EIM sau o analiză de mediu, deoarece activitățile, este puțin probabil să aibă impacturi negative; în mod normal, ele au acțiuni neînsemnate sau minime privind localizarea, amplasarea fizică. Evaluarea profesională stabilește, că proiectul are un impact nesemnificativ sau minim asupra mediului. În afară de screening inițial, nu este necesară nici o acțiune suplimentară de EM. La proiectele din Categoria C (BM) corespund activitățile ce se referă la Categoria a treia (RM) a proiectelor, care urmează să aibă impacturi minore asupra mediului și de aceea nu necesită să fie trecute prin procedurile formale ale EIM și EES. În acest sens, Proiectul va susține o serie de intervenții de Categoria C, cum ar fi procesarea și înregistrarea datelor cadastrale, dezvoltarea și consolidarea capacităților instituțiilor implicate, asistență tehnică și procurarea soft/hardware, ș.a.

4.4.3 Procedura de consultare publică a Băncii Mondiale

Pentru toate proiectele din categoria A și B propuse pentru finanțare de Banca Mondială, pe parcursul procesului de EIM, beneficiarul consultă toate părțile interesate, inclusiv grupurile interesate de proiect și organizațiile non-guvernamentale locale (ONG-uri) privind aspectele de mediu și socile ale proiectului și ia în considerație punctele lor de vedere. Beneficiarul inițiază astfel de consultări cât mai curând posibil.

Pentru consultări semnificative între beneficiar și grupurile interesate de proiect și ONG-urile locale cu privire la toate proiectele din Categoria A și B, propuse pentru finanțare de Banca Mondială, beneficiarul oferă materiale relevante în timp util, înainte de consultări și într-o formă și limbă cunoscută și accesibilă grupurilor care sunt consultate.

Raportul privind EIM/CMMS pentru orice proiect din categoria B, propus spre finanțare de Banca Mondială, este făcut public persoanelor interesate de proiect și organizațiilor non-guvernamentale locale. Plasarea publică a raportului EIM/CMMS în țara beneficiară și primirea oficială de către Banca a rapoartelor pentru proiectele propuse spre finanțare de Banca Mondială este o pre-condiție pentru evaluarea de către Bancă a acestor proiecte (sau anumitor restructurări).

4.5 Experiența de salvagardare în Primul proiect de cadastru din Republica Moldova

La fel, ca și în *Primul proiect de cadastru*, Proiectul nou nu atinge prevederile documentului de politici al Băncii Mondiale *OP 4.12 privind Strămutarea Involuntară*. Cum este prevăzut, ***Proiectul nu prevede exproprierea terenurilor, relocări fizice sau compensații.***

Cu referință la alte riscuri identificate în cadrul Proiectului-pilot din com. Văratice și rezultatele studiului impactului social, prevederile documentului de politici al BM *OP 4.01 privind Evaluarea Impactului de mediu* oferă reglementări suficiente și îndrumări pentru constituirea unui mecanism de reclamații viabil, precum și desfășurarea activităților de informare publică și consultări cu beneficiarii Proiectului.

Primul proiect de cadastru a parcurs o etapă lungă până la crearea cadastrului bunurilor imobile. Aproximativ 4.7 milioane de parcele înregistrate în registrul bunurilor imobile reprezintă 85% din

toate bunurile imobile de pe teritoriul RM. Proiectul curent presupune înregistrarea a 15% din bunuri rămase. În cadrul analizei informației despre cele 4.7 milioane de parcele s-au identificat doar 419 cazuri de suprapunere de diferite dimensiuni a terenurilor publice cu cele private, ceea ce reprezintă 0.008%. În aceste cazuri autoritățile publice locale nu au luat careva măsuri represive imediate. Cu atât mai mult proiectul nu va susține acțiuni forțate de expropriere a terenurilor sau restricționarea accesului la resursele naturale din parcuri, zone verzi sau arii protejate.

4.6 Studiul impactului social, care urmează să fie efectuat în cadrul Proiectului

Elementele Proiectului ce țin de consolidarea sistemului funciar vor susține dezvoltarea domeniului funciar într-un mod coordonat. În prezent domeniul este fragmentat, iar rolurile și responsabilităților nu sunt clar divizate. Cu toate că mai multe reorganizări a cadrului instituțional au loc curent, acest element va susține politica de dialog și va întreprinde măsuri de facilitare a revizuirii structurilor și reglementărilor existente prin propunerea îmbunătățirilor în domeniile în care acestea sunt pisibile. În special, vor fi revizuite reglementările existente prin care sunt stabilite rolurile și responsabilitățile ale autorităților publice locale, precum și se vor crea oportunități pentru o colaborare mai eficientă între structurile cadastrale teritoriale și autorități. În rezultatul *Studiului impactului social* se vor elabora recomandări pentru Guvernului RM de alinia procesul de abordare la soluționarea problemelor cu standardele internaționale. Studiul impactului social va lua în considerație politicile BM în domeniu și vor include acțiuni de atenuare a eventualelor efecte negative ale Proiectului. Aceste măsuri de atenuare vor face parte din *Planul de management social* (PMS), care va fi supus consultațiilor publice la fel ca și acest document. Caietul de sarcini a Studiului impactului social (inclusiv PMS) va fi revizuit și aprobat de către BM. Termenul de pregătire a Studiului impactului social va fi determinat de eficacitatea activităților proiectului, deoarece acesta va fi finanțat prin Componenta C ce ține de administrarea funciară și consolidarea sistemului (adică din sumele de împrumut ale Băncii Mondiale pentru Componentul C al Proiectului).

5. Îndrumările de mediu

5.1 Scopul și conținutul îndrumărilor de mediu

Scopul *Îndrumărilor de mediu* este a de a acorda suport echipei de implementare a proiectului în desfășurarea screening-ului de mediu și de a determina impacturile potențiale de mediu a proiectelor selectate și de a asigura următoarele:

- a) Regulile și procedurile pentru screening-ul de mediu a subproiectelor care urmează să fie finanțate din cadrul Proiectului
- b) Cerințele pentru desfășurarea Evaluării de Impact asupra Mediului
- c) Conținutul și formatul pentru Planul de Management de Mediu și Planul de Monitorizare de Mediu
- d) Măsurile de atenuare propuse care urmează să fie aplicate la implementarea Proiectului
- e) Fișa de verificare a Planului de Management de Mediu.

Până ce acestea sunt numai îndrumările și informația care se conține este generalizată, în unele cazuri, personalului de implementare a proiectului și specialistului de salvagardare i se recomandă să solicite opinia profesională a autorităților (de ex., de la autoritățile locale de mediu, cercetători, proiectanți, etc.) pentru mai multă informație specifică și consultări.

5.2 Regulile și procedurile pentru screening-ul de mediu

Screening-ul fiecărui proiect propus pentru finanțare se efectuează în scopul determinării scării și tipului de evaluare a impactului asupra mediului, precum și asigurării că acesta aplică Politicile de salvagardare ale Băncii Mondiale.

Atribuirea tipului sub-proiectului la categoria BM și, respectiv, la riscul de mediu, care poate fi generat este, într-o oarecare măsură, o hotărâre de expert.

Subproiectele cu risc sporit (Categoria A) vor fi automat excluse din finanțare în cadrul Proiectului propus; subproiectele cu risc de la moderat la scăzut (Categoria B) și cele cu risc de la minor până la fără risc (Categoria C) – vor fi evaluate conform procedurilor stabilite.

În general, semnificația impactului și selectarea screening-ului respectiv depind de tipul și scara subproiectului, locația și sensibilitatea problemelor de mediu, precum și natura și amploarea impactului potențial.

Proiectul propus va finanța doar două categorii posibile de subproiecte: categoria "C" (pentru care este necesară pregătirea unei simple fișe de verificare de mediu) și/sau categoria "B" (cel mai probabil pentru toate lucrările minore de reparații/reabilitare anticipate) (pentru care este necesară pregătirea fișelor de verificare a PMM pentru activitățile de construcție și renovare la scară mică). Aceste două documente reprezintă instrumentele de salvagardare care trebuie pregătite pentru fiecare activitate separat.

Exemple de activități, care pot fi susținute în cadrul Proiectului, categoriile lor și instrumentele aplicate sunt prezentate în *Tabelul 3* și *Tabelul 4* de mai jos.

Tabelul 3. Activitățile de proiect și categoriile de mediu a acestora

Activitatea	Categoria C	Categoria B
Procesarea datelor cadastrale, delimitarea și înregistrarea terenurilor	X	-
Modernizarea echipamentului și software	X	-
Instruiri, întărirea capacităților și companii de informare	X	-
Renovarea/reabilitarea spațiilor de birouri (construcții)	-	X

În baza descrierii activităților propuse și a impactului lor potențial, UIP și/sau partener de implementare va decide ce tip de instrument EA urmează să fie aplicat. În scopul evaluării impactului asupra mediului, ar trebui să se utilizeze fișele de verificare speciale prezentate în anexele D, E și F (*Tabelul 4*). Aceste documente vor face parte din documentația de proiect pentru toate activitățile relevante.

Tabelul 4. Documentația privind EIM aplicabilă pe categorii de mediu

Responsabil	Document	Categoria	Notă
Beneficiar	Fișa de verificare de mediu (<i>Anexa D/Formular 1</i>)	C, B	Toate activitățile susținute
Partener de implementare (APL, OTC) / UIP	Fișa de verificare de mediu în teren (<i>Anexa D/Formular 2</i>)	B	Activități de renovare/construcție
Partener de implementare (APL, OTC) / UIP	Fișa de verificare a PMM (<i>Anexa D/Formular 3</i>)	B	Activități de renovare/construcție
Beneficiar	Planul de Management de Mediu (<i>Anexa E/Formular 1</i>)	B	Activități de renovare/construcție
Beneficiar	Planul de Monitorizare de Mediu (<i>Anexa E/Formular 2</i>)	B	Activități de renovare/construcție
Partener de implementare (APL, OTC) / UIP	Fișa de verificare pentru activitățile cu privire la terenurile cu regim special de protecție și utilizare (<i>Anexa F</i>)	C	Activitățile de proiect în ceea ce privește ariile protejate, terenuri forestiere, spații verzi, fișele de protecție ș.a.

Pentru subproiectele din categoria C, în afară de screening, nu este necesară nici o acțiune ulterioară de EM. În cazul, în care implementatorii Proiectului întâmpină dificultăți în clasificarea subproiectelor BM, e necesar să se consulte cu Inspekția pentru Protecția Mediului din teritoriu.

În cazul în care proiectul include lucrări de renovare/construcție de scară mică, se propune a utiliza un format-tip a fișei de verificare a PMM, elaborat de Banca Mondială pentru a oferi "practici pragmatice bune", care este elaborat pentru a fi ușor de utilizat și este în conformitate cu cerințele de mediu (este prezentat în *Anexa D*).

Formatul-tip a fișei de verificare include abordările tipice preventive și de atenuare pentru contractele comune de lucrări de renovare cu impact localizat. Este prevăzut ca acest format să includă elementele cheie ale unui Plan de Management de Mediu (PMM) pentru a întruni cerințele de Evaluare de mediu ale Băncii Mondiale (ref. PO/BP/GP 4.01).

Fișa de verificare a PMM conține patru părți:

Partea 1 este descriptivă ("pașaportul locului/terenului"), care descrie specificul sub-proiectului din punct de vedere a locației, descrierea activităților și lista procedurilor de autorizare sau informare cu referire la reglementările relevante. Anexele pentru informații suplimentare pot fi adăugate, dacă este cazul;

Partea 2 include informații de salvagardare;

Partea 3 include măsuri de screening de mediu și sociale, precum și Plan de măsuri de atenuare într-un format simplu de verificare Da/Nu, și

Partea 4 este un Plan de monitorizare specific terenului pentru activitățile desfășurate în timpul lucrărilor de construcție/reabilitare.

6. Implementarea CMMS

6.1 Unitatea de implementare a Proiectului

Responsabilitățile administrative de implementare a prevederilor CMMS vor fi atribuite Unității de implementare a Proiectului (UIP).

Echipa și Unitatea de implementare a Proiectului va fi înființată pe lângă Agenția Servicii Publice și va fi finanțată prin *Subcomponentul D.4* al Proiectului. Unitatea va fi responsabilă pentru implementarea zilnică a activităților Proiectului, funcțiile fiduciare ale Proiectului, precum și monitorizarea și evaluarea. Unitatea va include: (i) Director de proiect; (ii) Specialist în managementul financiar; (iii) Specialist în achiziții; (iv) Specialist în monitorizare și evaluare; (v) Specialist în cadastru; (vi) Specialist în evaluarea proprietății; (vii) Specialist în salvagardare; și (viii) personal de secretariat și de traducere.

Departamentul Cadastru va desemna câte un coordonator pentru fiecare component pentru a supraveghea activitățile și rezultatele Proiectului.

Se va elabora și implementa un sistem de monitorizare și evaluare. Acest subcomponent va sprijini, de asemenea, asistența tehnică pentru implementarea subproiectelor, care nu este furnizată prin alte subcomponente, pe bază de necesitate.

6.2 Consolidarea capacităților

Proiectul va finanța activitățile de instruire și consolidare a capacităților pentru agențiile de implementare, cum ar fi Cadastru, IPOT, INGEOCAD ș.a.. Subiectele vor include, dar nu se vor limita la: înregistrarea și evaluarea cadastrală, raportarea, monitorizarea, TI ș.a. Totodată, specialiștii din sectorul privat (inspectorii, evaluatori, agenți imobiliari, avocați, notari etc.) vor fi invitați să participe la sesiuni de instruire susținute de proiect.

La începutul Proiectului se va realiza o evaluare aprofundată a necesităților de instruire și va fi pregătit un plan detaliat de instruire pe termen lung, iar anual vor fi pregătite planuri de instruire specific/sectoriale.

6.3 Activități de monitorizare și raportare

Progresul privind respectarea prevederilor CMMS și planurilor de management de mediu individuale va fi prezentat de către toți beneficiarii Proiectului, care apoi vor fi raportate Băncii de către UIP în formă de rapoarte trimestriale și anuale de progres. În acest scop, UIP va monitoriza regulat terenurile de proiect pentru a confirma conformitatea cu instrumentele evaluării de mediu stabilite. În mod similar, beneficiarii sub-proiectelor din categoria B, vor prezenta trimestrial rezultatele implementării PMM către *parteneri de implementare* (ex., OCT, APL) și apoi UIP. În

mod separat, experții Băncii Mondiale vor efectua periodic vizite de monitorizare pe teren pentru a examina respectarea cerințelor de salvagardare. În cazul unor observații legate de nerespectare, reprezentantul teritorial al IPM și/sau al altor autorități, de asemenea, poate efectua supravegherea și monitorizarea de mediu pentru identificarea nivelului de conformitate cu prevederile Proiectului și măsurile de atenuare implementate.

Integrarea PMM în documentația de proiect. Prevederile CMMS vor fi parte a documentației de proiect și vor fi incluse în contractele de lucrări pentru activitățile propuse, atât în specificații, cât și în devizele de cheltuieli. Respectiv, contractanților și beneficiarilor granturilor li se va solicita să includă costul măsurilor prevăzute în PMM în ofertele lor financiare/documentele de proiect, și li se va solicita să se conformeze cu acestea în implementarea activităților proiectului și executarea lucrărilor.

6.4 Mecanismul de remediere a reclamațiilor

6.4.1 Măsurile de atenuare și mecanismul de remediere a reclamațiilor

Având în vedere specificul activităților proiectului, cea mai eficientă cale de remediere a riscurilor identificate este implicarea maximă a beneficiarilor proiectului și a tuturor care au tangență cu acesta. În acest scop există două obiective importante de atins: (i) ridicarea nivelului de conștientizare a opiniei publice și afișarea activităților; și (ii) crearea unui mecanism eficient de remediere a reclamațiilor.

Ridicarea nivelului de conștientizare a opiniei publice: Afișarea obligatorie a informației detaliate a activităților din cadrul înregistrării masive, cât și campaniile de informare publică pentru a asigura implicarea cetățenilor și informarea acestora despre procedurile și beneficiile înregistrării drepturilor de proprietate. Afișările publice obligatorii se vor desfășura în comisii de înregistrare create în localitățile în care se va desfășura proiectul. Astfel de comisii vor include reprezentanți ai locuitorilor comunei (lideri locali), autorității publice locale și a organului cadastral teritorial. Comisiile vor examina informațiile colectate în cadrul afișărilor publice și vor oferi explicații sau informații, vor corecta careva erori sau vor completa informația lipsă, reieșind din datele prezentate de către părțile participante la consultările publice. Informațiile despre mecanismul de remediere a reclamațiilor, descris mai jos, la fel va fi distribuită tuturor beneficiarilor proiectului prin intermediul căilor obișnuite de informare, utilizate în cadrul proiectului, inclusiv ședințe de inițiere a proiectului, consultări publice, ședințe publice în cadrul derulării proiectului, materiale tipărite în limbile utilizate în localitate, panouri informative, informații on-line, la necesitate.

Mecanismul de remediere a reclamațiilor: Transparența și responsabilitatea vor fi elementele cheie ale Proiectului. Un mecanism detaliat de remediere a reclamațiilor (MRR) va fi stabilit de către Cadastru pentru monitorizarea feedback-ului din partea beneficiarilor proiectului și a oferi o cale formală apelare pentru cetățenii care nu sunt de acord cu eventualele schimbări care afectează dreptul de proprietate. MRR la fel va fi sprijinit prin elementele compartimentului de înregistrare masivă. MRR va fi implementat prin intermediul unei campanii de informare și instruire a responsabililor de la Cadastru. Cadastru va gestiona feedback-urile parvenite din partea cetățenilor, iar informația colectată va fi utilizată pentru îmbunătățirea serviciilor și atenuarea eventualului impact social negativ. MRR va spori transparența și responsabilitatea proiectului și are ca scop reducerea riscului de afectare accidentală a cetățenilor, servind drept un feedback important și mecanism de îmbunătățire a impactului proiectului. Scopul MRR este de a

responsabiliza beneficiarii proiectului și a oferi beneficiarilor opțiuni de transmitere a feedback-ului pe activitățile proiectului. Acesta oferă un mecanism care permite identificarea și soluționarea problemelor ce afectează desfășurarea proiectului, inclusiv reclamațiile față de garanțiile oferite de acest document și de politicile de securitate ale BM în general. MRR-ul stabilit în cadrul proiectului va fi accesibil tuturor categoriilor de cetățeni, inclusiv grupurilor etnice, religioase, de gender și altele. Mecanismul se focusează nu doar pe recepția și înregistrarea reclamațiilor, dar și pe modalitatea de soluționare a acestora. Deși feedback-ul trebuie să fie examinat la nivelul cel mai apropiat de reclamant, toate reclamațiile vor fi înregistrate la Cadastru sau structurile cadastrale teritoriale și vor fi examinate în conformitate cu procedurile de bază, stabilite în Manualul Operațional al Proiectului (MOP). Proiectul va stabili următoarele căi, prin care cetățenii/beneficiarii/APL pot transmite reclamații ce țin de activitățile Proiectului:

- a) O adresă electronică dedicată
- b) O linie telefonică dedicată
- c) Pagina oficială a proiectului
- d) Cutii speciale instalate în fiecare subdiviziune cadastrală teritorială
- e) Demersuri transmise pe o adresă stabilită
- f) Reclamații verbale sau scrise către personalul proiectului (în mod direct sau în cadrul ședințelor proiectului). (În cazul reclamațiilor verbale personalul proiectului va depune plângerea din numele reclamantului, care va fi examinată în modul stabilit)
- g) Ședințe periodice ale proiectului, desfășurate în cadrul primăriilor, cu participarea femeilor.

Proiectul va asigura flexibilitatea canalelor de reclamație, cât și disponibilitatea diferitor puncte de contact, prin care cetățenii să poată să depună plângeri verbale. *Anexa G* și *Anexa H* al acestui CMMS conține modele de formulare de înregistrare a reclamației și un formular de confirmare a reclamației, care pot fi utilizate de către beneficiarii proiectului și personalul Cadastrului implicat în proiect.

O subdiviziune creată în cadrul Departamentului Cadastru va fi responsabil de sortarea reclamațiilor și informațiilor colectate. Mai jos sunt prezentate exemple de categorii care pot fi utilizate la sortare:

No.	Clasificarea
Categoria 1	Protecția socială, inclusiv conflicte la compensare, alocarea terenurilor și reținerea compensațiilor
Categoria 2	Protecția mediului
Categoria 3	Reclamații privind încălcarea legislației, instrucțiunilor și procedurilor
Categoria 4	Reclamații privind încălcarea prevederilor contractuale
Categoria 5	Reclamații privind abuzuri în utilizarea fondurilor / lipsa transparenței sau alte aspecte finaciare
Categoria 6	Reclamații ce țin de abuz sau acțiuni forțate din partea proiectului sau reprezentanți ai oficialităților
Categoria 7	Reclamații ce țin de acțiunile persoanelor proiectului
Categoria 8	Raportarea situațiilor de forță majoră
Categoria 9	Sugestii
Categoria 10	Aprecieri

Dacă se cunoaște reclamantul, Departamentul Cadastru îi va comunica soluțiile posibile prin scrisoare pe suport de hârtie, e-mail sau verbal, în dependență de modul în care a fost recepționată reclamația. De asemenea, reclamantii vor fi informați despre modalitatea de implementare a acțiunilor pentru soluționarea problemei reclamate.

Departamentul cadastru va solicita reclamantului un răspuns prin care acesta să comunice dacă este satisfăcut de acțiunile întreprinse, această informație fiind înregistrată în detalii și examinată. În măsura în care prevede cadrul legislativ al RM, serviciul cadastral teritorial va implica autoritățile publice locale în soluționarea unor reclamații, care ar putea fi relevante în procesul de elaborare soluțiilor și luarea deciziilor ce țin de gestionarea pământului.

Rapoartele trimestriale și anuale vor include compartimente dedicate MRR, care va conține informații actuale despre următoarele:

- Statutul stabilirii MRR (proceduri, personal, instruiți, informare, buget, etc.)
- Analiza cantitativă a reclamațiilor recepționate, numărul celor relevante și numărul celor soluționate
- Analiza calitativă pe categorii de reclamații și răspunsuri, probleme nesoluționate
- Timp necesar pentru examinarea reclamației
- Numărul reclamațiilor soluționate la cel mai jos nivel, adresate la nivel înalt
- Nivelul de satisfacție față de acțiunile întreprinse
- Probleme specifice, ce țin de proceduri sau personal.
- Factori, care pot afecta funcționarea MRR / sistemul de feedback din partea beneficiarului
- Acțiuni corective întreprinse.

Cerințele de raportare de mai sus vor fi monitorizate și în cadrul misiunilor BM, care, de regulă, se anunță din timp.

6.4.2 Mecanismul corporativ de remediere a reclamațiilor al BM

Comunitățile, cât și cetățenii care consideră că sunt grav afectați de către activitățile prevăzute în proiectul susținut de BM pot adresa reclamații în conformitate cu procedurile legale de reclamații în vigoare, inclusiv în adresa departamentului relații cu publicul din cadrul al Agenției Servicii Publice sau *Serviciul corporativ de reclamații al BM*.

Canalele instituționale: dreptul la petiționare este garantat de Constituția RM; procedura de petiționare este reglementată de *Legea cu privire la petiționare #190 din 19.07.1994*.

Petițiile pot fi adresate către Agenția Servicii Publice, Departamentul relații cu publicul:

- ▶ Prin poștă, la adresa: ***Agenția Servicii Publice, MD-2012, mun. Chisinau, str. A. Pușkin, 42***
- ▶ Fax: ***+373 22 25-70-70***
- ▶ E-mail: ***anticamera@asp.gov.md***
- ▶ Pot fi depuse personal la ***Agentia Servicii Publice***

Serviciul corporativ de reclamații al BM (GRS). GRS-ul asigură examinarea promptă a petițiilor/reclamațiilor recepționate în scopul remedierii problemelor ce țin de Proiect. Localitățile, în care se va desfășura Proiectul, și cetățenii din cadrul acestora pot adresa reclamațiile sale grupului independent de experți, care vor stabili mărimea eventualului prejudiciu urmare a nerespectării de către BM a politicilor și procedurilor sale. Reclamațiile pot fi depuse în orice moment, iar conducerea BM va răspunde cu prima ocazie.

Pentru mai multe informații cu privire la modalitatea depunerii reclamațiilor către *Serviciul corporativ de reclamații al BM (GRS)*, cei interesați sunt rugați să viziteze pagina <http://www.worldbank.org/GRS>.

Pentru informații privind modalitatea de adresare către grupului independent de experți al BM, vă rugăm să vizitați pagina www.inspectionpanel.org.

6.5 Informarea și consultarea privind CMMS

Publicarea proiectului Cadrului de Management de Mediu și Social a avut loc pe data de *26 aprilie 2018*, fiind plasat pentru consultări pe web-platformă publică (*particip.gov.md*), precum și pe pagina web a Agenției Servicii Publice (*www.asp.gov.md*). Totodată, proiectul CMMS a fost expediat în format electronic tuturor instituțiilor interesate, printre care ARFC, IPOT, ICAS, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Inspectorat Protecția Mediului, Institutul de Ecologie și Geografie, ONG-uri ș.a.

Consultările publice asupra proiectului CMMS au avut loc pe *15 mai 2018* în incinta Agenției Servicii Publice în Chișinău, cu participarea reprezentanților Echipei de Implementare a Proiectului, partenerilor de implementare, beneficiarilor potențiali, autorităților de mediu și organizațiilor non-guvernamentale.

În cadrul consultărilor, EIP a prezentat publicului proiectul CMMS. În special, publicul a fost informat despre activitățile de proiect propuse, procedurile de screening de mediu pentru activitățile finanțate, tipurile de evaluare de mediu pentru sub-proiecte, analiza impacturilor potențiale, care pot fi generate de activitățile propuse, precum și măsurile, care urmează să fie luate pentru a preveni/reduce efecte negative potențiale.

Invitații la consultări au participat activ în discuții, care au fost axate pe procedurile propuse de screening de mediu și capacitatea agențiilor de implementare de a desfășura managementul și monitorizarea de mediu adecvate ale sub-proiectelor.

După întrunire, în baza propunerilor participanților, precum și comentariilor și sugestiilor primite privind prevederile proiectului CMMS publicat cu două săptămîni înainte de ședința de consultări, a fost ajustat și finalizat Cadrul de Management de Mediu și Social pentru Proiectul Înregistrarea Funciară, Evaluarea și Impozitarea Locală. *Raportul final privind consultările publice asupra proiectului CMMS este prezentat în Anexa I.*

Versiunea finală a Cadrului de Management de Mediu și Social, aprobată de Banca Mondială, urmează să fie plasată pe *InfoShop* al Băncii Mondiale pentru publicul larg, precum și pe pagina web a Unității de Implementare a Proiectului - www.asp.gov.md.

Referințe

Surse printate

- Agreement between the Government of the Republic of Moldova and the Government of Romania for the cooperation for the protection and sustainable use of Prut and Danube waters, Chisinau, 28 June 2010
- Environmental Assessment Update Sourcebook, Environmental Department, April 1993. The World Bank
- Europe's Environment: The Third Assessment, 2003
- United Nations Economic Commission for Europe UNECE. Republic of Moldova Environmental Performance Review. 3rd Review. United Nations, New York and Geneva, 2014.

Legi și alte acte normative

- Codul civil al Republicii Moldova #1107-XV din 06.06.2002
- Codul familiei #1316-XIV din 26.10.2000
- Codul fiscal #1163-XIII din 24.04.1997
- Codul funciar #828-XII din 25.12.1991
- Codul procedurilor civile #225-XV din 30.05.2003
- Codul silvic #887 din 1996
- Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994
- Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea șabloanelor unice ale documentelor care confirmă dreptul de proprietate, deținere și utilizare a terenului #449 din 29.06.1992
- Hotărârea Guvernului de aprobare a Programului de măsuri de implementare a noului sistem de evaluare a proprietății imobiliare în scopuri fiscale #670 din 09.06.2003
- Hotărârea Guvernului de aprobare a Regulamentului cu privire la evaluarea bunurilor imobile în scopuri fiscale #1303 din 24.11.2004
- Hotărârea Guvernului privind unele măsuri de stabilire a Cadastrului bunurilor imobile #1030 din 12.10.1998
- Instrucțiunea despre ordinea de organizare și efectuare a expertizei ecologice de stat, aprobată prin Ordinul Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale #188 din 10.09.2002
- Legea apelor #272 din 2011
- Legea cadastrului bunurilor imobile #1543-XIII din 25.02.1998
- Legea contenciosului administrativ #793-XIV din 10.02.2000
- Legea cu privire la grădinile botanice 105-XVI din 02.06.2005
- Legea cu privire la resursele naturale #1102-XIII din 06.02.1997
- Legea cu privire la rețeaua ecologică #94 din 2007
- Legea grădinilor zoologice #136-XVI din 14.06.2007
- Legea pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate #1041-XIV din 15.06.2000
- Legea pentru aprobarea Metodologiei de calculare a tarifelor la serviciile prestate de Agenția Servicii Publice și structurile teritoriale ale acesteia #393-XVI din 08.12.2006
- Legea privind activitatea de evaluare #989-XV din 18.04.2002
- Legea privind activitatea notarială #1453-XV din 08.11.2002
- Legea privind administrarea și privatizarea proprietății publice #121-XVI din 04.05.2007
- Legea privind administrația publică locală #436-XVI din 28.12.2006
- Legea privind delimitarea proprietății publice #29 din 2018
- Legea privind evaluarea impactului asupra mediului #86 din 29.05.2014
- Legea privind expertiza ecologică #851-XIII din 29.05.1996
- Legea privind fondul ariilor naturale protejate #1538 din 1998
- Legea privind formarea bunurilor imobile #354 din 28.10.2004
- Legea privind geodezia, cartografia și geoinformatica #778-XV din 27.12.2001
- Legea privind ipoteca #142-XVI din 26.06.2008

- Legea privind locuințele #75 din 30.04.2015
- Legea privind monitorizarea proprietății imobiliare #267 din 29.11.2012
- Legea privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului #1308 din 25.07.1997
- Legea privind principiile de urbanism și dezvoltare a teritoriului #835-XIII din 17.05.1996
- Legea privind privatizarea fondului de locuințe #1324-XII din 10.03.1993
- Legea privind proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale #523-XIV din 16.07.1999
- Legea privind protecția datelor cu caracter personal #133 din 08.07.2011
- Legea privind protecția mediului înconjurător #1515-XI din 16.06.1993
- Legea privind Registrul obiectelor de infrastructură tehnică și rezidențială #150 din 14.07.2017
- Legea privind semnătura electronică și documentul electronic #91 din 29.05.2014
- Legea privind sistemul de adrese #151 din 14.07.2017
- Legea privind zonele și fișile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă #440 din 1995.

Webliografie

- Acord între Cabinetul de Miniștri al Ucrainei și Guvernul Republicii Moldova privind colaborarea în domeniul protecției și dezvoltării durabile a bazinului râului Nistru, semnat la Roma la 29 noiembrie 2012. Available from http://www.eco-tiras.org/docs/ACOR_DNIESTER_MD_final-UA_per_cent20final.pdf
- Agenția “Apele Moldovei”. Official website - www.apelamoldovei.gov.md
- Agenția “Moldsilva”. Official website - www.moldsilva.gov.md
- Agenția Servicii Ppublice. Official website - www.asp.gov.md
- Inspectoratul pentru Protecția Mediului. Official website - www.inseco.gov.md
- Institutul de Ecologie și Geografie al AȘM. Official website - www.ieg.asm.md
- Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului. Official website - www.madrm.gov.md
- Registrul de Stat al Actelor Juridice (State Register of Legal Acts) - <http://lex.justice.md/>
- Serviciul Hidrometeorologic de Stat. Official website - www.meteo.md
- State of the Environment in the Republic of Moldova 2007–2010 (National Report - Synthesis). Available from http://ies.gov.md/file/rapoarte/SM_eng.pdf
- WB Group Environmental, Health and Safety Guidelines (EHS Guidelines). Available from https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/sustainability-at-ifc/policies-standards/ehs-guidelines
- World Bank. Integrating Environment into Agriculture and Forestry. Progress and Prospects in Eastern Europe and Central Asia. Volume II, Moldova – Country Review, November 2007. Available from www.worldbank.org/eca/environmentintegration

Documentele de referință privind Politicile Operaționale (OP) și Procedurile de Bancă (BP)

- OP 4.01 Environmental Assessment
<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/9367A2A9D9DAEED38525672C007D0972?OpenDocument>
- BP 4.01 Environmental Assessment
<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/C4241D657823FD818525672C007D096E?OpenDocument>
- OP 4.04 Natural Habitats
<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/71432937FA0B753F8525672C007D07AA?OpenDocument>
- BP 4.04 Natural Habitats
<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/62B0042EF3FBA64D8525672C007D0773?OpenDocument>
- OP 4.09 Pest Management
<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/665DA6CA847982168525672C007D07A3?OpenDocument>
- OP 4.11 Cultural Property
<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/55FA484A98BC2E68852567CC005BCBDB?OpenDocument>

- OP 4.12 Involuntary Resettlement
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/CA2D01A4D1BDF58085256B19008197F6?OpenDocument>
- BP 4.12 Involuntary Resettlement
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/19036F316CAFA52685256B190080B90A?OpenDocument>
- OP 4.20 Indigenous Peoples
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/0F7D6F3F04DD70398525672C007D08ED?OpenDocument>
- OP 4.36 Forests
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/C972D5438F4D1FB78525672C007D077A?OpenDocument>
- BP 4.36 Forests
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/0AE075DC916559D985256C79000BDEF0?OpenDocument>
- OP 4.37 Safety of Dams
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/C12766B6C9D109548525672C007D07B9?OpenDocument>
- BP 4.37 Safety of Dams
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/D3448207C94C92628525672C007D0733?OpenDocument>
- OP 4.76 Tobacco
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/DBE1A283D3BF9D078525672C007D075E?OpenDocument>
- OP 7.50 Projects on International Waterways
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/5F511C57E7F3A3DD8525672C007D07A2?OpenDocument>
- BP 7.50 Projects on International Waterways
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/47D35C1186367F338525672C007D07AE?OpenDocument>
- OP 7.60 Projects in Disputed Areas
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/72CC6840FC533D508525672C007D076B?OpenDocument>
- BP 7.60 Projects in Disputed Areas
<http://wbIn0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/5DB8B30312AD33108525672C007D0788?OpenDocument>

Anexe

- Anexa A.** Fondul ariilor naturale protejate de stat, conform Legii #1538/1998
- Anexa B.** Cadrul legal național
- Anexa C.** Politicile și procedurile de salvagardare ale BM
- Anexa D.** Fișa de verificare de mediu
- Anexa E.** Conținutul Planului de management de mediu
- Anexa F.** Fișa de verificare pentru activitățile privind terenurile cu regim special de protecție și utilizare
- Anexa G.** Formularul de înregistrare a reclamației
- Anexa H.** Formularul de confirmare a reclamației
- Anexa I.** Raportul cu privire la consultările cu părțile interesate privind proiectul CMMS

Anexa A. Fondul ariilor naturale protejate de stat, conform Legii #1538/1998

(situația la 31 martie 2018)

Anexă la Legea #1538	Categoria ariei	Numărul total al ariilor (470)	Suprafața totală (194974.2 ha)	Notă
Anexă 1	Rezervația științifică	5	19378.0	-
Anexă 2	Parc național	1	33792.1	Introdus din 2013
Anexă 3	Monument al naturii	288*	2907.2	Amendat în 2005, 2006, 2010
Anexă 4	Rezervația naturală	63	8009.0	Amendat în 2006
Anexă 5	Rezervația peisajistică	41	34200.0	Amendat în 2006
Anexă 6	Rezervația de resurse	13	523.0	Amendat în 2006, 2010
Anexă 7	Area cu management multifuncțional	32	1030.4	Amendat în 2006
Anexă 8	Rezervația biosferei	-	-	Materialele pentru constituirea primei Rezervației biosferei, în baza Rezervației științifice "Codrii", au fost elaborate
Anexă 9	Grădina botanică	-	-	Abrogat în 2005
Anexă 10	Grădina dendrologică	2	104.0	Amendat în 2006, 2010
Anexă 11	Monument de arhitectură peisajeră	21	305.0	Amendat în 2013
Anexă 12	Grădina zoologică	1	20.0	Amendat în 2006
Anexă 13	Zonă umedă de importanță internațională	3	94705.5	Amendat în 2006

* include 158 locații cu numărul total de 433 arbori seculari protejați.

Fig. 1. Ariile naturale protejate de stat.

(Sursă: Sirodoev Gh., Cazanteva O. Ariile naturale protejate de stat. In: Atlas. Geografia fizica si umana. Chisinau, Ingeocad, 2015. P. 16.)

Anexa nr. 1

REZERVAȚIILE ȘTIINȚIFICE

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
1	Codru	5177	Raionul Strășeni, satul Lozova	Autoritatea centrală pentru mediu
2	Iagorlîc	836	Raionul Dubăsari, satul Goian	Autoritatea centrală pentru mediu
3	Prutul de Jos	1691	Raionul Vulcănești, satul Slobozia Mare	Autoritatea centrală pentru mediu
4	Plaiul Fagului	5642	Raionul Ungheni, satul Rădenii Vechi	Autoritatea centrală pentru mediu
5	Pădurea Domnească	6032	Raioanele Glodeni și Fălești	Autoritatea centrală pentru mediu
TOTAL		19378		

Anexa nr. 2

PARCURILE NAȚIONALE

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
1	Orhei	33792,09	Întreprinderea pentru silvicultură Orhei: ocolul silvic Ivancea, ocolul silvic Seliște, ocolul silvic Vatici, ocolul silvic Teleșeu Întreprinderea pentru silvicultură Călărași: ocolul silvic Bravicea Comunele (satele) Morozeni, Ghetlova, Puținței, Neculăieuca, Vatici, Donici, Teleșeu, Seliște, Peresecina, Ivancea, Pohorniceni, Trebujeni din raionul Orhei Comuna Codreanca și satele Țigănești, Românești din raionul Strășeni Comuna Săseni și satul Bravicea din raionul Călărași Comuna Mașcăuți din raionul Criuleni	Autoritățile administrației publice centrale și locale; persoane fizice și juridice

[Anexa nr.2 în redacția LP200 din 12.07.13, MO191-197/06.09.13 art.617]

Anexa nr. 3

MONUMENTE ALE NATURII

A) GEOLOGICE ȘI PALEONTOLOGICE

B) HIDROLOGICE

C) BOTANICE

a) Sectoare reprezentative cu vegetație silvică

b) Arbori seculari

D) SPECII FLORISTICE ȘI FAUNISTICE RARE

a) Specii floristice rare

b) Specii faunistice rare

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
A) GEOLOGICE ȘI PALEONTOLOGICE				
Raionul Anenii Noi				
1	Amplasamentul de faună de lângă satul Calfa	35	Satul Calfa, la est de podul peste calea ferată, pe malul drept al râului Bîc	Cooperativa Agricolă de Producție "Vierul"
Raionul Briceni				
2	Meandru de la Pererîta	5	La sud de satul Pererîta	Primăria satului Pererîta
3	Peștera carstică "Emil Racoviță" și zona carstică adiacentă	80	Lîngă satul Criva	Cariera de ghips din satul Criva
Raionul Cahul				
4	Amplasamentul fosilifer de lîngă	5	Lîngă satul Pelinei, ocolul silvic satul Pelinei parcela 11	Gospodăria Silvică de Stat Vulcătești, Pelinei-IV, Cahul
5	Amplasamentul fosilifer de lîngă	10	Între satele Moscovei și Dermengi, satul Moscovei parcela 18, subparcelele 2, 3	Gospodăria Silvică de Stat raionul Taraclia, ocolul silvic Moscovei, Cahul
6	Rîpa Tartaul	2	La 2 km nord de satul Tartaul de Salcie, pe versantul stîng al râului Salcia	Întreprinderea Agricolă "Taraclia de Salcie"
Raionul Camenca				
7	Stîncă Japca	10	Satul Japca	Întreprinderea Agricolă "Moldova"
8	Pîlnii carstice	80	Lîngă satul Hrușca	Întreprinderea Agricolă "Frunze"
9	Rîpa Namălvii	100	La sud-est de satul Bursuc	Întreprinderea Agricolă "Moldova"
10	Complexul "Rașcov"	123	Satul Rașcov, ocolul silvic Rașcov, Dealul Roșu, parcelele 20, 21	Gospodăria Silvică de Stat Rîbnița
11	Aflorimentul proterozoicului superior (vendian) de lîngă satul Cerlina	60	La vest de satul Cerlina pe coasta abruptă a Nistrului	Întreprinderea Agricolă "Nistru", satul Zăluceni
Raionul Cantemir				
12	Cariera Cociulia	1	La 1 km nord de satul Cociulia	Întreprinderea Agricolă "Patria"
Raionul Căinari				
13	Rîpa Taraclia	12	În partea sud-estică a satului Taraclia	Primăria satului Taraclia
Raionul Călărași				

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
14	Cariera "Cimitirul Cailor"	2	La nord de satul Păulești	Societatea pe Acțiuni "Păulești"
15	Rîpa lui Tofan	5	La marginea vestică a satului Vălcineț	Întreprinderea Agricolă "Vălcineț"
16	Rîpa "În Dos"	2	La 1 km sud de satul Sipoteni	Întreprinderea Agricolă "Sipoteni"
Raionul Căușeni				
17	Cariera de lîngă satul Zaim	4	Pe panta dreaptă a râului Botna	Primăria satului Zaim
18	Aflorimentul Fîrlădeni	5	Lîngă satul Fîrlădeni, pe panta dreaptă a văii, în apropiere de drumul spre Căușeni	Primăria satului Fîrlădeni
19	Rîpa din Sălcuța	3	La sud-est de satul Sălcuța, ocolul silvic Căușeni, Sălcuța, parcela 43, subparcela 3a	Gospodăria Silvică de Stat Bender
Raionul Ceadăr-Lunga				
20	Aflorimentul Baurci	1	Pe drumul Congaz-Baurci, la 2 km de podul peste râul Ialpug, ocolul silvic Congaz, Congaz, parcela 38, subparcela 12	Gospodăria Silvică de Stat Iargara
21	Rîpele de la Ceadăr-Lunga	10	La est de orașul Ceadăr-Lunga, ocolul silvic Ceadăr-Lunga, Ceadăr-Lunga, Stat Cahul parcela 46, subparcela 2	Gospodăria Silvică de Stat Cahul
Raionul Cimișlia				
22	Rîpa "Coțofana"	10	La est de satul Gura Galbenei (a patra de la nord, pe panta stîngă a vîlcei Valea Coțofana), ocolul silvic Zloți, Coțofana, parcela 33, subparcelele 3, 5; parcela 34, subparcelele 3, 8, 12	Gospodăria Silvică de Stat Cimișlia
Raionul Comrat				
23	Secțiunea geologică din valea râului Ialpug	5,6	Orașul Comrat, panta stîngă a văii râului Ialpug râului Ialpug, ocolul silvic Comrat, Comrat-IV, parcela 34, subparcela 11	Gospodăria Silvică de Stat Iargara
Raionul Criuleni				
24	Soluri fosile pe terasele nistrene	44	La nord-vest de satul Mălăiești, ocolul silvic Vadul lui Vodă, Mălăiești, parcela 13, subparcela 6	Gospodăria Silvică de Stat Chișinău
25	Aflorimentul Goian	1	La 0,5 km de intersecția autostrăzilor Leușeni și Chișinău-Criuleni, ocolul silvic Vadul lui Vodă, Leușeni-IV, parcela 32, subparcela 1	Gospodăria Silvică de Stat Chișinău
25 ¹	Peștera surprizelor	0,4147	La 2 km nord-est de orașul Criuleni, trupul de pădure Zolonceni, parcela 27, subparcela D	Gospodăria Silvică de Stat Chișinău
Raionul Dondușeni				
26	Mobilele recifale de lîngă satul Visoca	15	La sud de satul Visoca	Întreprinderea Agricolă "Visoca"
Raionul Drochia				
27	Rîpa Zgurița	15	La nord de satul Zgurița	Primăria satului Zgurița
28	Aflorimentul Chetrosu	25	La vest de satul Chetrosu, lîngă autostrada Drochia-Soroca	Primăria satului Chetrosu
Raionul Dubăsari				
29	Vîlceaua "La Humărie"	64	La vest de satul Ustia pe panta stîngă a râului Răut, ocolul silvic Criuleni, Răculești, parcela 10, subparcelele 8-18	Gospodăria Silvică de Stat Chișinău

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
Raionul Edineț				
30	Grotele Brînzeni	14	La sud-est de satul Brînzeni	Primăria satului Brînzeni
31	Recifele Brînzeni	44	La sud-vest de satul Brînzeni	Primăria satului Brînzeni
32	Defileul Buzdugeni	100	Lîngă satul Buzdugeni, la confluența râurilor Bogda și Racovăț	Primăria satului Burlănești
33	Defileul Burlănești	10	La nord-vest de satul Burlănești	Primăria satului Burlănești
34	Rîpa Volodeni	6	Între satele Volodeni și Bleșteni	Primăria satului Bleșteni
35	Defileul Trinca	70	La sud-vest de satul Trinca	Primăria satului Trinca
36	Defileul Fetești	68	La sud-vest de satul Fetești	Întreprinderea Agricolă "Fetești"
Raionul Glodeni				
37	Cheile Butești	110	La sud de satul Butești	Primăria satului Camenca
38	Stîncă Mare	105	Lîngă satul Cobani	Primăria satului Cobani
Raionul Ialoveni				
39	Rîpele de la Văsieni	3	Pe coasta dreaptă a văii râului Botna, la vest de spital	Întreprinderea Agricolă "Văsieni"
40	Aflorimentul Costești	1	La nord de satul Costești, pe coasta stîngă a văii râului Botna, lîngă drumul spre Mileștii Mici	Primăria satului Costești, Societatea pe Acțiuni "Ialoveni"
41	Reciful Ialoveni	3	Lîngă orașul Ialoveni, pe drum spre satul Costești, pe malul stîng al râului Ișnovăț	Asociația Științifică de Producție "Codru"
Raionul Nisporeni				
42	Hîrtopul de lîngă orașul Nisporeni	200	La 6 km sud de orașul Nisporeni, pe malul stîng al râului Nîrnova	Firma Agricolă "Nisporeni"
43	Fractura tectonică Seliște	240	La 1 km sud de satul Selește	Întreprinderea Agricolă "Moldova"
Raionul Ocnița				
44	Rîpa Adîncă	6	La marginea nordică a satului Verejeni	Întreprinderea Agricolă "Nistru"
45	Afloriment de cremene compactă	20	La vest de satul Naslavcea, în valea râului Chisărâu, ocolul silvic Ocnița, Edineț Naslavcea, parcela 2, subparcelele 1-8	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
46	Aflorimentul de nisipuri tortoniene de lîngă gara Naslavcea	1	La 2 km sud de stația de cale ferată Naslavcea, în zona aliniamentului căii ferate Naslavcea-Bîrnova	Distanța Ocnița a Căii Ferate din Moldova
47	Rîpa "Carpov Iar"	18	La vest de satul Naslavcea, ocolul silvic Ocnița, Naslavcea, parcela 3, subparcelele 3, 22, 23	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
48	Rîpa "Rudii Iar"	22,5	Satul Naslavcea, lîngă "Carpov Iar", ocolul silvic Ocnița, Naslavcea, parcelele 3, subparcelele 1, 2, 4, 18-21	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
49	O porțiune a malului abrupt al Nistrului	308	Între satele Naslavcea și Lencăuți, ocolul silvic Otaci, Lencăuți, parcelele 1-3	Întreprinderea Agricolă "Nistru" (150 ha); Gospodăria Silvică de Stat Soroca (158 ha)
50	Falia tectonică de lîngă satul Naslavcea	82	La nord de satul Naslavcea, ocolul silvic Ocnița, Stîncă, parcela 1	Gospodăria Silvică Stat Edineț
51	Vîlceaua "Partea Cneazului"	20	La sud de satul Mereșeuca	Întreprinderea Agricolă "Nistru"
52	Rîpa "La Izvoare"	115	La sud de orașul Otaci	Întreprinderea Agricolă "Rodina"
Raionul Orhei				
53	Amplasament de vertebre fosile	2	La marginea de vest a satului Pocșești	Primăria satului Donici

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
54	Defileul Orhei	100	Orașul Orhei	Primăria orașului Orhei
55	Recif pe malul râului Răut	3	Satul Piatra, malul drept al râului Răut	Primăria satului Pohorniceni
56	Stînca Mîgla	3	La 0,5 km nord-vest de satul Piatra	Primăria satului Piatra
Raionul Rezina				
57	Amplasamentul de floră fosilă de lângă satul Ignăței	1	La sud de satul Ignăței lângă punctul trigonometric 225,5 m	Primăria satului Ignăței
58	Amplasament fosil de dinoteriu	1	La sud de satul Pripiceni-Răzeși, coasta dreaptă a văii râului Cogîlnic	Primăria satului Pripiceni-Răzești
59	Cariera din Boșernița (părăsită)	5	La vest de satul Boșernița	Primăria orașului Rezina
60	Argile etuliene pe malul Nistrului	3	La vest de satul Ciorna	Primăria orașului Rezina
Raionul Rîșcani				
61	Defileul Duruitoarea	40	La est de satul Duruitoarea	Primăria satului Duruitoarea
62	Defileul Văratîc	10	La est de satul Văratîc	Primăria satului Duruitoarea
63	Reciful Proscureni	10	La est de satul Duruitoarea	Primăria satului Duruitoarea
Raionul Sîngerei				
64	Afloriment în blocul Soloneț	15	În preajma satului Gura-Oituz, lângă punctul trigonometric 297m	Primăria satului Bălășești
Raionul Soroca				
65	Rîpa "Bechirov Iar"	46	La sud de orașul Soroca ocolul silvic Soroca, Zastîncea-II, parcela 24	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
66	Afloriment de nisipuri și gresii	0,5	Versantul de est al carierei, satul Redi-Cereșnovăț	Întreprinderea Agricolă "Redi"
67	Pragurile Nistrului	8	În preajma satului Cosăuți, albia Nistrului	Cariera de granit și pietriș din Soroca
68	Aflorimentul de gresii și granit de la Cosăuți	2	Satul Cosăuți, versantul de vest al carierei părăsite	Cariera de granit și pietriș din Soroca
69	Colina "Casca"	37,6	La vest de satul Cremenciung, ocolul silvic Otaci, Cremenciug-II, parcela 49, subparcelele 18, 26, 29, 30	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
Raionul Strășeni				
70	Cariera "Cazacu"	3	La nord de stația de cale ferată Vatra	Primăria municipiului Chișinău
71	Rîpa "La Chetrărie"	3	La est de satul Vorniceni	Primăria satului Vorniceni
Raionul Șoldănești				
72	Profilul geologic de lângă satul Socola	10	La sud-vest de satul Socola	Întreprinderea Agricolă "Ștefan Vodă"
73	Aflorimentul Râspopeni	15	La 1 km sud de satul Râspopeni, pe drumul spre satul Ignăței	Întreprinderea Agricolă "Râspopeni"
74	Cariera părăsită de lângă stația de cale ferată Șoldănești	1	La vest de stația de calea ferată Șoldănești și la nord de satul Olișcani	Întreprinderea Agricolă "Biruința"
Raionul Ștefan Vodă				
75	Rîpa de Piatră	2	În partea de nord a satului Tudora	Primăria satului Tudora
76	Rîpa lui Albu	2	Mai sus de satul Cioburciu, lângă pădurea ocolului silvic "Olănești"	Gospodăria Silvică de Stat Bender
77	Rîpa din Purcari	5	La nord de satul Purcari, pe malul Nistrului	Primăria satului Purcari
Raionul Taraclia				

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
78	Rîpa Budăi	5	Marginea de vest a satului Budăi, pe coasta dreaptă a râului Salcia	Întreprinderea Agricolă "Drujba"
79	Rîpa Musaitu	5	În partea de mijloc a satului Musaitu	Întreprinderea Agricolă "Musaitu"
80	Aflorimentul de lîngă orașul Taraclia	4,1	La sud de orașul Taraclia de-a lungul pantei stîngi a vîlcei, ocolul silvic Taraclia, Taraclia-II, parcela 20, subparcela 1	Gospodăria Silvică de Stat Cahul
Raionul Ungheni				
81	Terasa levantină din zona codrilor	5	La 1,5 km sud-est de satul Buciumeni, pe panta stîngă a vîlcei râului Gîrla-Mare, la cumpăna apelor	Întreprinderea Agricolă "Buciumeni"
82	Panta abruptă de lîngă satul Sinești	1	La 2 km sud-vest de satul Sinești, pe panta stîngă a vîlcei râului Pojarna, Tincău	Întreprinderea Agricolă "Sinești"
Raionul Vulcănești				
83	Afloriment de argile etuliene	10	Panta stîngă a văii râului Cahul deasupra satului Etulia	Întreprinderea Agricolă "K. Marx"
84	Aflorimentul de lîngă satul Văleni	3	La 0,5 km sud de satul Văleni, panta de est a văii râului Prut	Firma Agricolă "Văleni"
85	Rîpa Cișmichioi	3	Satul Cișmichioi, pe partea sîngă a vîlcei afluentului lacului Cahul	Asociația de Producție "Nerudprom"
Municipiul Tiraspol				
86	Vîlceaua Colcot	16	Marginea de nord a municipiului Tiraspol	Primăria municipiului Tiraspol
TOTAL		682,2		
B) HIDROLOGICE				
Raionul Camenca				
1	Izvorul din satul Bursuc	1,5	Satul Bursuc, în rîpa de lîngă pod	Întreprinderea Agricolă "Moldova"
2	Izvorul din satul Ocnița	1	Satul Ocnița	Întreprinderea Agricolă "Rassvet"
Raionul Călărași				
3	Apele minerale din satul Hîrjauca	1,5	Satul Hîrjauca, în partea de jos a vîlcei Hîrtop	Sanatoriul "Codru"
4	Izvoarele nr.1 și nr.2 din satul Nișcani	1	Satul Nișcani	Întreprinderea Agricolă "Nișcani"
5	Izvorul lui Ștefan cel Mare	0,5	La est de satul Vălcineț	Primăria satului Vălcineț
Raionul Căușeni				
6	Izvorul lui Suvorov	0,5	La 1,5 km nord-vest de satul Hagimus, în vîlcea	Întreprinderea Agricolă "Nistru", Primăria satului Hagimus
Raionul Criuleni				
7	Izvoarele minerale din satul Onițcani	1,5	Cîte două izvoare în satul Onițcani și în valea râului Rădi	Întreprinderea Agricolă "Onițcani"
Raionul Dondușeni				
8	Izvorul din satul Horodiște	5	Satul Horodiște	Întreprinderea Agricolă "Horodiște"
9	Izvorul din satul Plop	2	Satul Plop	Întreprinderea Agricolă "Patria"
10	Izvorul din satul Fîntînița	2	Satul Fîntînița	Întreprinderea Agricolă "Victoria"
11	Izvoarele din satul Mîndîc	0,5	La nord de satul Mîndîc, pe malul stîng al râului Cubolta	Primăria satului Mîndîc
Raionul Drochia				
12	Izvoarele din satul Cotova	6	Satul Cotova, poalele pantei stîngi a râului Căinari	Primăria satului Cotova
Raionul Dubăsari				
13	Havuzul Mare	1	La sud de orașul Dubăsari	Întreprinderea Agricolă "Puti Ilicea"

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
Raionul Hîncești				
14	Izvorul din satul Nemțeni	0,5	În centrul satului Nemțeni	Întreprinderea Agricolă "Hlopești"
Raionul Ocnița				
15	Izvorul de lângă stația de cale ferată Naslavcea	0,5	Stația de cale ferată Naslavcea	Întreprinderea Agricolă "Vatutin"
16	Izvorul din satul Codreni	1	Satul Codreni, la vest de biserică	Întreprinderea Agricolă "Rodina"
Raionul Orhei				
17	Izvorul din satul Cucuruzeni	0,5	Pe malul drept al râului Cogîlnic	Întreprinderea Agricolă "Frunze"
18	Izvorul din satul Izvoare	0,5	Satul Izvoare, în ograda dlui Caraman V.	Întreprinderea Agricolă "Glia"
19	Izvorul din satul Jeloboc	10	La 1 km sud-est de satul Jelboc	Primăria satului Piatra
Raionul Rezina				
20	Izvoarele din satul Horodiște	1,5	Satul Horodiște	Primăria satului Horodiște
Raionul Rîbnița				
21	Izvoarele din satul Molochișul Mare	1	Satul Molochișul Mare	Întreprinderea Agricolă "Krasnii Octeabri"
22	Izvorul din satul Stroiești	1	Satul Stroiești	Întreprinderea Agricolă "Iskra"
Raionul Rîșcani				
23	Ecosistemul acvatic "La Moară"	42	La vest de satul Recea	Primăria satului Recea
Raionul Sîngerei				
24	Rezervorul de apă de pe râul Ciuluc	8,6	La 1,5 km est de satul Mihailovca	Întreprinderea Agricolă "Mihailovca"
Raionul Soroca				
25	Izvoarele din satul Vărăncău	2	Satul Vărăncău	Întreprinderea Agricolă "Prietenia"
Raionul Șoldănești				
26	Izvorul Cărăușilor	0,5	Satul Climăuții de Jos pe panta dreaptă a râulețului	Întreprinderea Agricolă "Nistru"
27	Izvoarele din preajma satului Zahorna	1	Satul Zahorna	Întreprinderea Agricolă "Moldova"
28	Izvorul din satul Sămășcani	1,5	Satul Sămășcani, în vale	Întreprinderea Agricolă "Șevcenko"
Raionul Taraclia				
29	Izvorul din satul Copceac	1,5	La marginea satului Copceac, în vîlcea	Întreprinderea Agricolă "Pobeda"
Raionul Telenești				
30	Izvoarele din satul Ordășei	1,2	Coasta stîngă a râului Răut, satul Ordășei	Primăria satului Ordășei
Municipiul Bender				
31	Izvor – havuz	1	Satul Proteagailovca	Întreprinderea Agricolă "Tighina"
TOTAL		99,8		
C) BOTANICE				
a) Sectoare reprezentative cu vegetație silvică				
Raionul Anenii Noi				
1	Schinoasa Mare	15	Ocolul silvic Anenii Noi, Schinoasa Mare, parcela 5, subparcela 3	Gospodăria Silvică de Stat Chișinău
Raionul Briceni				
2	Caracușeni	4,2	Ocolul silvic Briceni, Caracușeni, parcela 47 subparcelele 21, 23	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
Raionul Camenca				

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
3	Cuhurești	13	Ocolul silvic Cuhurești Cuhureștii Mari, parcela 15, subparcelele 1, 13	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
4	Bălțata	2,8	Ocolul silvic Cuhurești Bălțata, parcela 4, subparcela 1	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
Raionul Călărași				
5	Hîrjauca-Sipotenii	5,4	Ocolul silvic Hîrjauca, Hîrjauca-Sipotenii, parcela 36, subparcelele 8, 10, 31	Gospodăria Silvică de Stat Călărași
Raionul Comrat				
6	Borceac	11,3	Ocolul silvic Congaz, Borceac, parcela 32, subparcela 2; parcela 31, subparcela 5	Gospodăria Silvică de Stat Iargara
7	Cîietu	4	Ocolul silvic Congaz, Cîietu parcela 25, subparcela 15	Gospodăria Silvică de Stat Iargara
Raionul Criuleni				
8	Pădure de plop	0,3	Satul Dubăsarii Vechi	Societatea pe Acțiuni "Dubăsarii Vechi"
9	Pogoreloe	5,6	Ocolul silvic Grigoriopol, Pogoreloe, parcela 27, subparcela 6	Gospodăria Silvică de Stat Bender
Raionul Dondușeni				
10	Rudi-Gavan	49	Ocolul silvic Otaci, Rudi-Gavan, parcela 27	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
Raionul Fălești				
11	Călineștii Mici	7	La est de satul Călinești, ocolul silvic Călinești, Călineștii Mici, parcela 46, subparcela 4	Gospodăria Silvică de Stat Glodeni
Raionul Ocnîța				
12	Lipnic	1,6	Ocolul silvic Ocnîța, Lipnic, parcela 23, subparcela 13	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
Raionul Rîbnița				
13	Haraba	6	La est de satul Haraba, ocolul silvic Plopi, Haraba, parcela 6, subparcela 1	Gospodăria Silvică de Stat Rîbnița
TOTAL		125,2		
TOTAL GENERAL		2907,2		

b) Arbori seculari - 158 locații, 433 de arbori, 33 specii

D) SPECII FLORISTICE ȘI FAUNISTICE RARE

a) Specii floristice rare - 269 (arbori, arbuști, semiarbuști, plante multianuale, plante bianuale, plante anuale, liane, plante inferioare)

b) Specii faunistice rare - Mamifere 46, Păsări 89, Reptile 9, Amfibii 4, Ciclostomate 1, Pești 15, Crustacee 1, Moluște 3, Polichete 1, Insecte 34

*[Anexa nr. 3 modificată prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art. 443]**[Anexa nr. 3 modificată prin LP354-XVI din 24.11.06, MO195-198/22.12.06 art. 922; în vigoare la 22.03.07]**[Anexa nr. 3 modificată prin LP244 din 20.10.05, MO151/11.11.05 art. 722]*

REZERVAȚIILE NATURALE

- A) SILVICE
- B) DE PLANTE MEDICINALE
- C) MIXTE

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
A) SILVICE				
Raionul Anenii Noi				
1	Voinova	27	La nord de satul Șerpeni, ocolul silvic Anenii Noi, Voinova, parcela 41	Gospodăria Silvică de Stat Chișinău
Raionul Briceni				
2	Rosoșeni	149	Ocolul silvic Briceni, Rosoșeni, parcelele 11, 12, 14, subparcela 2	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
Raionul Cahul				
3	Baurci	93,1	La sud de satul Baurci-Moldoveni, ocolul silvic Larga, Români, parcela 25, subparcelele 1, 9; parcela 36, subparcelele 1, 2, 4; parcela 37, subparcela 4	Gospodăria Silvică de Stat Cahul
Raionul Camenca				
4	Sitișchi	90	Ocolul silvic Camenca, Sitișchi, parcela 32	Gospodăria Silvică de Stat Rîbnița
5	Vadul	135	Ocolul silvic Camenca, Vadul, parcelele 6, 7	Gospodăria Silvică de Stat Rîbnița
6	Colohur	178	La sud de satul Caterinovca, ocolul silvic Rașcov, Colohur, parcelele 22, 23, 25	Gospodăria Silvică de Stat Rîbnița
Raionul Cantemir				
7	Ciobalaccia	13,4	La 2 km est de satul Ciobalaccia, ocolul silvic Baimaclia, Aluniș, parcela 34, subparcelele 14, 15	Gospodăria Silvică de Stat Iargara
Raionul Căinari				
8	Molești-Răzeni	250,7	Ocolul silvic Răzeni, Vila Molești-Răzeni, parcelele 30-32; subparcelele 1, 2, 7; parcela 33, subparcelele 1, 5	Gospodăria Silvică de Stat Cimișlia
Raionul Călărași				
9	Sadova	229	Ocolul silvic Călărași, Sadova, parcelele 33, 34	Gospodăria Silvică de Stat Călărași
10	Boguș	89	Ocolul silvic Hîrjauca, Vila Hîrjauca, parcela 26	Gospodăria Silvică de Stat Călărași
11	Leordoaia	158	Ocolul silvic Hîrjauca, Hîrjauca-Sipoteni, parcela 31	Gospodăria Silvică de Stat Călărași
12	Scăfăreni	97	Ocolul silvic Hîrjauca, Scăfăreni, parcela 49	Gospodăria Silvică de Stat Călărași
13	Voinova	192	La vest de satul Onești, ocolul silvic Pitușca, Voinova, parcela 11	Gospodăria Silvică de Stat Călărași
Raionul Căușeni				

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
14	Misilindra	1,7	La sud de satul Hagimus, ocolul silvic Căușeni, parcela 21, subparcela 6	Gospodăria Silvică de Stat Bender
Raionul Cimișlia				
15	Hîrtopul Moisei	101	Ocolul silvic Mihailovca, Hîrtopul Moisei, parcela 15	Gospodăria Silvică de Stat Cimișlia
Raionul Comrat				
16	Liceul Bolgrad	54	În apropierea satului Frumușica, ocolul silvic Congaz, Liceul Bolgrad, parcela 26, subparcela 2	Gospodăria Silvică de Stat Iargara
Raionul Criuleni				
17	Dubăsari	93	Ocolul silvic Grigoriopol, Dubăsari, parcela 38, subparcelele 14, 20-22	Gospodăria Silvică de Stat Bender
18	Zoloceni	69	Ocolul silvic Criuleni, Zoloceni, parcela 24	Gospodăria Silvică de Stat Chișinău
Raioanele Drochia și Soroca				
19	Pădurea Băxani	45	Între satele Popești, raionul Drochia și Băxani, raionul Soroca	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
Raionul Hîncești				
20	Dancu	131	Ocolul silvic Cărpineni, Dancu, parcelele 2, 3	Gospodăria Silvică de Stat Hîncești
21	Nemțeni	20,9	Ocolul silvic Onești, Nemțeni, parcela 2 subparcelele 2, 3	Gospodăria Silvică de Stat Hîncești
22	Sărata Galbenă	220	Ocolul silvic Cărpineni, Sărata Galbenă, parcelele 28, 32, 33	Gospodăria Silvică de Stat Hîncești
23	Vila Caracui	84	Ocolul silvic Bozieni, Vila Caracui, parcela 37	Gospodăria Silvică de Stat Hîncești
24	Sărata-Răzeși	27	Ocolul silvic Cărpineni, Sărata-Răzeși, parcela 15	Gospodăria Silvică de Stat Hîncești
25	Pogănești	203	La vest de satul Sărata-Răzeși (raionul Leova), ocolul silvic Cărpineni, Pogănești-II, parcela 14, subparcelele 1, 4-7	Gospodăria Silvică de Stat Hîncești
Raionul Ialoveni				
26	Molești	5	La 2 km sud de satul Molești, ocolul silvic Răzeni, Vila Molești – Răzeni, parcela 11, subparcela 1; parcela 12, subparcela 3	Gospodăria Silvică de Stat Cimișlia
27	Sector-etalon de pădure	110,2	Între satele Malcoci și Condița, ocolul silvic de scumpie Scoreni, Scoreni, parcela 22, subparcelele 1, 2, 4, 7; parcela 23, subparcela 3	Gospodăria Silvică de Stat Strășeni
Raionul Leova				
28	Ostianova	211,2	Ocolul silvic Hîrtop, Ostianova, parcelele 23-26	Gospodăria Silvică de Stat Iargara
Raionul Nisporeni				
29	Seliște-Leu	315	Ocolul silvic Păruceni, Seliște-Leu, parcela 27-30	Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni
30	Cabac	24,7	Ocolul silvic Iurcenii, Cabac, parcela 7, subparcela 17; parcela 8, subparcela 20; parcela 11, subparcela 6	Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni
31	Zberoaia – Lunca	147,9	Ocolul silvic Grozești, Zberoaia-Lunca parcela 8,	Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
			subparcelele 1-41	
Raionul Ocnîța				
32	Ocnîța	103	Ocolul silvic Ocnîța, Ocnîța, parcela 16	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
33	Mestecăniș	44	Ocolul silvic Ocnîța, Mestecăniș, parcela 9	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
34	Climăuți	70	Ocolul silvic Ocnîța, Climăuți, parcela 50	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
Raionul Orhei				
35	Cobîleni	33,5	Ocolul silvic Susleni, Cobîleni, parcela 1, subparcela 2; parcela 2, subparcelele 1, 3	Gospodăria Silvică de Stat Orhei
36	Vîșcăuți	24	Ocolul silvic Susleni, Vîșcăuți, parcela 43, subparcelele 11, 15	Gospodăria Silvică de Stat Orhei
Raionul Rîbnița				
37	Erjova	123	Ocolul silvic Erjova, Erjova, parcelele 31, 32	Gospodăria Silvică de Stat Rîbnița
Raionul Rîșcani				
38	Stîncă	55	Ocolul silvic Rîșcani, Stîncă, parcela 4	Gospodăria Silvică de Stat Glodeni
39	Pociumbeni	53	Ocolul silvic Rîșcani, Pociumbeni, parcela 1, subparcelele 13, 19	Gospodăria Silvică de Stat Glodeni
40	Lucăceni	49,6	Ocolul silvic Rîșcani, Lucăceni, parcela 19, subparcelele 3, 5, 11,18; parcela 20, subparcela 2	Gospodăria Silvică de Stat Glodeni
41	Șaptebani	17	Ocolul silvic Rîșcani, Șaptebani, parcela 7, subparcela 9	Gospodăria Silvică de Stat Glodeni
Raionul Slobozia				
42	Copanca	167	Ocolul silvic Copanca, Copanca, parcelele 41, 43, 44	Gospodăria Silvică de Stat Bender
43	Leuntea	30,1	Ocolul silvic Copanca, Copanca, parcela 50, subparcelele 12, 14	Gospodăria Silvică de Stat Bender
Raionul Strășeni				
44	Condrița	61	Ocolul silvic Condrița, Condrița, parcela 17, subparcela 1	Gospodăria Silvică de Stat Strășeni
45	Roșcani	134	Ocolul silvic Ghidighici, Rădeni, parcelele 10, 11, subparcelele 6, 7	Gospodăria Silvică de Stat Chișinău
Raionul Șoldănești				
46	Hligeni	70	La nord-vest de satul Mateuți, ocolul silvic Șoldănești, Hligeni, parcela 31	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
Raionul Ștefan Vodă				
47	Olănești	108	La sud-est de satul Olănești, ocolul silvic Ștefan Vodă, Olănești, parcela 23	Gospodăria Silvică de Stat Bender
Raionul Telenești				
48	Ghiliceni	38	La sud-vest de satul Ghiliceni, ocolul silvic Mîndrești, Ghiliceni, parcela 24, subparcelele 1, 9, 11	Gospodăria Silvică de Stat Telenești

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
49	Telenești	111	La nord de satul Crăsnășeni, ocolul silvic Telenești, Vila Telenești, parcela 50	Gospodăria Silvică de Stat Telenești
Raionul Vulcănești				
50	Vadul lui Isac	68	Ocolul silvic Slobozia, Vadul lui Isac, parcela 33	Gospodăria Silvică de Stat Cahul
51	Flămînda	71	Ocolul silvic Vulcănești, Flămînda parcela 14, subparcela 3; parcela 15, subparcela 4; parcela 22, subparcelele 9, 12; parcela 24, subparcelele 2, 7; parcela 26, subparcelele 6, 9; parcela 28, subparcela 3; parcela 32, subparcela 5	Gospodăria Silvică de Stat Cahul
TOTAL		5001		
B) DE PLANTE MEDICINALE				
Raionul Briceni				
1	Rosoșeni	368	Ocolul silvic Briceni, Rosoșeni, parcelele 2, 5, 6, 8, 9	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
Raionul Cahul				
2	Cahul	343	Ocolul silvic Larga, Români, parcelele 28, 29, 31-33, 39, 40	Gospodăria Silvică de Stat Cahul
Raionul Camenca				
3	Hrușca	170	Ocolul silvic Camenca, Valea Hrușca, parcelele 3-5	Gospodăria Silvică de Stat Rîbnița
Raionul Comrat				
4	Bugeac	56	La vest de sediul brigăzii nr.2	Întreprinderea Agricolă "Bugeac"
Raionul Dondușeni				
5	Cernoleuca	337	Ocolul silvic Dondușeni, Cernoleuca, parcelele 43, 46-48	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
Raionul Hîncești				
6	Logănești	710	Ocolul silvic Logănești, Vila Logănești, parcelele 13-15, 18-20, 23, 24	Gospodăria Silvică de Stat Hîncești
7	Sărata Galbenă	424	Ocolul silvic Cărpineni, Sărata Galbenă parcelele 24, 30, 31, 35, 36	Gospodăria Silvică de Stat Hîncești
Raionul Nisporeni				
8	Seliște	315	Ocolul silvic Păruceni, Seliște- Leu, parcelele 27-30	Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni
Raionul Sîngerei				
9	Rădoaia	73	Ocolul silvic Alexăndreni, Rădoaia, parcela 23	Gospodăria Silvică de Stat Bălți
TOTAL		2796		
C) MIXTE				
Raionul Cantemir				
1	Cantemir	132	Lunca inundabilă a râului Prut la sud de orașul Cantemir	Întreprinderea agricolă "Drujba"
Raionul Leova				
2	Ecosistemul acvatic "Lebăda albă"	30	La nord-vest de orașul Leova	Primăria orașului Leova
Raionul Ștefan Vodă				

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
3	Mlaștina "Togai"	50	La est de satul Crocmaz, 100 m de la albia Nistrului, ocolul silvic Olănești, parcela 27	Gospodăria Silvică de Stat Bender
TOTAL		212		
TOTAL GENERAL		8009		

[Anexa nr. 4 modificată prin LP354-XVI din 24.11.06, MO195-198/22.12.06 art. 922; în vigoare 22.03.07]

Anexa nr. 5

**REZERVAȚIILE PEISAJERE
(de peisaje geografice)**

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
Raionul Anenii Noi				
1	Pădurea Hîrbovăț	2218	Între satele Hîrbovăț și Bulboaca, ocolul silvic Hîrbovăț, Vila Hîrbovăț, parcelele 8-36	Gospodăria Silvică de Stat Bender
2	Telița	124	La est de satul Telița, ocolul silvic Anenii Noi, Hîrtop, parcelele 50-51	Gospodăria Silvică de Stat Chișinău
Raionul Briceni				
3	Tețcani	164	La nord de satul Tețcani, ocolul silvic Lipcani, Tețcani, parcela 35	Gospodăria Silvică de Stat Edineț (114 ha), Primăria satului Tețcani (50 ha)
4	Complexul geologic și paleontologic din bazinul râului Lopatnic	452	De-a lungul râului Lopatnic, de la sud-estul satului Caracușenii Vechi pînă la satul Corjeuți (defileul Caracușenii de sud (16 ha); defileul 1 și 2 (cîte 94 ha) lîngă satul Caracușenii Vechi; defileul 3 (102 ha), ocolul silvic Briceni, Caracușenii Vechi, parcela 49; defileul 4 și 5 (58 ha și, respectiv, 43 ha); formațiunile tectonice de lîngă satul Corjeuți (45 ha))	Gospodăria Silvică de Stat Edineț, primăriile satelor Caracușenii Vechi și Corjeuți
Raionul Camenca				
5	Bugornea	606	Lîngă satul Rașcov, ocolul silvic Rașcov, Bugornea, parcelele 5-14	Gospodăria Silvică de Stat Rîbnița
6	Valea Adîncă	214	Împrejurimile satului Valea Adîncă, ocolul silvic Rașcov, Valea Adîncă, parcela 2	Gospodăria Silvică de Stat Rîbnița (107 ha), Întreprinderea Agricolă "70-letie Velicogo Octeabrea" (107 ha)
7	Glubocaia Dolina	520	La nord-est de satul Caterinovca, ocolul silvic Rașcov, Glubocaia Dolina, parcelele 15-19	Gospodăria Silvică de Stat Rîbnița
Raionul Cantemir				
8	Lunca inundabilă de lîngă Antonești	93,6	La vest de satul Antonești	Întreprinderea Agricolă "Drujba"
9	Chioselia	307	La nord-vest de satul Chioselia, ocolul silvic Baimaclia, Chioselia, parcelele 35-38	Gospodăria Silvică de Stat Iargara

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
10	Codrii Tigheci	2519	Între satele Lărguța și Capaclia, ocolul silvic Cantemir, Tigheci, parcelele 1-40	Gospodăria Silvică de Stat Iargara
Raionul Căinari				
11	Cărbuna	607	Între satul Cărbuna și stația de cale ferată Zloți, ocolul silvic Zloți Vila Milești-Răzeni, parcelele 1-4, 9	Gospodăria Silvică de Stat Cimișlia
Raionul Călărași				
12	Țigănești	680	Între satele Săseni, Tabăra, Țigănești, Bravicea, ocolul silvic Bravicea, Bravicea, parcelele 50, 51, 58, 61, 62, 64, 65, 67	Gospodăria Silvică de Stat Călărași (580 ha) Întreprinderea Agricolă "Codreanca" (100 ha)
13	Voloca Verbca	407	Între satele Sadova și Rassvet, ocolul silvic Pitușca, Voloca Verbca, parcelele 45-48	Gospodăria Silvică de Stat Călărași
14	Căbăiești -Pîrjolteni	1213	Între satele Căbăiești, Pîrjolteni, Seliștea Nouă, ocolul silvic Călărași, Căbăiești – Pîrjolteni, parcelele 47-56	Gospodăria Silvică de Stat Călărași
15	Temeleuți	209	Între satele Temeleuți și Vălcineț, ocolul silvic Călărași, Temeleuți, parcelele 12, 13	Gospodăria Silvică de Stat Călărași
Raionul Cimișlia				
16	Rîpele de la Cimișlia	256	La sud de orașul Cimișlia, pe drumul spre orașul Basarabeasca, ocolul silvic Ciucur – Mingir, Oziornoe, parcela 3, subparcelele 11, 13, 15; Recea, parcela 7, subparcelele 1, 4, 5, 10; Bacanciu, parcela 5, subparcelele 5, 9, 11, 13-15, 17-19, 22, 23, 25, 27, 29	Gospodăria Silvică de Stat Cimișlia
Raionul Dondușeni				
17	Rudi – Arionești	916	La 10 km mai jos de orașul Otaci, de-a lungul Nistrului, ocolul silvic Otaci, Arionești – Stîncă, parcelele 20-22; Rudi-Gavan, parcelele 23-29	Gospodăria Silvică de Stat Soroca (793 ha), Întreprinderea Agricolă "Arionești" (57 ha), Întreprinderea Agricolă "Nistru" (66 ha)
Raionul Dubăsari				
18	Valea Seacă "Tamașlic"	394	La nord-est de orașul Grigoriopol, ocolul silvic Grigoriopol, Geamanat, parcelele 18, 19; Popeasca, parcelele 14-17	Gospodăria Silvică de Stat Bender
Raionul Edineț				
19	La Castel	746	Valea râului Racovăț, fîșie lată de 200 m cu lungimea de 5 km pe malul stîng, mai jos de satul Gordinești, ocolul silvic Edineț, Gordinești, parcelele 29-35	Gospodăria Silvică de Stat Edineț (646 ha), Primăria satului Gordinești (100 ha)
20	Fetești	555	La nord-est de satul Fetești, ocolul silvic Edineț, Fetești, parcelele 9-14, 59	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
21	Zăbriceni	596	La nord-vest de satul Onești, ocolul silvic Edineț, Zăbriceni, parcelele 45-49	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
Raionul Fălești				
22	Izvoare – Risipeni	1162	Între satele Izvoare și Risipeni, ocolul silvic Fălești, Risipeni, parcelele 72, 73, 75, 76; Caiuceni – Nagornoe, parcelele 30-33, 36-38; Izvoare, parcelele 61-69	Gospodăria Silvică de Stat Glodeni
Raionul Hîncești				
23	Pădurea din Hîncești	4499	Între satele Lăpușna și Mereșeni, ocolul silvic Logănești, Vila Logănești, parcelele 35-37, 42-44; ocolul silvic Mereșeni, Vila	Gospodăria Silvică de Stat Hîncești

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
			Hîncești, parcelele 1-5, 8-13, 16-23, 26-31, 33-39, 41-45	
Raionul Nisporeni				
24	Cazimir – Milești	500	Între satele Milești, Bălănești, Găureni ocolul silvic Păruceni, Cazimir – Milești, parcelele 3-7	Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni
25	Vila Nisporeni	3499	La sud-est de orașul Nisporeni, ocolul silvic Nisporeni, Nisporeni, parcelele 7-38	Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni
26	Dolna	389	La sud de satul Dolna, ocolul silvic Iurcenii, Dolna, parcelele 4-6	Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni
Raionul Ocnița				
27	Calarașovca	52	La 5 km sud-est de orașul Otaci, ocolul silvic Otaci, Calarașovca-Stîncă, parcelele 10-12	Gospodăria Silvică de Stat Soroca (225 ha), Întreprinderea Agricolă "Dnestrovsc" (27 ha)
28	La 33 de Vaduri	184	La sud de satul Naslavcea, ocolul silvic Ocnița, Bîrnova, parcela 4; Verejeni-Bîrnova, parcela 5	Gospodăria Silvică de Stat Edineț (168 ha), Întreprinderea Agricolă "Vatutin" (16ha)
Raionul Orhei				
29	Pohrebeni	1049	Între satele Pohrebeni și Voroneț, ocolul silvic Pohrebeni, Pohrebeni, parcelele 14-35	Gospodăria Silvică de Stat Orhei
30	Trebujeni	500	Între satele Furceni și Trebujeni, ocolul silvic Susleni, Jeloboc-Furceni, parcelele 51, 52; ocolul silvic Ivancea, Trebujeni, parcelele 31, 32, 34, 35, 37	Gospodăria Silvică de Stat Orhei (436 ha), Primăria satului Tribujeni (64 ha)
Raionul Rezina				
31	Saharna	674	La vest de satul Saharna, ocolul silvic Rezina, Saharna, parcelele 17-23, 25-28; Saharna – Zemstvo, parcela 29	Gospodăria Silvică de Stat Orhei
32	Țîpova	306	Împrejurimile satului Țîpova, ocolul silvic Pohrebeni, Stîncă-Horodiște, parcela 42; Hiridiste-Funduc, parcelele 43, 44; Scala-Stîncă, parcela 45	Gospodăria Silvică de Stat Orhei (204 ha), Întreprinderea Agricolă "Lalova" (102 ha)
Raionul Rîșcani				
33	Suta de Movile	1072	Între satele Braniște și Cobani (raionul Glodeni), ocolul silvic Rîșcani, Avrămeni- Nagornoe, parcelele 32 65; Petrușeni, parcelele 26-31	Gospodăria Silvică de Stat Glodeni (657ha) Întreprinderea Agricolă "Braniște" (415 ha)
Raionul Slobozia				
34	Grădina Turcească	224	Între satele Leuntea și Copanca, ocolul silvic Copanca, Adajia, parcela 65; Grădina Turcească, parcela 66, albia veche a Nistrului pe o distanță de 12 km	Gospodăria Silvică de Stat Bender
Raionul Soroca				
35	Cosăuți	585	Satul Cosăuți, ocolul silvic Soroca, Cosăuți, parcelele 4-8	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
36	Holoșnița	199	În preajma satului Holoșnița, ocolul silvic Soroca, Holoșnița, parcelele 1, 2	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
Raionul Strășeni				
37	Căpriana – Scoreni	1762,4	Între satele Lozova, Vorniceni, Pănășești, Trușeni, Cojușna, ocolul silvic Căpriana, Căpriana, parcela 21, subparcelele 7-14; parcela 27, subparcelele 4-13; parcela	Gospodăria Silvică de Stat Strășeni

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
			33, subparcelele 2, 3, 5; parcelele 28-30, 34-36; ocolul silvic Scoreni, Scoreni, parcelele 1-8	
Raionul Șoldănești				
38	Climăuții de Jos	668	La sud de satul Climăuții de Jos, ocolul silvic Șoldănești, Climăuți, parcelele 5-9; Socola, parcelele 10, 11; Pridnestrovscoe, parcela 1	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
39	Dobrușa	2634	Între satul Olișcani și râul Ciorna, ocolul silvic Olișcani, Olișcani-Prisaca, parcelele 22, 23; Dobrușa, parcelele 14-17, subparcelele 1-11, 13-26; parcelele 18-21, 24-37, 40-44, subparcelele 1-16; parcela 45, subparcelele 1-6; parcelele 46-57, subparcelele 1-11; parcela 58, subparcelele 1-20; parcelele 59-68, 70, 71	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
40	Poiana Curătura	692	Între satele Poiana și Tarasova (raionul Rezina), ocolul silvic Șoldănești, Poiana, parcelele 12, 13; Curătura-Tabora, parcelele 14-17; Curătura-Corn, parcela 18	Gospodăria Silvică de Stat Soroca
Raionul Ungheni				
41	Valea Mare	373	La sud de orașul Ungheni, ocolul silvic Ungheni, Valea Mare, parcela 25; Moreni-Balta, parcelele 26, 27	Gospodăria Silvică de Stat Ungheni
TOTAL		34200		

[Anexa nr.5 modificată prin LP354-XVI din 24.11.06, MO195-198/22.12.06 art.922; în vigoare 22.03.07]

Anexa nr. 6

REZERVAȚIILE DE RESURSE

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
Raionul Briceni				
1	Complex de soluri cenușii și cenușii-închis de pădure (în pădure) al zonei de silvostepă din nordul Moldovei	50	Ocolul silvic Briceni, Trebisăuți, parcela 24	Gospodăria Silvică de Stat Edineț
		2	Cîmpul nr.3, la vest de satul Trebisăuți, lîngă pădure	Întreprinderea Agricolă "Trebisăuți"
Raionul Cahul				
2	Cernoziom micelar-carbonatat gras al zonei dunărene de stepă	4	Cîmpul nr.10 al asolamentului, la sud-est de satul Roșu	Primăria satului Roșu
3	Cernoziom xerofitic de pădure al zonei dunărene de stepă	200	Ocolul silvic Larga, Români, parcelele 27-29	Gospodăria Silvică de Stat Cahul
Raionul Căinari				
4	Cernoziom compact al zonei dunărene de stepă	5	Satul Baurci, brigada nr.1, asolamentul de cîmp, lîngă pădurea ocolului silvic Zloți	Societatea pe Acțiuni "Chircăieștii Noi"

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
Raionul Comrat				
5	Cernoziom obișnuit al zonei dunărene de stepă	4	Brigada de tractoare nr.2, câmpul nr.7	Întreprinderea Agricolă "Maiac"
Raionul Drochia				
6	Cernoziom levigat al zonei de silvostepă din nordul Moldovei	3	Satul Nicoreni, sectorul situat la sud de șoseaua Rîșcani-Nicoreni, brigada nr.1, câmpul nr.2	Întreprinderea Agricolă "Ștefan Vodă"
7	Cernoziom levigat caracteristic stepei Bălților	6	La nord de orașul Drochia, în limitele fostului aerodrom	Primăria orașului Drochia
Raionul Edineț				
8	Complex de cernoziomuri podzolite și soluri cenușii-închis de pădure cu soluri fosile îngropate ale obiectului arheologic al zonei de silvostepă din nordul Moldovei	28 (pădure) 2 (teren arabil)	Ocolul silvic Edineț, Brătușeni, parcela 52 și un lot adiacent de 2 ha, la nord-est de autostrada Chișinău-Cernăuți	Gospodăria Silvică de Stat Edineț (28 ha), colegiul din Brătușeni (a ha)
Raionul Orhei				
9	Cernoziom levigat gras al zonei silvice centrale a Moldovei	4	Satul Ivancea, sectorul 1 al asolamentului de câmp, câmpul nr.8	Întreprinderea Agricolă "Ivancea"
Raionul Rîșcani				
10	Cernoziom tipic gras al zonei de silvostepă din nordul Moldovei	4	Marginea de vest a municipiului Bălți	Asociația Științifică de Producție "Selecția"
Raionul Sîngerei				
11	Complex de solonețuri și cernoziomuri solonețizate ale zonei de silvostepă din nordul Moldovei	9	Staționarul experimental al Institutului de Cercetări și Proiectări Tehnologice în Domeniul Pedologiei, Agrochimiei și Ameliorării Solului "N.Dimo", la sud de satul Brejeni, pășune la hotarul câmpului nr.7 cu Gospodăria Silvică de Stat Telenești	Întreprinderea Agricolă "Ciuciuieni"
Raionul Slobozia				
12	Cernoziom obișnuit gras al zonei basarabene de stepă	2	La 1 km nord-est de satul Sucleia	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
Raionul Ștefan Vodă				
13	Complex de soluri aluvionare, carbonatate, cernoziomice, de fîneață, mlăștinoase și înnămolite ale zonei basarabene de stepă	200	Ocolul silvic Talmaza, bălțile Talmaza, parcelele 9, 10, 13; pădure și fîneață de luncă	Gospodăria Silvică de Stat Bender
TOTAL		523		

[Anexa nr. 6 modificată prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art. 443]
 [Anexa nr. 6 modificată prin LP354-XVI din 24.11.06, MO195-198/22.12.06 art. 922; în vigoare 22.03.07]

Anexa nr. 7

ARII CU MANAGEMENT MULTIFUNCȚIONAL

- A) SECTOARE REPREZENTATIVE CU VEGETAȚIE DE STEPĂ
 B) SECTOARE REPREZENTATIVE CU VEGETAȚIE DE LUNCĂ
 C) PERDELE FORESTIERE DE PROTECȚIE

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
A) SECTOARE REPREZENTATIVE CU VEGETAȚIE DE STEPĂ				
Raionul Comrat				
1	Sector de stepă în nordul Bugeacului	4	Satul Bugeac, la hotar cu raionul Cimișlia	Complexul Agroindustrial "Bugeac"
2	Sector de stepă în nordul Bugeacului	15	Satul Dezghingea, la 3 km nord de complexul animalier	Întreprinderea Agricolă "Rodina"
Raionul Sîngerei				
3	Sector de stepă a Bălților	8	La 3 km vest de satul Vrănești, raionul Fălești	Primăria satului Iezărenii Vechi
Raionul Slobozia				
4	Sector cu vegetație de stepă	71	Ocolul silvic Copanca, Andriașevca Nouă, parcela 69	Gospodăria Silvică de Stat Bender
Raionul Taraclia				
5	Sector de stepă în sudul Bugeacului	50	Lîngă satul Vinogradovca	Întreprinderea Agricolă "Ciumai"
	TOTAL	148		
B) SECTOARE REPREZENTATIVE CU VEGETAȚIE DE LUNCĂ				
Raionul Dondușeni				
1	Luncă mlăștinoasă cu trestie	10	Rîul Cubolta, satul Maramonovca	Întreprinderea Agricolă "Aurora"
2	Luncă mlăștinoasă cu rogoz	33	Rîul Căinari, satul Maramonovca	Întreprinderea Agricolă "Aurora"
3	Luncă cu iarba-cîmpului stoloniferă	149	Lunca inundabilă a rîului Răut, satul Baraboi (105 ha) Lunca inundabilă a rîului Răut, satul Fîntînița (36 ha) Lunca inundabilă a rîului Răut, satul Bravicea (8 ha)	Întreprinderea Agricolă "Baraboi" Întreprinderea Agricolă "Victoria" Întreprinderea Agricolă "Tîrnova"
Raionul Leova				
4	Luncă inundabilă cu vegetație de baltă	50	Lunca inundabilă a rîului Prut la nord-vest de orașul Leova	Primăria orașului Leova
Raionul Orhei				
5	Luncă cu dumbravnic	10	Lunca inundabilă a rîului Răut, satul Isacova	Primăria satului Isacova
Raionul Sîngerei				
6	Luncă cu predominarea ierbii-cîmpului gigante	15	Afluenții rîului Soloneț, satul Drăgănești	Întreprinderea Agricolă "Drăgănești"
7	Luncă cu predominarea golomățului	15	Rîul Soloneț, satul Drăgănești	Întreprinderea Agricolă "Drăgănești"
8	Luncă cu firuță	12	Afluentul rîului Ciulucul Mic, satul Bursuceni	Întreprinderea Agricolă "Doina"
9	Luncă cu iarba-cîmpului	3	Rîul Ciulucul Mic, satul Bursuceni	Întreprinderea Agricolă "Doina"
10	Luncă cu puccinelle	20	Lunca inundabilă a rîului Ciulucul Mic, satul Dumbrăvița	Întreprinderea Agricolă "Dumbrăvița"
11	Luncă cu iarba-cîmpului stoloniferă	20	Afluentul rîului Ciulucul Mic, satul Dumbrăvița	Întreprinderea Agricolă "Dumbrăvița"
12	Luncă cu păiuș	40	Lunca inundabilă a rîului Ciulucul Mijlociu, satul Slobozia-Chișcăreni	Întreprinderea Agricolă "Chișcăreni"

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
Raionul Strășeni				
13	Luncă cu bumbăcariță	20	Valea râului Buda, Căpriana, parcelele 19-21	Gospodăria Silvică de Stat Strășeni
14	Luncă cu bumbăcariță	15	Zona de protecție a rezervației științifice "Codru", între parcelele 5, 9, 10	Întreprinderea Agricolă "Lozova"
Raionul Telenești				
15	Luncă cu firuță	20	Afluentul râului Răut, satul Chițcanii Vechi	Primăria satului Chițcanii Vechi
16	Luncă cu puccinellie gigantică	30	Lunca inundabilă a râului Ciulucul Mare, satul Verejeni	Primăria satului Verejeni
17	Luncă cu puccinellie distanțată	10	Lunca inundabilă a râului Ciulucul Mijlociu, satul Verejeni	Primăria satului Verejeni
18	Luncă cu vegetație halofită	20	Lunca inundabilă a râului Ciulucul Mare, satul Bănești	Primăria satului Bănești
19	Luncă cu predominarea golomățului	20	Lunca inundabilă a râului Ciulucul Mijlociu, satul Zgărdești	Primăria satului Zgărdești
20	Luncă cu iarba-cîmpului gigantică	8	Afluentul râului Ciulucul Mijlociu, satul Mîndrești	Primăria satului Mîndrești
Raionul Ungheni				
21	Luncă cu ovăzcior	4	Afluentul râului Cula, satul Cornova	Întreprinderea Agricolă "Năpădeni"
22	Luncă cu păiuș	57	Lunca inundabilă a râului Cula, satul Condrătești	Întreprinderea Agricolă "Condrătești"
23	Luncă cu coada-vulpiei	59,5	Lunca inundabilă a râului Cula, satul Hîrcești	Întreprinderea Agricolă "Luceafărul"
24	Luncă cu păiuș	21,4	Lunca inundabilă a râului Cula, satul Hîrcești	Întreprinderea Agricolă "Luceafărul"
25	Luncă cu firuță	12,8	Lunca inundabilă a râului Cula, satul Hîrcești	Întreprinderea Agricolă "Luceafărul"
TOTAL		674,7		
C) PERDELE FORESTIERE DE PROTECȚIE				
Raionul Ceadr-Lunga				
1	Sistemul de perdele forestiere de protecție din satul Tvardița	80,2	Satul Tvardița, numărul perdelelor: 1-5 (7,1 ha), 8-22 (20,5 ha), 27 (1,7 ha), 39 (0,98 ha), 43 (1,1 ha), 49-50 (2,6 ha), 52 (1,4 ha), 54-59 (7,2 ha), 65 (1,3 ha), 68-69 (2,3 ha), 73-75 (3,7 ha), 77 (0,8 ha), 81-86 (5,3 ha), 88 (1,6 ha), 96-97 (2,7 ha), 99 (2 ha), 100-108 (19,8 ha)	Întreprinderea Agricolă "Lenin"
Raionul Rîșcani				
2	Sistemul de perdele forestiere de protecție din preajma municipiului Bălți	127,5	La hotarele municipiului Bălți	Asociația Științifică de Producție "Selecția"
TOTAL		207,7		
TOTAL GENERAL		1030,4		

[Anexa nr.7 modificată prin LP354-XVI din 24.11.06, MO195-198/22.12.06 art.922; în vigoare 22.03.07]

Anexa nr. 8

REZERVAȚIILE BIOSFEREI

Notă: Materialele de fondare a primei rezervații a biosferei, pe baza rezervației științifice "Codru", sînt în curs de elaborare.

Anexa nr. 9

[Anexa nr. 9 exclusă prin LP229 din 13.10.05, MO154/18.11.05 art. 761]

Anexa nr. 10

GRĂDINILE DENDROLOGICE

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
1	Grădina Dendrologică	83	Municipiul Chișinău, str. George Enescu nr. 5	Primăria municipiului Chișinău
2	Grădina Dendrologică din Tiraspol	21	Municipiul Tiraspol, la hotarul cu satul Sucleia	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
	TOTAL	104		

[Anexa nr. 10 modificată prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art. 443]

[Anexa nr. 10 modificată prin LP354-XVI din 24.11.06, MO195-198/22.12.06 art. 922; în vigoare 22.03.07]

Anexa nr. 11

MONUMENTELE DE ARHITECTURĂ PEISAJERĂ

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
Raionul Anenii Noi				
1	Parcul Hîrbovăț	2,2	Ocolul silvic Hîrbovăț, Vila Hîrbovăț, parcela 33, subparcela 29	Gospodăria Silvică de Stat Bender
Raionul Briceni				
2	Parcul din satul Pavlovca	18,3	Satul Pavlovca	Spitalul nr.7 din satul Pavlovca al Ministerului Sănătății
3	Aleea de tei dintre satele Pavlovca și Larga	3	Între satele Pavlovca și Larga	Primăria satului Larga
Raionul Camenca				
4	Parcul din satul Cuhureștii de Jos	3	Satul Cuhureștii de Jos	Întreprinderea Agricolă "Patria"
5	Parcul din satul Temeleuți	3,8	Satul Temeleuți	Întreprinderea Agricolă "Progres"
Raionul Călărași				
6	Alei de larice și tei, grupuri de conifere	2	Satul Rassvet	Întreprinderea Agricolă "Codru"
Raionul Criuleni				
7	Parcul din satul Bălăbănești	5	Satul Bălăbănești	Întreprinderea Agricolă "Moldova"
8	Parcul din satul Miclești	2	Satul Miclești	Școala Medie din satul Miclești
Raionul Dondușeni				
9	Parcul din satul Rediul Mare	10	Satul Rediul Mare	Spitalul Ftiziatic al Direcției Căii Ferate din Moldova
10	Parcul din satul Țaul	46	Satul Țaul	Primăria satului Țaul
11	Parcul din satul Mîndîc	16,4	Între satele Mîndîc și Ilcioanca	Primăria satului Mîndîc

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
Raionul Drochia				
12	Parcul "Iasnaia Poliana"	12,8	La 3 km sud-vest de orașul Drochia	Comitetul Raional al Sindicatului Complexului Agroindustrial
Raionul Edineț				
13	Parcul din satul Brînzeni	2	Satul Brînzeni	Casa invalizilor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
14	Parcul din satul Hincăuți	27	Satul Hincăuți	Sanatoriul Ftiziatric al Ministerului Sănătății
15	Parcul din satul Stolniceni	3	Satul Stolniceni	Spitalul de sector al Ministerului Sănătății
Raionul Nisporeni				
16	Parcul din satul Milești	3	Satul Milești	Întreprinderea Agricolă "Milești"
Raionul Orhei				
17	Parcul din satul Ivancea	3	Satul Ivancea	Primăria satului Ivancea
Raionul Sîngerei				
18	Parcul din satul Cubolta	7	Satul Cubolta	Primăria satului Cubolta
Raionul Ștefan Vodă				
19	Parcul "Leuntea"	21,49	Satul Grădinița	Întreprinderea Agricolă "Leuntea"
Municipiul Chișinău				
20	Grădina Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală	0,075	Str.M.Kogălniceanu nr.82	Ministerul Culturii
21	Parcul de cultură și odihnă "Valea Morilor"	113,9	orașul Chișinău	Primăria municipiului Chișinău
TOTAL		304,965		

[Anexa nr.11 modificată prin LP167 din 05.07.13, MO186/24.08.13 art.605]
 [Anexa nr.11 modificată prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443]
 [Anexa nr.11 modidficată prin LP23 din 03.02.09, MO47-48/03.03.09 art.134]
 [Anexa nr.11 modificată prin LP354-XVI din 24.11.06, MO195-198/22.12.06 art.922; în vigoare 22.03.07]
 [Anexa nr 11 modificată prin LP230 din 13.10.05, MO151/11.11.05 art.720]
 [Anexa nr.11 modificată prin LPP211 din 29.07.05, MO132/07.10.05 art.631]
 [Anexa nr.11 modificată prin LP20 din 07.02.03, MO27/28.02.03 art.104]
 [Anexa nr.11 modificaăt prin LP1286 din 06.10.00, MO133/26.10.00]

Anexa nr. 12

GRĂDINILE ZOOLOGICE

Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de ternuri
Grădina Zoologică din Chișinău	20	Municipiul Chișinău, bd. Dacia, nr. 50/7	Primăria municipiului Chișinău

[Anexa nr. 12 modificată prin LP354-XVI din 24.11.06, MO195-198/22.12.06 art.922; în vigoare 22.03.07]

Anexa nr. 13

ZONELE UMEDE DE IMPORTANȚĂ INTERNAȚIONALĂ

Nr. crt.	Denumirea	Suprafața (ha)	Amplasamentul	Deținătorii de terenuri
1.	Lacurile Prutului de Jos (nr.1029 în Lista Ramsar)	19152,5	Raionul Cahul	Autoritatea centrală pentru mediu, Agenția pentru Silvicultură "Moldsilva", Concernul Republican pentru Gospodărirea Apelor "Apele Moldovei", autoritățile administrației publice locale, alți deținători de terenuri
2.	Nistrul de Jos (nr.1316 în Lista Ramsar)	60000,0	Raioanele Căușeni și Ștefan Vodă, Unitatea teritorială din stînga Nistrului	Agenția pentru Silvicultură "Moldsilva", Concernul Republican pentru Gospodărirea Apelor "Apele Moldovei", autoritățile administrației publice locale, alți deținători de terenuri
3.	Unguri–Holoșnița (nr.1500 în Lista Ramsar)	15553,0	Raioanele Ocnița, Dondușeni și Soroca	Agenția pentru Silvicultură "Moldsilva", Concernul Republican pentru Gospodărirea Apelor "Apele Moldovei", autoritățile administrației publice locale, alți deținători de terenuri".
	TOTAL	94705,5		

[Anexa nr.13 introdusă prin LP354-XVI din 24.11.06, MO195-198/22.12.06 art.922; în vigoare 22.03.07]

Anexa B. Cadrul legal național

Cadrul legal relevant activităților, care urmează să fie susținute de Proiect, cuprinde următoarele acte normative:

Legea #1515 privind protecția mediului înconjurător (1993). Prezenta Lege constituie cadrul juridic de bază pentru elaborarea actelor normative speciale și instrucțiunilor în probleme aparte din domeniul protecției mediului în scopul:

- a) asigurării fiecărui om a dreptului la un mediu sănătos și estetic plăcut;
- b) realizării supremei responsabilități a fiecărei generații pentru protecția mediului în fața generațiilor viitoare;
- c) obținerii unui diapazon cât mai larg de folosire a resurselor naturale fără a depăși limitele admisibile, evitându-se epuizarea și degradarea lor, riscul pentru sănătatea oamenilor și alte consecințe nedorite și imprevizibile;
- d) protecției solului și subsolului, apelor și aerului de poluare chimică, fizică și biologică;
- e) păstrării biodiversității și genofondului, integrității sistemelor naturale, valorilor naționale istorice și culturale;
- f) restabilirii ecosistemelor și componentelor lor, afectate prin activitatea antropică sau calamități naturale.

Codul Funciar #828 (1991). Codul Funciar stabilește relațiile funciare și drepturile de proprietate asupra terenului și cadrul de bază de utilizare a terenurilor. Art. 5 prevede că protecția ecologică a terenurilor este prioritară altor forme de activități. Art. 23 este deosebit de important, deoarece stipulează cazurile de încetare a drepturilor asupra terenului, inclusiv de exploatare a terenului prin metodele care duc la degradarea solului, la poluarea chimică și altele, deteriorarea și distrugerea ecosistemelor sau a componentelor acestora. Obligațiile deținătorilor de terenuri sunt (art. 29): să folosească terenurile în conformitate cu destinația lor, să respecte condițiile de exploatare a terenurilor, să asigure structura asolamentelor conform bunelor practici agricole, să folosească îngrășămintele chimice numai până la nivelurile recomandate și să asigure protecția și ameliorarea fertilității solului.

Codul Silvic #887 (1996). Codul silvic reprezintă legislația silvică care are ca scop reglementarea gestionării durabile a fondului forestier prin folosirea rațională, regenerarea, paza și protecția pădurilor, menținerea, conservarea și ameliorarea diversității biologice forestiere, asigurarea cu resurse forestiere a necesităților actuale și de viitor ale societății în baza multifuncționalității acestora. CS stabilește prevederi privind administrarea și gospodărirea fondurilor forestiere și cinegetic; gestiunea și folosirea terenurilor silvice și fâșiilor forestiere de protecție; drepturile și obligațiunile gestionarilor de terenuri din fondul forestier și beneficiarilor silvici; paza și protecția pădurilor; conținutul cadastrului silvic de stat și modul de ținere a evidenței de stat a fondului forestier și a cadastrului silvic de stat. Cadastrul Silvic de stat conține un sistem de informații despre regimul juridic al fondului forestier, clasificarea pădurilor pe grupe și categorii funcționale, aprecierea lor sub raport economic, altă informație necesară pentru gospodărirea fondului forestier și evaluarea rezultatelor activității economice în fondul forestier.

Ținerea evidenței de stat a fondului forestier și a Cadastrului Silvic de stat se efectuează de către organele silvice de stat pe baza amenajamentelor silvice, inventarierilor și cercetărilor fondului forestier, conform unui sistem unic. Materialele evidenței de stat a fondului forestier sînt corelate cu datele din cadastrul funciar. În condițiile legislației naționale pădurile sunt cu funcționalitatea exclusiv de protecție a mediului.

Legea #1041 privind ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate (2000). În conformitate cu Legea privind ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate, acestea terenuri, indiferent de tipul de proprietate, pot fi ameliorate prin lucrări de împădurire în vederea protecției solului, refacerii echilibrului hidrologic și îmbunătățirii condițiilor de mediu.

În înțelesul legii sunt considerate degradate, terenurile, care prin eroziune, poluare sau prin acțiunea distructivă a unor factori antropici, și-au pierdut definitiv capacitatea de producție agricolă, dar care pot fi ameliorate prin împădurire și prin alte lucrări pentru restabilirea ecosistemelor, și anume:

- a) terenurile cu eroziune de suprafață foarte puternică și excesivă;
- b) terenurile cu eroziune de adîncime - ogașe, ravene, alt.;
- c) terenurile afectate de alunecări active, prăbușiri, surpări și scurgeri noroioase;
- d) terenurile nisipoase, expuse erodării de vînt sau apă;
- e) terenurile cu pietriș, bolovăniș, grohotiș, stîncării și depozite de aluviuni torențiale;
- f) terenurile cu exces permanent de umeditate;
- g) terenurile sărăturate;
- h) terenurile poluate cu substanțe chimice, petroliere sau noxe;

- i) terenurile ocupate cu cariere deschise, cu halde miniere, cu deșeuri de producție sau menajere etc.;
- j) terenurile cu biocenoză afectate sau distruse;
- k) terenurile neproductive.

Legea #591 cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale (1999). Legea leglementează relațiile în domeniul dezvoltării și protecției spațiilor verzi ale localităților urbane și rurale în scopul asigurării dreptului fiecărui om la un mediu sănătos și estetic plăcut. Hotarele spațiilor verzi se trasează conform documentației de urbanism și amenajare a teritoriului, în dependență de amplasament și categoriile de spații verzi conform funcționalității și modului de folosință. În scopul organizării folosirii raționale a spațiilor verzi, a regenerării și protecției lor eficiente, cu exercitarea controlului sistematic al schimbărilor calitative și cantitative, asigurarea întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor și cetățenilor cu informații despre spațiile verzi se duce evidența și cadastrul spațiilor verzi. Cadastrul spațiilor verzi cuprinde datele evidenței spațiilor verzi conform indicilor de calitate și cantitate, funcționalității, precum și datele folosirii și evaluării sub aspect economic, social, decorativ și ecologic. Ținerea cadastrului spațiilor verzi se efectuează de către autoritățile administrației publice locale în baza amenajamentelor, inventarierilor și cercetărilor, conform unui sistem unic, și este coordonată cu organele teritoriale ale autorității centrale pentru mediu. Reducerea suprafețelor spațiilor verzi este interzisă. Răspunderea deplină pentru reducerea suprafețelor spațiilor verzi o poartă autoritățile administrației publice locale și autoritatea centrală pentru mediu. În cazuri excepționale, construcția obiectivelor de menire socială (drumuri de folosință generală, instalații tehnico-edilitare, clădiri) și alte modificări ale destinației terenurilor spațiilor verzi se permit numai în baza unei hotărâri de Guvern, cu avizul autorității centrale pentru mediu și acordul populației din zona respectivă.

Legea #272 apelor (2011). Prezenta Lege, parțial armonizată cu directivele Consiliului Europei: #91/271/CEE din 21 mai 1991 privind tratarea apelor urbane reziduale și #91/676 CEE din 12 decembrie 1991 privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, cu directivele Parlamentului și ale Consiliului European: #2000/60/CE din 23 octombrie 2000 privind stabilirea unui cadru de politică comunitară în domeniul resurselor de apă; #2006/7/CE din 15 februarie 2006 privind gestionarea calității apei pentru scăldat; #2007/60/CE din 23 octombrie 2007 privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații; #2008/105/CE din 16 decembrie 2008 privind standardele de calitate a mediului în domeniul apei, creează cadrul legal necesar gestionării, protecției și utilizării apelor. Scopul prezentei legi îl constituie:

- a) crearea unui cadru legal pentru gestionarea, protecția și folosința eficientă a apelor de suprafață și a apelor subterane în baza evaluării, planificării și luării deciziilor în mod participativ;
- b) stabilirea drepturilor de folosință a apei și promovarea investițiilor în domeniul apelor;
- c) stabilirea mecanismelor de protecție a stării apelor, prevenirea oricărei degradări ulterioare a apelor, protecția și restabilirea mediului acvatic, convergența treptată și sistematică a protecției și a gestionării lor cu cerințele europene;
- d) asigurarea unei aprovizionări suficiente cu apă de suprafață și cu apă subterană de calitate bună, faptul acesta fiind necesar pentru o utilizare durabilă, echilibrată și echitabilă a apei.

În conduțiile Legii apelor Cadastrul de stat al apelor este ținut de organul central al administrației publice în domeniul mediului, prin autoritatea administrativă de gestionare a apei. Cadastrul conține date referitor la rețeaua hidrografică, inclusiv la identificarea, delimitarea, clasificarea și la starea corpurilor de apă, la construcțiile și instalațiile hidrotehnice, la zonele și fișiile de protecție, la ariile protejate situate în aceste zone, precum și date despre prelevările și restituțiile de apă. Structura și conținutul Cadastrului de stat al apelor sînt stabilite în Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului #763 din 23.09.2013.

Legea #440 privind zonele și fișiile de protecție a apelor rîurilor și bazinelor de apă (1995). Legea reglementează modul de creare a zonelor de protecție a apelor și a fișiilor riverane de protecție a apelor rîurilor și bazinelor de apă, regimul de folosire și activitatea de ocrotire a lor. Legea stabilește deasemenea dimensiunile zonelor de protecție a apelor rîurilor și bazinelor de apă, precum dimensiunile fișiilor riverane de protecție a apelor și lățimea perdelei forestiere de protecție a malului rîului. Legea prevede restricțiile și condițiile de respectare a regimului de protecție a apelor. Astfel, terenurile situate în zonele de protecție a apelor, cu excepția fișiilor de protecție a apelor și a sectoarelor luncilor înmlăștinite, pot fi plantate cu orice fel de culturi agricole, inclusiv cu plantații multianuale. În zonele de protecție a apelor se interzice, fără a avea acordul de mediu emis în conformitate cu Legea #86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului sau, după caz, avizul expertizei ecologice de stat emis în conformitate cu Legea nr. 851/1996 privind expertiza ecologică, realizarea următoarelor activități: construcția, amplasarea și exploatarea depozitelor de produse petroliere și întreprinderilor petrochimice de interes național, stațiilor de alimentare cu combustibili, cazangeriilor, punctelor de deservire tehnică și spălare a tehnicii și mijloacelor de transport; construcția colectoarelor de canalizare și a instalațiilor de epurare a apelor reziduale. În limitele fișiilor riverane de protecție a apelor se interzice aratul terenurilor, pășunatul și organizarea taberelor de vară pentru vite, amenajarea campingurilor și taberelor staționare de corturi. Teritoriul fișiilor riverane de protecție a apelor se folosește pentru crearea perdelelor forestiere și pentru fînațuri, pentru fînațuri și restabilirea locurilor de depunere a icrelor din luncile inundabile și deltele rîurilor. Înăuntrul acestor fiși pot fi construite numai construcții hidrotehnice de protecție și de consolidare a malurilor

pot fi amenajate locuri de trecere a peștelui (diguri, pereuri, pereți de sprijin, ecluze ș.a.), construcții și instalații provizorii pentru creșterea și prinsul peștelui și animalelor de apă.

Legea #1538 privind fondul ariilor naturale protejate de stat (1998). Legea stabilește bazele juridice ale creării și funcționării fondului ariilor naturale protejate de stat, care include obiectele și complexele naturale cu valoare primordială incontestabilă de importanță națională, internațională și transfrontalieră, precum și regimul de administrare a fondului ariilor protejate, care reprezintă un ansamblu unitar de măsuri de protecție, ecologice și tehnico-organizatorice ce reglementează activitatea, desfășurată în cadrul fondului, de conservare, optimizare și dezvoltare rațională durabilă a rețelei de arii naturale protejate. Concomitent stabilește lățimea zonei de protecție a categoriilor de obiecte și complexe din fondul ariilor protejate. Zona de protecție se stabilește pentru reducerea impactului antropoc asupra obiectelor și complexelor din fondul ariilor protejate, pe teritoriul adiacent lor în funcție de configurația hotarelor naturale ale localităților, terenurilor agricole, drumurilor etc. Limitele acestei zone sînt trasate în documentația de urbanism și amenajare a teritoriului, care se aprobă de Guvern. Hotarele zonei de protecție se marchează în natură cu borne de reprezentanții autorităților administrației publice locale și de reprezentanții Inspectoratului pentru Protecția Mediului.

Regulamentul Cadastrului obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat (aprobat prin Hotărîrea Guvernului #414 din 02.05.2000) este elaborat în conformitate cu prevederile Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat #1538/1998 și stabilește destinația, structura și modul de ținere a Cadastrului obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat. Cadastrul reprezintă un sistem unitar autonom și obligatoriu de evidență, care realizează descrierea și marcarea pe hărți și planuri topografice a tuturor terenurilor din complexele cuprinse în fondul ariilor naturale protejate de stat, indiferent de clasificare și tipul lor de proprietate, și asigură autoritățile administrației publice locale, întreprinderile, organizațiile interesate și cetățenii cu informații privind:

- a) denumirea și statutul juridic al obiectului protejat;
- b) deținătorul funciar al obiectului sau terenului;
- c) amplasamentul terenurilor;
- d) parametrii cantitativi și calitativi ai obiectelor și complexelor;
- e) valoarea ecologică și regimul de protecție ale obiectelor și complexelor;
- f) importanța științifică, cognitivă și recreativă a obiectelor și complexelor;
- g) restricții privind folosirea terenurilor.

Informația tehnico-economică despre ariile naturale protejate se sistematizează în registrul cadastral, alăturîndu-se planurile (schemele) cadastrale pentru fiecare obiect și complex din fondul ariilor naturale protejate. Registrul cadastral se întocmește o dată în zece ani și conține informații sistematizate despre obiectele și complexele ariilor naturale protejate, cu caracteristica succintă a fiecărei categorii, potrivit tipizatei stabilite de autoritatea centrală pentru mediu. Planul cadastral (schema cadastrală) al obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat, amplasate în limitele fondului forestier, conține reprezentarea grafică a informației privind așezarea terenurilor incluse în registrul cadastral, cu divizarea parcelor, subparcelor și evidențierea principalelor specii silvoformante și rare.

Legea #94 cu privire la Rețeaua Ecologică (2007). Obiectul prezentei legi îl constituie crearea unui cadru juridic pentru constituirea și dezvoltarea rețelei ecologice naționale, ca parte integrantă a rețelei ecologice paneuropene, și rețelelor ecologice locale, pentru stabilirea unui regim de gestiune și de protecție a rețelei ecologice naționale și a rețelelor ecologice locale, precum și a competențelor și obligațiilor autorităților administrației publice în acest domeniu.

Legea #29 privind delimitarea proprietății publice (2018). Scopul prezentei legi este consolidarea cadrului legal în vederea delimitării proprietății publice, asigurării dreptului de proprietate și a folosirii eficiente a bunurilor proprietate publică a statului, a bunurilor proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi și al doilea, inclusiv a unității teritoriale autonome Găgăuzia.

Prezenta lege reglementează regimul juridic aplicabil proprietății publice, competențele Guvernului și ale autorităților administrației publice centrale și locale în procesul delimitării bunurilor proprietate publică.

Prezenta lege se aplică raporturilor dintre autoritățile administrației publice centrale și locale în procesul delimitării în funcție de apartenență a bunurilor imobile proprietate publică și nu afectează dreptul de proprietate dobîndit în baza actelor prevăzute la art. 28 din Legea cadastrului bunurilor imobile #1543/1998.

Legea privind expertiza ecologică #851 (1996). Legea stabilește scopurile, obiectivele și principiile Expertizei Ecologice de Stat (EES), precum și regulile de bază pentru organizarea și desfășurarea acesteia. Legea descrie în detaliu procedurile EES, cererile de raportare, normele privind conformitatea și prezentarea documentației de proiect a lucrărilor de execuție, regulile pentru efectuarea EES. Expertiza ecologică de stat este o parte dintr-un șir de activități pentru protecția mediului, prin care sunt identificate și diminuate impactele potențiale asupra mediului din

activitatea economică planificată, conformarea parametrilor acestor activități cu actele normative și legislative, normele și standardele în vigoare.

Conform *Legii privind expertiza ecologică*, documentația de proiect pentru obiectele care pot afecta negativ mediul este un subiect de expertiză ecologică de stat, care, la rândul său determină dacă aceasta se conformează sau nu cerințelor de protecție a mediului. Deciziile privind expertiza ecologică pot fi considerate ca bază pentru aprobarea sau respingerea proiectului.

Este supusă în mod obligatoriu expertizei ecologice de stat documentația de proiect pentru domeniile și activitățile stabilite în Anexa 1 la prezenta lege. În cazul în care proiectele activităților menționate și specificate la anexa nr. 1 la prezenta lege se încadrează în Anexa 1 sau Anexa 2 la *Legea #86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului* și au fost supuse evaluării impactului asupra mediului, expertiza ecologică a documentației de proiect nu se efectuează.

Legea privind evaluarea impactului asupra mediului #86 (2014). Legea stabilește scopul pregătirii documentației privind EIM, procedura acesteia, coordonarea și aprobarea, și include Lista obiectelor și tipurilor de activități pentru care EIM este obligatorie, înainte de elaborarea acestora. EIM este efectuată pentru a determina măsurile necesare de prevenire a impacturilor ecologice negative ca urmare a realizării unor obiecte planificate și tipuri de activități. Legea descrie cerințele pentru documentația privind EIM (materialele în care impacturile directe sau indirecte a obiectelor planificate asupra aerului, apei, solului, teritoriilor protejate, faunei, florei, resurselor naturale, monumentelor istorice și culturale, situației economico-financiare sunt stabilite, descrise și evaluate, compararea soluțiilor alternative și fundamentarea celor mai bune; activitățile de diminuare propuse (în baza documentației elaborate privind EIM, clientul elaborează o Declarație privind EIM în care toate materialele, calculările și cercetările sunt prezentate și sistematizate); conținutul EIM (denumirea proiectului, tipul activității, localizarea, fundamentarea pentru localizare, durata proiectului, caracteristicile tehnice și tehnologice ale proiectului, soluțiile tehnice propuse, costul proiectului, localitățile afectate de proiect, informația privind impactul direct asupra mediului (apă, sol, etc.); terenul care va fi ocupat de proiect; captarea apei; utilizarea apei, resursele de apă; sursele de materii prime, de transport și altă infrastructură; emisiile în aer, deșeurile și utilizarea lor, etc.); ordin cu privire la elaborarea și prezentarea documentației privind EIM, examinarea documentației privind EIM; Acordul de mediu la documentația privind EIM, etc.

Instrucțiunea pentru organizarea și desfășurarea Expertizei Ecologice de Stat #188 (2002). Expertiza ecologică de stat (EES) se aplică pentru orice construcție nouă, modernizarea și renovarea acesteia. Toată documentația de proiect trebuie să fie prezentată structurilor Expertizei Ecologice de Stat (Inspectoratului Ecologic de Stat, Agențiilor și Inspecțiilor ecologice municipale și raionale). Soluțiile tehnice, reflectate în prezentarea documentației tehnice privind EES trebuie să fie fundamentate suficient pentru reducerea /diminuarea impactului asupra mediului. Instrucțiunea este însoțită de o serie de anexe, care: (i) descriu în detaliu cerințele privind documentația de proiect prezentată pentru EES; (ii) desemnează autoritățile de mediu responsabile pentru EES a proiectelor de diferite tipuri și dimensiuni; (iii) stabilește cerințele pentru fiecare capitol sau volum a documentației de proiect, etc.

Anexa C. Politicile de salvagardare ale BM

Politicile și de salvagardare ale BM și relevanța lor pentru activitățile proiectului propus

Politicile de salvagardare	Relevanța
Evaluarea mediului (PO/PB 4.01) Această politică are scopul de a asigura că proiectele propuse Băncii spre finanțare sunt durabile din punct de vedere ecologic și social; de a informa factorii de decizie cu privire la natura riscurilor de mediu și sociale; de a spori transparența și participarea părților interesate în procesul de luare a deciziilor	Da (consultați descrierea de mai jos)
Habitatelor naturale (PO / PB 4.04) Această politică are scopul de a proteja habitatele naturale și biodiversitatea acestora, de a evita transformarea semnificativă sau degradarea habitatelor naturale esențiale, precum și de a asigura durabilitatea serviciilor și produselor pe care habitatele naturale le oferă societății umane	Nu. Deoarece toate activitățile propuse urmează să fie implementate în cadrul locațiilor existente, sub-proiectele care vor fi sprijinite în cadrul Proiectului nu vor avea impacturi asupra anumitor sălbatice și habitatelor naturale, și de aceea nu cad sub incidența PO
Silvicultura (PO/PB 4.36) Această politică are scopul de a asigura că pădurile sunt administrate în mod durabil; că nu sunt deteriorate zone importante de pădure; că nu sunt încălcate drepturile comunităților de a-și utiliza zonele împădurite tradiționale în mod durabil	Nu. Nu vor fi sprijinite activitățile de exploatare a pădurilor sau care vor avea un impact asupra pădurilor existente
Managementul dăunătorilor (OP 4.09). Această politică are scopul de a asigura că activitățile de management al dăunătorilor urmează abordările combaterii integrate a dăunătorilor (CID), pentru a minimiza riscurile pentru mediu și sănătate cauzate de utilizarea pesticidelor, precum și de a contribui la dezvoltarea capacității naționale de implementare a CID, și de a reglementa și monitoriza distribuția și utilizarea pesticidelor	Nu. Proiectul nu va sprijini procurarea și utilizarea pesticidelor
Resursele culturale fizice (PO/PB 4.11) Această politică are scopul de a asigura: identificarea și protejarea Resurselor Culturale Fizice (RCF) în proiectele finanțate de Banca Mondială; respectarea legilor naționale care reglementează protecția patrimoniului cultural fizic; RCF includ locuri arheologice și istorice, zone urbane istorice, locurile sfinte, cimitirile, mormintele, valorile naționale unice; este implementată ca element al Evaluării de Mediu	Nu. Toate sub-proiectele propuse vor fi analizate în această privință și, în cazul în care ar putea avea astfel de impacturi, aceste activități nu vor fi sprijinite în cadrul proiectului. Nici un obiect inclus în Lista națională/locală a Resurselor Culturale Fizice nu va fi inclusă în proiect. CMMS specifică că nu va fi nici un impact asupra resurselor culturale fizice, și de aceea nu cad sub incidența PO/PB 4.11 "Resursele culturale fizice"
Populația indigenă (PO/PB 4.10) PI – Grup socio-cultural distinct și vulnerabil, atașat unor habitate distincte geografic sau unor teritorii istorice, având o altă cultură decât zona proiectului și, de obicei, o altă limbă. Politica are scopul de a stimula respectul pentru drepturile omului, economia și cultura populației indigene, precum și de a evita efectele negative asupra acestora în timpul implementării proiectului	Nu. Această Politică nu este aplicabilă pentru Republica Moldova
Strămutarea involuntară (PO/PB 4.12) Această politică are scopul de a minimiza deplasările de populație, de a trata strămutarea ca un program de dezvoltare, de a oferi oportunități de participare persoanelor afectate, de a ajuta persoanele strămutate în eforturile lor de creștere a veniturilor și standardelor de viață sau cel puțin de restabilire a acestora, de a susține persoanele strămutate, indiferent de legalitatea posesiei, de a plăti compensații pentru bunurile afectate la costul	Nu. Sub-proiectele vor fi eligibile să devină beneficiarii proiectului cu condiția că ei nu au procurat și/sau nu vor procura teren pentru necesitățile activităților, care vor fi sprijinite în cadrul proiectului prin intermediul unui proces, care a inclus și/sau va include expropriere oficială. Manualul Operațional al Proiectului va defini o procedură de screening, care urmează să fie îndeplinită de implementatorii sub-proiectului, și Echipa de

Politicile de salvagardare	Relevanța
de înlocuire; Anexele OP conțin descrieri ale Planurilor de strămutare și Cadrelor de politici pentru strămutare	Implementare va monitoriza procedura de screening, cu sprijinul echipei BM.
Siguranța barajelor (PO/PB 4.37) Această politică are scopul de a asigura că se acordă atenția cuvenită siguranței barajelor în proiectele care implică construcția unor noi baraje, sau care pot fi afectate de siguranța sau funcționarea unui baraj existent sau în construcție; aspecte importante sunt înălțimea barajului și capacitatea rezervorului	Nu. Proiectul nu va sprijini orice activități care pot avea impact asupra siguranței barajelor
Proiect pe cursuri de ape internaționale (PO/PB 7.50) Această politică are scopul de a asigura că proiectele nu vor afecta utilizarea eficientă și protecția cursurilor de ape internaționale, nici nu vor afecta negativ relațiile dintre Bancă și Împrumutații Băncii sau dintre statele riverane	Nu. Proiectul nu va finanța nici un sub-proiect, care ar putea afecta căile navigabile internaționale și, în special: proiectele, care implică evacuarea apelor uzate direct în căile navigabile internaționale; extragerea sau devierea apelor internaționale; proiecte legate de evacuarea deșeurilor într-o locație, care ar putea avea impact asupra apelor internaționale. Aceste cerințe reprezintă criteriile de screening, care trebuie aplicate de către Echipa de Implementare a Proiectului
Zone disputate (PO/PB 7.60) Banca poate susține un proiect într-o zonă disputată, dacă statele vizate sunt de acord ca, până la soluționarea disputei, proiectul propus pentru un stat să continue fără a prejudicia pretențiile celui alt stat.	Nu. Proiectul nu va sprijini orice activități în zonele disputate
Politica privind consultarea publicului (PB 17.50) susține țara care primește împrumutul în procesul de luare a deciziilor, asigurând accesul publicului la informația de mediu și socială a proiectului, și impune cerințe specifice pentru procedura de consultare	Da. CMMS va fi făcut public și consultat în țară înainte de a fi evaluat și plasat în InfoShop al BM.

Anexa D. Fișa de verificare de mediu**Anexa D/Formularul 1****FIȘA DE VERIFICARE DE MEDIU****Partea 1***(se completează de solicitant pentru toate categoriile)*

1. Denumirea sub-proiectului:

2. Descrierea scurtă a Sub-proiectului care include: domeniul proiectului, costul proiectului, dimensiunile fizice, suprafața de întindere, așezarea, forma de proprietate, existența activităților în operare, planuri de expansiune sau noi construcții.

3. Vor influența proiectul parametrii de mediu, expuși mai jos, în timpul fazelor de construcție sau de activitate? Bifați (✓), în care fază va avea loc impactul și dacă sunt necesare măsuri de mitigare.

Componentul de mediu	Etapa de construcție	Etapa de funcționare	Măsuri de atenuare
Mediul terestru			
Eroziunea solului și degradarea: Va include proiectul aratul/cultivarea pe pante?			
Pierderi în habitate și diversitatea biologică: Va include proiectul utilizarea sau modificarea habitatelor naturale (pășunatul sau aratul pe terenurile de stepă, tăierea sau relocarea copacilor, vegetației naturale)?			
Contaminarea terenului: Se vor aplica pesticide?			
Degradarea terenului, habitatelor și ecosistemelor: În cazul producerii animaliere, va contribui proiectul la degradarea terenurilor, habitatelor și ecosistemelor?			
Degradarea terenului și solurilor: Va include proiectul excavările pe teren?			
Generarea deșeurilor solide, inclusiv a deșeurilor toxice?			
Pierderi de habitate și biodiversitate: Va fi situat proiectul în imediata apropiere de zonele de protecție sau de alte zone sensibile a habitatelor importante de faună și floră naturale?			
Eroziunea și degradarea terenului: producerea culturilor agricole – Va presupune proiectul practic agricole adecvate?			
Pierdere biodiversității: extinderea suprafețelor de producere agricolă			
Poluarea solului și apelor subterane			
Degradarea terenurilor, poluarea apelor si estetica: Construcții			
Alte impacturi			
Aerul			
Proiectul va produce emisii de poluare?			
Proiectul va genera poluarea aerului specifică (dioxine, furani, etc.)?			
Mediul acvatic			
Cantitatea apei: Proiectul include folosirea apei?			
Calitatea apei / Poluarea: Proiectul va contribui la poluarea apelor de suprafață?			
Poluarea apelor subterane și de suprafață: Va aplica proiectul pesticide și îngrășăminte anorganice, care contribuie la poluarea apelor de suprafață?			

Componentul de mediu	Etapă de construcție	Etapă de funcționare	Măsuri de atenuare
Pierderea biodiversității: Va include proiectul introducerea unor specii străine (de exemplu, în cazul proiectelor de acvacultură)?			
Pierderea biodiversității: Proiectul va fi situat în imediata apropiere de zonele de protecție sau de zonele umede de refugiu atât pentru avifauna locală cât și pentru păsările călătoare?			
Degradarea ecosistemelor naturale acvatice			
Buruienile, dăunători, boli: Va contribui proiectul la răspândirea buruienilor, dăunători și bolilor de animale și plante?			
Înnămolirea obiectelor acvatice			
Alte impacturi			
Mediul socio-economic			
Proiectul va asigura neafectarea sănătății umane, securitatea muncii și neafectarea rezidenților din teritoriul în apropierea zonei de proiect?			
Proiectul necesită consultările publice privind problemele de mediu și factori de producere?			
Impacturi sociale			

4. Pentru componentele de mediu bifate mai sus, mai jos descrieți măsurile de mitigare/atenuare, care vor fi întreprinse în decursul etapelor de construcție (C), funcționare (F) sau ambelor (B)

Componenta de mediu	Etapă (C, F sau B)	Măsurile de atenuare

Solicitant: _____ Semnătura: _____ Data: _____

Anexa D/Formularul 1

FIȘA DE VERIFICARE DE MEDIU

Partea 2

(se completează de UIP în baza rezultatelor verificărilor și analizelor)

5. Categoria de mediu (B sau C) []

6. Evaluarea Impactului asupra mediului este necesară? (Da sau Nu) []

7. Tipul de Evaluare de mediu (EM) necesară:

7.1 Evaluarea de mediu completă (pentru Categoria A de sub-proiecte) []

7.2 Evaluarea de mediu parțială (pentru Categoria B de sub-proiecte) []

8. Tipuri de documente privind EM:

8.1 Raportul EM și Planul managementului de mediu (PMM) detaliat (p/u Categoria A) []

8.2 EM parțială, inclusiv Evaluarea terenului (ET) și PMM (pentru Categoria B) []

8.3 ET și Fișele de verificare a PMM (p/u activitățile de construcție de scară mică) []

9. Ce probleme ecologice sunt ridicate de sub-proiect?

10. Dacă se cere Evaluarea de mediu, care sunt momentele specifice pentru examinare?

11. Care este perioada de timp și costurile pentru efectuarea Evaluării de mediu?

Reprezentantul UIP: _____ Semnătura: _____ Data: _____

Anexa D/Formularul 2

FIȘA DE VERIFICARE DE MEDIU

Fișa de verificare în teren

(se completează de UIP p/u sub-proiecte de categoria B)

Denumirea Proiectului:

Data/perioada vizitei:

Localitatea, raion:

Inspectorii:

Activitatea curentă și descrierea terenului

- Cine este persoana de contact de pe teren? (numele, poziția, informație de contact)
- Care este suprafață ce va fi folosită pentru activitățile proiectului?
- La ce se folosește terenul în prezent?
- La ce s-a folosit terenul în trecut? (indicați perioada, dacă e posibil)

Situația ecologică

- Sunt așezări sensitive în apropiere (rezervații naturale, culturale, locuri istorice etc.)?
- Existența cursurilor de apă
- Învelișul de sol și înclinația terenului
- Suprafața este mlăștinoasă, supusă inundațiilor sau alunecărilor de teren? Sunt semne de eroziune?
- Care sunt obiecte (de ex. școli, case de locuit, obiecte industriale, terenurile arabile) din vecinătate? Indicați distanțele
- Activitățile va afecta transportul sau alte utilități publice?

Autorizații, licențe, permise

- Sunt necesare autorizații, licențe sau permisiuni pentru a desfășura activitatea propusă? Sunt disponibile pentru inspectare?
- Care autorități ecologice sau altele (de ex. ocrotirea sănătății, forestiere) dețin jurisdicție asupra terenului?

Apele

- Activitatea propusă va folosi apă pentru orice scopuri? (expuneți detalii și estimați cantitatea). Care este sursa de apă?
- Va produce activitatea efluenți (ape reziduale)? (estimați cantitatea și identificați punctul de scurgere)
- Există un sistem de canalizare pe teren pentru apele pluviale și/sau apele reziduale? Este disponibil planul canalizării existente sau a sistemelor septice?
- Ce se face cu apa reziduală (curge la suprafață, este acumulată în fântâni sau rezervoare septice)?

Terenul

- Care este suprafața terenului în folosință (zona de producere, teren arabil, pășune, etc.)?
- Va afecta proiectul în decursul construcției și activității sale învelișul de sol?
- Va afecta proiectul în mod considerabil peisajul (de ex. modificând relieful, uscând zonele umede, schimbând cursul apelor etc.)?

Mediul biologic

- Descrieți în linii generale vegetația ce acoperă terenul.
- Există informație despre flora și faună sălbatică rară sau pe cale de dispariție pe teren sau alături? Dacă da, va avea proiectul impact asupra lor sau va mări riscul de dispariție a speciilor?
- Obțineți lista vertebratelor și plantelor întâlnite/răspândite pe teren (dacă sunt).
- Menționați impactul negativ potențial asupra mediului biologic dacă se va desfășura proiectul.

Procedurile inspecției vizuale

- Încercați să obțineți harta terenului sau desenați o schiță pentru a nota detaliile.
- Faceți fotografii, dacă este permis.
- Mergeți în adâncul terenului cât e posibil, inclusiv și la hotarele lui, pentru a observa activitățile din vecinătate.
- Observați orice emiteră de miros, fum sau praf, ape stătute, etc.

Inspectorul/rii de mediu: _____ **Semnătura:** _____ **Data:** _____

Anexa D/Formularul 1

FIȘA DE VERIFICARE DE MEDIU

Partea 3

(se completează de UIP în baza analizei măsurilor de minimalizare propuse precum și rezultatelor Evaluării de Mediu (dacă a fost indicată))

12. A fost necesară Evaluarea de mediu? (Da sau Nu) []
Dacă „Da”, a fost efectuată? []

13. Au fost respectate cerințele naționale și ale Băncii Mondiale pentru consultările publice și documentate corespunzător? (Da sau Nu) []

14. A fost elaborat Planul de Management al Mediului ? (Da sau Nu) []

15. Măsurile de minimalizare a riscurilor care urmează a fi întreprinse în timpul implementării proiectului sunt adecvate și potrivite? (Da sau Nu) []

16. Va corespunde proiectul standardelor existente de control privind emisii și deșeuri? (Da sau Nu) []
Dacă „Nu”, se va căuta scutire? []

17. Este necesar un Plan de Monitorizare? (Da sau Nu) []
Dacă „Da”, a fost pregătit? (Da sau Nu) []
Aprobat de UIP? []

18. Care sunt acțiuni următoare cerute de autor, UIP, APL?

19. Au fost organizate consultări publice referitor la impact potențial asupra mediului a sub-proiectului propus? (Da sau Nu) [Da]
S-a făcut proces verbal? (Da sau Nu) [Da]
Data: Participanții:

_____	_____
_____	_____
_____	_____

Specialistul de mediu UIP: _____ **Semnătura:** _____ **Data:** _____

Anexa D/Formularul 3

Fișa de verificare a planului de management de mediu
pentru activitățile de construcție și reconstrucție de scară mică

Partea 1. Informații generale

Cadrul instituțional și administrativ				
Țara				
Denumirea sub-proiectului				
Scopul sub-proiectului și activitatea				
Aranjamentele instituționale (Nume și contacte)	Banca Mondială (Liderul echipei de proiect)	Managementul de proiect	Partenerul local și/sau beneficiarul (destinatarul)	
Aranjamentele de implementare (Nume și contacte)	Supravegherea	Supravegherea din partea partenerului sau beneficiarului	Supravegherea inspecțiilor locale	Contactor
Descrierea locului				
Denumirea locului				
Descrierea locației		Anexa 1: Harta locului [] Da sau [] Nu		
Proprietarul terenului				
Descrierea geografică				
Cadrul legal				
Documente legale aplicabile activităților preconizate în cadrul sub-proiectului (autorizații, avize, permise, contracte etc.)				
Consultări publice				
Identificați când/unde au avut loc consultările publice				
Consolidarea capacităților instituționale				
Va avea loc orice activitate privind consolidarea capacităților instituționale?		[] Nu sau [] Da. Dacă Da, Anexa 2 va include Programul consolidării capacităților instituționale		

Beneficiar: _____ **Semnătura:** _____ **Data:** _____

Anexa D/Formularul 3

Partea 2. Informația de salvagardare

EVALUARE PROTECȚIEI MEDIULUI/ SOCIALĂ			
Activitățile pe teren vor include / implică oricare din următoarele:	Activitatea	Statut	Referințe suplimentare
	A. Reconstrucția clădirilor	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea B de mai jos
	B. Construcții noi	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea B de mai jos
	C. Sisteme individuale de tratare a apelor uzate	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea C de mai jos
	D. Clădiri istorice și zone	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea D de mai jos
	E. Achiziții de terenuri ²⁶	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea E de mai jos
	F. Materiale periculoase și toxice ²⁷	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea F de mai jos
	G. Impacturi asupra pădurilor și ariilor protejate	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea G de mai jos
	H. Manipularea / managementul deșeurilor medicale	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea H de mai jos
	I. Securitatea de trafic și pietoni	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea I de mai jos

ACTIVITATEA	PARAMETRU	FIȘA DE CONTROL A MĂSURILOR DE ATENUARE
A. Condiții generale	Notificarea și siguranța lucrătorilor	(a) Inspecțiile locale în construcții și de mediu și comunitățile au fost înștiințate privind activitățile planificate (b) Publicul a fost înștiințat cu privire la lucrările prin informarea corespunzătoare în mass-media și/sau în locuri publice (inclusiv în locul lucrărilor) (c) Au fost obținute toate permisele și autorizațiile necesare pentru lucrările de construcție / reconstrucție (d) Toate lucrările vor fi efectuate într-o manieră sigură și disciplinat privind reducerea impactului asupra mediului și rezidenților din vecinătate (e) Lucrătorii vor fi conformi bunelor practici internaționale (asigurate și echipate cu căști, măști, mănuși, ochelari de siguranță, centuri de siguranță, cizme ș.a.) (f) Semne speciale corespunzătoare vor informa lucrătorii să respecte regulile și regulamentele-cheie.
	Calitatea aerului	(a) În timpul demolărilor din interior mai sus de primul etaj se folosește toboganul la transportarea materialului demolat. (b) Resturile de demolare se păstrează în zonă controlată și se stropesc cu apă pentru a reduce praful de moloz (c) În timpul forajului pneumatic / distrugere zid se folosesc mijloace contra praf (apă, ecrane etc.) (d) Mediul înconjurător, terenul adiacent (drumuri, poteci) este liber de moloz, pentru a minimiza răspândirea prafului (e) Pe terenul de construcție nu va fi nici o ardere deschisă a deșeurilor (f) Pe terenul de construcție nu va fi trafic excesiv de vehicule
B. Activități generale de reconstrucție/construcție	Zgomot, gălăgie	(g) Zgomotul de construcție va fi limitat în timpul stipulat permis/autorizat (h) În timpul lucrărilor motoare, generatoare, compresoare și alte echipamente mecanice trebuie să fie închise și amplasate cât mai departe posibil de zonele rezidențiale

²⁶ Proiectul va susține construirea de clădiri noi doar în cazul când nu este necesară achiziție de terenuri și nu există probleme de relocare; pentru astfel de cazuri, investitorul ar trebui să aibă titlul de proprietate, precum și trebuie să dovedească că terenul la momentul depunerii cererii de finanțare nu este ocupat sau folosit în mod ilegal.

²⁷ Materiale toxice/periculoase include, și nu se limitează la azbest, vopsele toxice, solvenți de vopsele de plumb, etc.

ACTIVITATEA	PARAMETRU	FIȘA DE CONTROL A MĂSURILOR DE ATENUARE
	Calitatea apei	(a) Pe teren vor fi luate măsuri adecvate de combatere a eroziunii și prevenire a înămolirii obiectelor acvatice, cum ar fi, de exemplu, instalarea obstacolelor din baloturi de paie și/sau obstacole de nisip
	Managementul deșeurilor	(a) Vor fi identificate căile și locurile de colectare și depozitare pentru toate tipurile de deșeuri așteptate de la demolare și activitățile de construcție. (b) Deșeurile minerale de construcție și materialul de demolare vor fi separate de deșeuri comune, organice, lichide și chimice prin sortare și depozitate în containere adecvate. (c) Deșeurile de construcție vor fi colectate și eliminate în mod corespunzător de către organizații autorizate (d) Înregistrările de eliminare a deșeurilor vor fi menținute ca dovadă de bună gestionare a deșeurilor. (e) Ori de câte ori este posibil beneficiarul va reutiliza și va recicla materialele adecvate și viabile (cu excepția de azbest)
C. Sisteme individuale de tratare a apelor uzate	Calitatea apei	(a) Metodele de gestionare a deșeurilor sanitare și a apelor uzate trebuie să fie aprobate de către autoritățile locale (b) Înainte de a fi evacuate în apele de recepție, efluenți de la sistemele individuale trebuie să fie tratate în scopul de a corespunde criteriilor minime de calitate stabilite de instrucțiunile naționale privind calitatea efluenților și de tratare a apei uzate (c) Va fi efectuată monitorizarea sistemelor noi de ape uzate/canalizare
D. Clădiri istorice și zone	Patrimoniul cultural	(a) În cazul în care clădirea are o valoare istorică, desemnată istoric, foarte aproape de un astfel de statut, sau situată într-un cartier istoric desemnat – beneficiarul trebuie să informeze autoritățile locale și să obțină aprobarea/autorizația pentru toate activitățile de construcții, în conformitate cu legislația locală și națională (b) Beneficiarul va asigura că artefact sau alte posibile descoperiri în săpături sau în construcții vor fi notate, documentate, comunicate autorităților locale, lucrările pe șantier fiind stopate sau redirecționate.
E. Achiziții de terenuri	Planul/cadrul de achiziții a terenului	(a) În cazul în care exproprierea de teren nu a fost așteptată și este necesară, sau în cazul în care pierderi de acces la venituri a utilizatorilor legali sau ilegali de terenuri nu au fost așteptate, dar pot să apară, este consultat reprezentantul băncii. (b) Planul/cadrul de achiziții a terenului aprobat (dacă se cere de proiect) va fi implementat.
F. Materiale toxice	Managementul azbestului	(a) În cazul în care azbest se află pe terenul proiectului, marcați în mod clar ca este material periculos (b) Atunci când este posibil, azbestul trebuie ambalat în mod corespunzător și sigilat, pentru a evita pierderi (c) Înainte de mutare (în cazul în care este necesar) materialul de azbest va fi tratat cu un agent de umezire, pentru a reduce praful de azbest (d) Materialul de azbest va fi manipulat și eliminat de către personal calificat și cu experiență (e) În cazul în care materialul de azbest este stocat temporar, deșeurile ar trebui să fie în siguranță, închise în interiorul containerului și marcate în mod corespunzător (f) Azbestul demolat/scos nu va fi reutilizat
	Managementul deșeurilor periculoase/toxice	(a) Stocarea temporară a tuturor substanțelor periculoase sau toxice va fi în siguranță în containere etichetate cu detalii de compoziție, proprietățile și informația privind manipularea (b) Containerul cu substanțe periculoase ar trebui să fie ermetic închis pentru a evita scurgerile (c) Deșeurile sunt transportate de operatorii autorizați și la întreprinderi specializate (d) Vopsele cu ingrediente toxice sau solvenți sau vopsele pe baza de plumb nu vor fi utilizate.
G. Impacturi asupra pădurilor și ariilor protejate	Protecția	(a) Toate habitatele naturale și ariile protejate din vecinătate nu vor fi afectate sau exploatate; pentru tot personalul vor fi strict interzise vânătoarea, exploatarea forestieră sau alte activități dăunătoare. (b) Arborii de dimensiuni mari din apropiere trebuie marcați și îngrijiți pentru a proteja rădăcinile și a evita orice deteriorare a arborilor.

ACTIVITATEA	PARAMETRU	FIȘA DE CONTROL A MĂSURILOR DE ATENUARE
		(c) Zonele umede adiacente și râulețele de apă vor fi protejate de scurgeri de eroziune și sedimente prin diferite măsuri de reducere a aluviunilor (instalarea obstacolelor din baloturi de paie, fân, garduri, baraje, valuri etc.) (d) Nu va fi nici o amenajare ne autorizată pe teritoriul adiacent: gropi de gunoi, cariere sau depozite de deșeuri, mai ales în zonele protejate.
H. Manipularea / managementul deșeurilor medicale	Infrastructura pentru managementul deșeurilor medicale	(a) În conformitate cu reglementările naționale contractantul va asigura că unitățile sanitare nou construite și/sau reconstruite includ suficientă infrastructură pentru manipularea și eliminarea deșeurilor medicale; aceasta include și nu se limitează la: ▪ facilități speciale pentru deșeuri de asistență medicală (inclusiv instrumente murdare, dispozitive, și de țesut uman sau lichide), de la eliminarea altor deșeuri, altele; și ▪ facilități adecvate de depozitare pentru deșeuri medicale; și ▪ în cazul în care activitatea include tratamentul bazat pe facilitate, sunt practicate opțiunile adecvate de eliminare a deșeurilor
I. Securitatea de trafic și pietoni	Riscuri directe și indirecte pentru trafic public și pietoni cauzate de activitățile de construcție	(b) În conformitate cu reglementările naționale contractantul va asigura că șantierul de construcție este protejat în mod corespunzător, precum și traficul de construcție este reglementat. Acest lucru include, dar nu se limitează la: ▪ Semnalizarea, semne de avertizare, bariere și indicatori de trafic: terenul va fi vizibil în mod clar și publicul este avertizat de toate pericolele potențiale ▪ Sistem de gestionare a traficului și instruirea personalului, în special pentru acces pe șantier și teritoriul adiacent cu trafic intens. Instalarea pasajelor și amenajarea trecerilor sigure pentru pietoni în cazuri în care traficul de construcție este intersectat. ▪ Ajustarea timpului de lucru la traficul local, de exemplu, evitarea activităților de transport importante, în timpul orelor de vârf etc. ▪ Gestionarea activă a traficului de către personalul instruit și vizibil pe șantier, dacă este necesar pentru trecerea în condiții de siguranță pentru public. ▪ Asigurarea accesului continuu în condiții de siguranță în încăperi, birouri, magazine și reședințe în timpul activităților de renovare, în cazul în care clădirea rămâne deschisă pentru public.

Beneficiar: _____ **Semnătura:** _____ **Data:** _____

Anexa E. Conținutul Planului de management de mediu

Anexa E/Formularul 1

Partea 1

Planul de management de mediu

Obiecții generale. Planul de management de mediu (PMM) pentru Categoria A de sub-proiecte trebuie să evidențieze măsuri de atenuare, monitorizare și administrative care urmează să fie întreprinse în timpul implementării proiectului pentru a evita sau a reduce impactul negativ asupra mediului. Pentru proiectele de risc intermediar (Categoria B de Sub-proiecte), PMM poate fi, de asemenea, o modalitate eficientă din care rezumă activitățile și măsurile necesare pentru a reduce eficient impactul negativ asupra mediului (descrierea și formatul *Planului de management de mediu* sunt prezentate în *Partea 2* și *Anexa B/ Forma 2* de mai jos).

Acesta reprezintă un model de elaborare a unui PMM. Modelul divizează ciclul de proiect în trei faze: construirea, operarea/activitatea și lichidarea. Pentru fiecare fază, echipa de pregătire identifică orice impact semnificativ asupra mediului, care anticipat se bazează pe analiza efectuată în contextul unei evaluări de mediu. Pentru fiecare impact, măsurile de atenuare urmează a fi identificate și enumerate. Estimarea costului acțiunilor de atenuare va fi în funcție de estimările pentru instalare (investiții) și exploatarea (costuri operaționale). Formatul PMM propune, de asemenea, pentru identificarea responsabilităților instituționale pentru "instalarea" și „funcționarea” mijloacelor instrumente și metode de atenuare.

Pentru a ține evidența cerințelor, responsabilităților și costurile pentru monitorizarea implementării măsurilor de atenuare identificate în Evaluarea de Mediu pentru Categoriile A sau B de Sub-proiecte, un Plan de Monitorizare ar putea fi util. Formatul Planului de Monitorizare este prezentat în *Anexa B/ Forma 3* de mai jos. La fel ca și PMM, ciclul Sub-proiectului este divizat în trei faze (construcție, operare și lichidare). Formatul, de asemenea, include un rând pentru informația de bază, care este critică pentru realizarea monitorizării corecte și credibile. Elementele cheie sunt:

- Ce a fost monitorizat?
- Când a fost efectuată monitorizarea?
- Care sunt parametrii de monitorizare pentru a asigura comparații semnificative?
- Când sau cât de des monitorizarea este necesară sau mai eficientă?
- De ce parametrii urmează a fi monitorizați (Ce ne spun despre impactul asupra mediului)?

În plus, la acestea întrebări, este util să se identifice costurile asociate cu monitorizarea (atât investiții și periodicitatea), precum și responsabilitățile instituționale.

Atunci când un Plan de monitorizare este elaborat și pus în aplicare în contextul implementării Proiectului, EMP/FLSS va solicita rapoarte la intervale corespunzătoare și va include concluziile în rapoartele sale periodice către Banca Mondială și le va pune la dispoziția personalului Băncii în timpul misiunilor de supraveghere.

Partea 2

Descrierea Planului de management de mediu

Planul de management de mediu (PMM) identifică măsurile realizabile și eficiente, care pot reduce impactul negativ potențial asupra mediului la nivel acceptabil. Planul include măsuri compensatorii în cazul în care măsurile de atenuare nu sunt fezabile, cost-eficiente, sau suficiente. În mod specific, PMM (a) identifică și rezumă toate efectele negative anticipate semnificative asupra mediului (inclusiv cele care implică mutări involuntară a populației), (b) descrie - în detalii tehnice - fiecare măsură de atenuare și reducere a riscurilor, inclusiv tipul de impact, la care se referă și condițiile în care este necesară (de exemplu, în continuu sau în cazuri neprevăzute), împreună cu schița de proiect, descrierea echipamentelor și procedurile de operare, precum necesar la caz; (c) estimează orice impact potențial al acestor măsuri asupra

mediului; și (d) prevede legătura cu alte planuri de atenuare (de exemplu, pentru mutarea involuntară a populației sau entităților băștinașe sau bunuri și proprietăți culturale ș.a.), necesare pentru proiect.

Monitorizarea. Monitorizarea de mediu pe parcursul implementării Sub-proiectului oferă informații cu privire la aspectele cheie de mediu ale acestuia, în special impactul lui asupra mediului și eficiența măsurilor de atenuare. Astfel de informații permit Sub-împrumutatului și Băncii de a evalua succesul de atenuare, ca parte de supraveghere a proiectului, precum și a propune măsurile de corecție, care trebuie luate atunci când este necesar. Prin urmare, PMM identifică obiective de monitorizare și specifică tipul de monitorizare, în conformitate cu impactul evaluat în raportul EIM și măsurile de atenuare descrise în PMM. În special, secțiunea de monitorizare a PMM prevede (a) o descriere specifică și detalii tehnice, a măsurilor de monitorizare, inclusiv parametrii care urmează a fi măsurați, metodele care trebuie utilizate, alegerea locațiilor, frecvența măsurărilor, limite de detecție (după caz), și definirea unor praguri care vor semnaliza necesitatea unor acțiuni corective; și (b) monitorizarea și procedurile de raportare pentru (i) asigurarea depistării preventive a condițiilor care necesită măsuri de atenuare speciale, și (ii) furnizarea informației cu privire la progresul și rezultatele atenuării.

Dezvoltarea capacităților și instruirea. Pentru asigurarea implementării la timp și eficiente a compartimentului de mediu precum și măsurilor de atenuare, PMM se bazează pe evaluarea de mediu cu privire la existența, rolul, precum și capacitatea unităților de mediu din teritoriu agenții sau la nivel de minister. În caz de necesitate, PMM recomandă înființarea sau extinderea astfel de unități, precum și instruirea personalului, pentru a asigura implementarea recomandărilor EIM. În mod specific, PMM oferă o descriere specifică a aranjamentelor instituționale – cine este responsabil pentru efectuarea măsurilor de atenuare/minimalizare și monitorizare (de exemplu, pentru funcționare, supraveghere, executare, monitorizarea implementării, acțiuni de remediere, de finanțare, de raportare, precum și instruirea personalului). Pentru a întări capacitatea managementului de mediu în cadrul agențiilor responsabile pentru implementare, majoritatea PMM acoperă unul sau mai multe dintre următoarele subiecte: (a) programe de asistență tehnică, (b) achiziții de echipamente și consumabile, și (c) schimbări organizaționale.

Programul de implementare și estimare a costurilor. Pentru toate cele trei aspecte (de atenuare a riscurilor, de monitorizare, precum și dezvoltarea capacităților), PMM oferă (a) un program/calendar de implementare a măsurilor, care trebuie să fie îndeplinit ca parte a Sub-proiectului, arătând etapele și coordonarea cu planurile generale de implementare a proiectului; și (b) estimările de costuri financiare și periodicitatea cheltuielilor, precum și sursele de fonduri pentru implementarea PMM. Aceste cifre vor fi, de asemenea, integrate în tabelele costului total al Sub-proiectului.

Integrarea PMM în sub-proiect. Decizia beneficiarului de a implementa sub-proiectul, precum și decizia Băncii de a sprijini aceasta, presupun că PMM va fi executat în mod eficient. Prin urmare, Banca cere ca planul PMM să fie specific și detaliat în descrierea măsurilor individuale de atenuare și monitorizare a riscurilor, precum și repartizarea responsabilităților instituționale și să fie integrat în planificarea generală a Sub-proiectului, design, buget și implementare a acestuia. O astfel de integrare se realizează prin elaborarea PMM în cadrul Sub-proiectului, astfel încât el să poată fi finanțat și supravegheat împreună cu alte componente ale Sub-proiectului aprobat.

Sursă: OP 4.01, Anexa C – Planul Managementului de Mediului.

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PROJECTS/EXTPOLICIES/EXTOPMANUAL>

Anexa E/Formularul 2

PLANUL DE MANAGEMENT DE MEDIU

(Adaptat pentru activități privind terenuri cu regim special de protecție și utilizare)

Categorია terenului	Impact de mediu și social	Măsurι de mitigare	Cost		Responsabilități		Notă
			Install	Operate	Install	Operate	

Anexa E/Formularul 2

PLANUL DE MONITORIZARE DE MEDIU

(Adaptat pentru activități privind terenuri cu regim special de protecție și utilizare)

Perioada	Care parametri se vor monitoriza?	Unde se vor monitoriza parametri?	Cum se va monitoriza parametri?	Cînd se vor monitoriza parametri? (perioada)	De ce se începe monitorizarea?	Costul		Responsabilitatea instituțională	
						Instalare	Funcționare	Instalare	Funcționare
Proiect									
Construcția									
Funcționarea									
Lichidarea									

Anexa E/Formularul 3*Model al Planului de monitorizare de mediu pentru lucrările de construcție (renovavre) de scară mică*

Etapă	Care parametri se vor monitoriza?	Unde se vor monitoriza parametrii?	Cum se vor monitoriza parametrii?	Cînd se vor monitoriza parametrii? (perioada)	De ce se monitorizează?	Costul	Responsabilitatea instituțională
Proiect	Implementarea îndrumărilor PMM (RECOMANDĂRI)	Proiectare pentru construcție, reconstrucție și adaptare.	Examinarea proiectărilor	Aprobarea prealabilă pentru construcții ca parte a programului de monitorizare a proiectului.	Recomandată conform legislației naționale solicitînd un permis de construcție	Trebuie să fie parte din proiect	UIP, Proiectant, Contractant
Construcție	Parametrii indicați în permisul de construcție – toate condițiile speciale emise de diferite autorități	Documentația proiectului de bază	O parte din controlul regulat efectuat de IPM și Inspecția în Construcții	În timpul construcțiilor și înainte de eliberarea permisului de funcționare	Controlul regulat stipulat în Lege, sau dacă orice reclamație publică este trimisă IPM sau Inspecția în Construcții.	Inclusă în etapa de construcție, costul contractanților	Inginer supraveghetor, inspector EPM sau Inspecția în Construcții
	Managementul deșeurilor de construcții (inclusiv celor periculoase)	Documentele justificative pentru deșeuri, care sunt prezentate întreprinderilor comunale competente	O parte din controlul regulat efectuat de IPM și Inspecția în Construcții	După raportarea privind managementul deșeurilor	Sunt necesare în conformitate cu reglementările ce țin de deșeuri	Cheltuielile Inspectoratului de Protecție a Mediului și Inspecției în Construcții și costuri joase pentru Contractant	Inginer supraveghetor, inspector EPM sau Inspecția în Construcții
Funcționare	Managementul deșeurilor	În baza documentelor justificative pentru deșeuri, care sunt prezentate IPM	Rapoarte IPM	După raportarea IPM privind managementul deșeurilor	Trebuie să fie monitorizate în conformitate cu regulamentele privind managementul deșeurilor.	Cheltuielile beneficiarului proiectului și IPM	Beneficiarul Proiectului, companie competentă și inspector EPM

Anexa E/Formularul 4

Impactul și măsurile de diminuare aplicabile privind terenurile cu regim special de utilizare și protecție

Categoria terenului	Impactul asupra mediului	Măsurile de diminuare/preventive	Responsabil implementare	Responsabil monitorizare
Ariile naturale protejate	- Reducerea suprafețelor - Fragmentarea habitatelor naturale - Degradarea ecosistemelor, reducerea și pierderea biodiversității - Încălcarea regimului de protecție, folosirea ilegală a resurselor naturale (incl. braconaj, tăieri/defrișări, excavări etc.)	- Evaluarea, delimitarea și înregistrarea cadastrală a ecosistemelor reprezentative, biotopurilor și monumentelor ale naturii de importanță locală și națională - Amendarea și completarea Legii #1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat - Actualizarea, ajustarea și corectarea delimitării și înregistrării cadastrale a obiectelor și complexelor naturale în conformitate cu prevederile UICN - Reducerea impactului antropic asupra obiectelor și complexelor naturale din cadrul ariilor protejate prin stabilirea zonelor și fișiiilor de protecție/de tampon cu limitarea activităților economice care influențează negativ evoluția proceselor naturale	Autoritățile administrației publice locale, Oficiul cadastral teritorial	Agencia Servicii Publice, Unitatea de Implementare a Proiectului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului
Zonele și fișiile riverane de protecție a apelor	- Sporirea poluării și pierderea resurselor de apă - Degradarea obiectelor și ecosistemelor acvatice - Intensificarea proceselor de eroziune, deteriorarea infrastructurii hidrotehnice - Încălcarea regimului de protecție, folosirea ilegală a resurselor de apă - Limitarea accesului la resursele de apă etc.	- Delimitarea și înregistrarea zonelor și fișiiilor de protecție a apelor în conformitate cu prevederile Legii #440/1995 - Reglementarea și limitarea activităților economice și promovarea practicilor durabile de utilizare a terenului în zonele și fișiile de protecție a apelor - Delimitarea zonelor de protecție sanitară a prizelor de apă conform Regulamentului #949/2013 aprobat	Autoritățile administrației publice locale, Oficiul cadastral teritorial	Agencia Servicii Publice, Unitatea de Implementare a Proiectului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului
Pădurile și terenurile cu vegetație forestieră	- Reducerea suprafețelor și fragmentarea pădurilor și ariilor forestiere - Fragmentarea habitatelor naturale - Degradarea ecosistemelor forestiere, reducerea și pierderea biodiversității - Intensificarea proceselor de eroziune a solurilor și alunecărilor de teren - Sporirea poluării și pierderea resurselor de apă	- Actualizarea și rectificarea hotarelor pădurilor și terenurilor cu vegetație forestieră - Categorizarea, delimitarea și registrarea vegetației forestiere: i) fișii de protecție a câmpurilor agricole; ii) fișii și plantații dealungul drumurilor și pe lângă obiecte acvatice; iii) grădini botanice, dendrologice și zoo; iv) spații verzi în localități ș.a.	Autoritățile administrației publice locale, Oficiul cadastral teritorial	Agencia Servicii Publice, Unitatea de Implementare a Proiectului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului

Categoria terenului	Impactul asupra mediului	Măsurile de diminuare/preventive	Responsabil implementare	Responsabil monitorizare
	- Folosirea ilegală a resurselor naturale (incl. braconaj, defrișări ș.a.) - Limitarea accesului la resursele forestiere pentru scopuri non-industriale etc.			
Spațiile verzi	- Reducerea spațiului verde de interes public - Construcții ilegale și incompatibile cu spațiul verde - Limitarea accesului cetățenilor la spațiu verde etc.	Actualizarea clasificării, delimitarea și registrarea terenurilor ocupate cu spațiile verzi de interes public (parcuri, grădini ș.a.) conform prevederilor Legii #591/1999 cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale.	Autoritățile administrației publice locale, Oficiul cadastral teritorial	Agencia Servicii Publice, Unitatea de Implementare a Proiectului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului

Impactul și măsurile de diminuare aplicabile privind lucrările de construcție (renovare) de scară mică

Impactul	Măsurile de diminuare/preventive	Responsabil implementare	Responsabil monitorizare
Siguranță și sănătatea	- Asigurarea măsurilor generale privind securitatea și sănătatea în muncă pe șantierul de construcție - Instruirea angajaților privind securitatea și sănătatea, asigurarea cu haine speciale de lucru și mijloace individuale de protecție - Instalarea semnelor speciale (informaționale, de avertizare) în zona de construcție - Asigurarea cu persoană responsabilă de siguranță de pe șantier - Amenajarea facilități sanitare adecvate și locurilor de colectarea a deșeurilor pentru lucrători - Asigurarea cu truse și mijloace de prim ajutor - Asigurarea semnalizării efective pentru public și limitarea/blocarea accesului în zonă	Oficiul cadastral teritorial	Agencia Servicii Publice, Unitatea de Implementare a Proiectului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului
Generarea deșeurilor de construcții	- Identificarea căilor și locurilor de colectare separată și depozitare pentru toate tipurile de deșeuri așteptate de la activitățile de construcție - Deșeurile minerale de construcție și materiale trebuie separat de deșeuri comune, organice, lichide și alt. prin sortare și depozitate în containere adecvate - Deșeurile de construcție trebuie colectate și eliminate în mod corespunzător de către organizațiile autorizate la rampele speciale - Înregistrările de eliminare a deșeurilor trebuie menținute ca dovadă de bună gestionare a deșeurilor - Ori de câte ori este posibil se recomandă re-utilizarea și reciclarea materialelor adecvate și viabile (cu excepția de azbest, care trebuie obligatoriu să fie gestionate ca materiale periculoase conform procedurilor stabilite în coordonare cu autoritățile de mediu locale)	Oficiul cadastral teritorial	Agencia Servicii Publice, Unitatea de Implementare a Proiectului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului

Anexa F. Fișa de verificare de mediu pentru activitățile privind terenuri cu regim special de protecție și utilizare

FIȘA DE VERIFICARE DE MEDIU

pentru activitățile privind terenuri cu regim special de protecție și utilizare

1. Informația de bază

Denumirea ariei (obiectului) protejate	
Tipul ariei protejate conform clasificării naționale	
Data constituirii și documentul ce atestă constituirea AP	
Deținătorul funciar, beneficiarul ariei (obiectului) protejate (adresa, tel./fax)	
Amplasamentul (unitatea administrativ-teritorială, localitatea, ocolul silvic etc.)	
Numărul cadastral	
Coordonatele AP	Longitude: Latitude:
Suprafața, ha	
Suprafața zonei de protecție, ha	
Gestionarea Ariei Protejate (gestionarul, structura, subordinea etc.)	
Buget anual (surse de finanțare, suma)	
Personalul Ariei Protejate	
Principalele obiecte și/sau valori de protecție a AP (pădure, specii, conac, biserică, izvor, arbori seculari etc.);	
Sprijină obiectivele AP Comunitățile locale ?	
Asigurarea regimului de protecție	

2. Lista Speciilor (ciuperci, plante, animale) existente în AP

Denumirea speciei (științifică/limba de stat)	Statutul de protecție					
	Internațional			Național		
	Berna Anexa II, rezol. 6	Bonn	CITES	Legea 1538/1998	Categoria rarității	Cartea Roșie
Plante						
Animale						

3. Importanța biologică

Specii rare, vulnerabile sau periclitate (arealul/răspândirea; habitatul; densitatea și dinamica numerică)	
Specii endemice (arealul/răspândirea; habitatul; densitatea și dinamica numerică)	
Asociații importante	
Ecosisteme a căror răspândire istorică a fost diminuată semnificativ	
Evaluarea economică a speciei (pentru vânătoare, pescuit, plante medicinale etc.)	
Lucrări de tăere sanitară și restabilire în AP	
Specii invazive (plante, animale)	
Material genetic introdus	

4. Caracteristica landsaftică (mai detaliat pentru AP relevante)

Tipul landsaftului	(unul din 74)
Morfometria	
Altitudinea, m	
Inclinarea, grad	

Expoziție, grad	
Relieful	
Forma reliefului	
Substratul și starea lui	
Solul	
Tipul solului	
Substratul (tipul de roci)	

5. Caracteristici forestiere (mai detaliat pentru AP relevante)

Tipul stațiunii	
Tipul de pădure	
Tipul vegetației forestiere	
Proveniența arboretului	
Vîrsta arboretului	
Compoziția arboretului	
Consistența	
Înălțimea medie	

6. Caracteristica hidrologică (opțional)

Suprafața acoperită cu apă	
Nivelului apei	
Volumul de acumulare	
Debitul	
Structura zonei riverane	
Salinitate	
Poluanți	

7. Planul de management

Există planul de management	
Există inventarul resurselor naturale și culturale	
Există o analiză și o strategie de abordare a amenințărilor și presiunilor	

8. Impactul activităților din zona adiacentă a AP

Localități, construcții	
Obiecte industriale și comerciale	
Infrastructuri turistice și recreative	
Cultivarea plantelor anuale sau multianuale	
Plantații forestiere	
Tăeri elicite în zona adiacentă a AP	
Creșterea animalelor și pășunatul	
Prezența gunoiștilor negrijite etc.	

9. Importanța socială

Dependența comunității locale de resursele din aria protejată	
Oportunități pentru dezvoltarea comunității prin utilizarea durabilă a resurselor naturale	
Valoarea recreațională, turistică etc.	
Contribuția la serviciile ecosistemice și beneficii pentru comunitate	
Importanța pentru educație și/sau cercetare științifică etc.	

Notă:

- Unele secțiuni pentru care informația obținută în urma evaluării AP nu este relevantă sau necesară (de ex. 4, 5, 6) nu trebuie îndeplinite sau pot fi îndeplinite în măsura posibilităților. Pentru ariile protejate silvice, geologice sau paleontologice, hidrologice informația pentru secțiunile corespunzătoare, dacă este de dorit să aibă un caracter mai complex.
- Prezentul model de evaluare poate fi completat cu indicatori suplimentari la necesitate.
- Ca material suplimentar a utiliza Ghidul WWF cu privire la Evaluarea Rapidă a Ariilor protejate.

Anexa G. Formularul de înregistrare a reclamației (model)

ÎNREGISTRAREA RECLAMAȚIEI/SOLICITAREA (Forma A)				
Instrucțiuni: Acest formular trebuie completat de personalul care a primit cererea sau reclamația și trimis la [MRR Manager] la biroul național. Atașați toate documentele / scrisorile corespunzătoare, după caz.				
Data primirii reclamației:		Numele persoanei, care a completat Formularul:		
Reclamația primită (marcați ✓): ☐ Național ☐ Raion ☐ Oraș ☐ Sat				
Modul de completare a reclamației/solicitării (marcați ✓): ☐ Personal ☐ Prin telefon ☐ Prin e-mail ☐ Mesajul telefonic ☐ Fax ☐ Cutie pentru reclamații ☐ Întâlnire comunitară ☐ Consultății publice ☐ Altă _____				
Numele persoanei, care a înaintat reclamația: (informația este opțională și este tratată întotdeauna ca confidențială)				
Sexul: ☐ Bărbat ☐ Femeie				
Adresă sau informații de contact a persoanei, care a înaintat reclamația: (informația este opțională și confidențială)				
Localitatea unde a avut loc problema reclamației [scrieți]				
Național:	Raion:	Oraș:	Comuna:	Sat:
Scurtă descriere a reclamației sau solicitării: (Oferiți detalii și fapte cât mai multe posibil)				
	Categorie 1	Măsurile de protecție socială, inclusiv litigii de compensare, de alocare a terenurilor și întârzieri în compensare		
	Categorie 2	Măsurile de protecție mediului		
	Categorie 3	Reclamația privind încălcarea politicilor, instrucțiunilor și procedurilor		
	Categorie 4	Reclamația privind încălcarea contractelor		
	Categorie 5	Reclamația privind utilizarea abuzivă a fondurilor / lipsa transparenței sau alte probleme de gestiune financiară		
	Categorie 6	Reclamația privind abuzul de putere / intervenție de către funcționarii de proiect sau de guvern		
	Categorie 7	Reclamația privind performanța personalului UIP		
	Categorie 8	Rapoarte de forță majoră		
	Categorie 9	Sugestii		
	Categorie 10	Aprecieri		
Cine ar trebui să se ocupe și să urmeze această reclamația:				
Progresul în soluționarea reclamației (de exemplu, răspuns, rezolvare, soluționare, alt.):				
Alte comentarii:				

Anexa H. Formularul de confirmare a reclamației (model)

FORMULARUL DE CONFIRMARE A RECLAMAȚIEI (Forma B)	
<i>Instrucțiuni: Această formă trebuie să fie completată de MRR Manager și expediată reclamantului</i>	
Data recepționării reclamației:	Numărul de trasabilitate:
Reclamația recepționată (bifați √): ☐ National ☐ Raion ☐ Municipal ☐ Comună	
Modul de completare a reclamației/solicitării (marcați √): ☐ Personal ☐ Prin telefon ☐ Prin e-mail ☐ Mesajul telefonic ☐ Fax ☐ Cutie pentru reclamații ☐ Întâlnire comunitară ☐ Consultății publice ☐ Altă _____	
Numele persoanei, care a înaintat reclamația: <i>(informația este opțională și este tratată întotdeauna ca confidențială)</i>	
Sexul: ☐ Bărbat ☐ Femeie	
Adresă sau informații de contact a persoanei, care a înaintat reclamația: <i>(informația este opțională și confidențială)</i>	
Deadline pentru răspuns (60 zile de la data înregistrării):	

Anexa I. Raportul cu privire la consultările publice privind proiectul CMMS**Data:** 15 mai, 2018**Locul desfășurării:** Agenția Servicii Publice, Chișinău, str. A. Pușkin, 42

Obiectivul	Invitații	Participanții	Rezumat, comentarii, concluzii
Prezentarea Proiectului Înregistrarea Funciară, Evaluarea și Impozitarea Locală și activitățile acestuia, inclusiv CMMS și procedurile de salvagardare, și solicitarea feedback-ului. <i>Notă:</i> Proiectul CMMS a fost publicat pe pagina web a Agenției Servicii Publice (www.asp.gov.md) și expediat în adresa instituțiilor interesate înainte sesiunii de consultări publice (26 aprilie a.c.)	Pentru a lua parte în consultările publice au fost expediate invitațiile următoarelor instituții: – Agenția Servicii Publice, Departamentul Cadastru – Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului – Agenția Relații Funciare și Cadastru – Inspectoratul pentru Protecția Mediului – Agenția Moldsilva – Agenția Apele Moldovei – ICAS – IPOT – Institutul de Ecologie și Geografie – Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) – Autoritățile publice locale (primăriile) – Oficiul Băncii Mondiale	Total au participat 42 de persoane, reprezentanți ai 29 instituții, inclusiv 7 autorități centrale (ministere, agenții, instituții de cercetare), 20 autorități publice locale (primării) și 2 ONG (vezi <i>Lista anexată</i>)	Au fost prezentate și discutate: (i) Cuvînt de salut și deschiderea ședinței de consultări publice (<i>Vitalie Ciolac</i>, Vice-director al Agenției Servicii Publice), (ii) Proiectul Înregistrarea Funciară, Evaluarea și Impozitarea Locală, obiectivele, componentele și activitățile preconizate (<i>Angela Matcov</i>, Director al Departamentului Cadastru al ASP), (iii) Cadrul de management de mediu și social și procedurile de salvagardare (<i>Aureliu Overcenco</i>, consultant de mediu), (iv) Riscuri sociale și studiul de caz cu privire la activități de înregistrare funciară (<i>Aliona Cristei</i>, consultant social). Participanții au discutat activ privind activitățile prevăzute în cadrul componentelor proiectului, procedurile de screening și de evaluare a impactului asupra mediului și aspectele sociale. În special, discuțiile, comentariile și sugestiile au vizat următoarele subiecte: Procedurile existente privind delimitarea ariilor protejate; Implicarea organizațiilor specializate (de exemplu, Moldsilva, Apele Moldovei, instituțiile de cercetare) și asociațiilor obștești în activitățile de proiect; Cadrul legal existent și criteriile de delimitare a spațiilor verzi și a zonelor și fâșiilor de protecție a apelor; Transparența procesului de implementare și comunicarea. S-a discutat, de asemenea, despre procesul de consolidare a capacităților, partenerii de implementare, beneficiarii direcți și rezultatele finale așteptate ș.a.. După întrunire, în baza comentariilor și propunerilor participanților, a fost ajustat și finalizat Cadrul de Management de Mediu și Social pentru Proiectul Înregistrarea Funciară, Evaluarea și Impozitarea Locală. Versiunea finală a documentului, aprobată de Banca Mondială, urmează să fie plasată pe InfoShop/Publications al Băncii, precum și pe pagina web a Echipei de Implementare a Proiectului (www.asp.gov.md).

Lista participanților la consultările publice

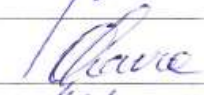
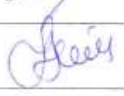
Lista de distribuire

ședința de consultări publice privind Cadrul de Management de Mediu și Social

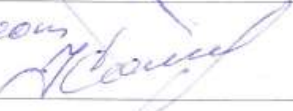
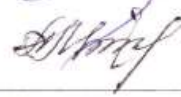
Agencia Servicii Publice
Republica Moldova, Chișinău,
Str. Alexandr Pușkin 42
15 mai 2018, ora 14.00

Nr. d/o	Numele, prenumele	Denumirea instituției	Funcția deținută	Date de contact, e-mail	Semnătura
1.	Vitalie Ciolac	Î.P. "Agenția Servicii Publice"	Vicedirector	vitalie.ciolac@asp.gov.md (022) 26-95-40	
2.	Angela Matcov	Departament cadastru. Î.P. "Agenția Servicii Publice"	șef Departament cadastru	angela.matcov@asp.gov.md	
3.	Inga Grecu-Stavila		șef adjunct Departament cadastru, șef al direcției înregistrarea bunurilor imobile	inga.grecu-stavila@isc.cadastre.md	
4.	Vasilii Diaur		șef al direcției cadastru bunurilor imobile și sisteme geoinformaționale	vasilii.diaur@isc.cadastre.md (022) 88-10-01	
5.	Vitali Antociuc		șef direcția operațiuni	vitalie.antociuc@isc.cadastre.md (022) 88-10-04	
6.	Diana Nanu		Specialist coordonator, secția implementare a programelor de stat în domeniul cadastru	diana.nanu@asp.gov.md (022) 88-10-37	
7.	Constantin Rusu	Oficiul Băncii Mondiale	Specialist pentru sectorul public		

Nr. d/o	Numele, prenumele	Denumirea instituției	Funcția deținută	Date de contact, e-mail	Semnătura
8.	Dumitru Gorelco	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului	consultant superior, Direcția politici de prevenire a poluării și evaluării de mediu	079813197	
9.	Angela Panciuc		consultant superior, Direcția politici de prevenire a poluării și evaluării de mediu	(022) 20-45-29	angela.panciuc@madr.gov.md A. Panciuc
10.	Olga Buzu	Agenția Relații Funciare și Cadastru	șef serviciu evaluarea bunurilor imobile	(022) 88-12-63 dbuzu24@gmail.com	Olga Buzu
11.	Maria Ovdii		șef direcția geodezie, cartografie, geoinformatică	(022) 88-12-70	
12.	Goriță Lupu Becu Elena		șef adjunct direcția relații funciare și protecția solurilor	(022) 88-12-60 elena.becudaryc.gov.md	Becu Elena
13.	Lilian Mindov		șef direcția cadastru bunurilor imobile	(022) 22-12-52	Lilian Mindov
14.	Cristina Nicolaescu	Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului (IPOT)	Director	info@ipot.md 067443001	
15.	Vasile Manalachi		Vicedirector	067443002	
16.	Nicolae Crăciun	INGEOCAD	Inginer coordonator, secția SIG	069562611	
17.	Veaceslav Patrașcu	Inspekția Protecția Mediului / Inspectoratul ecologic de stat	șef adjunct direcția expertiză ecologică și autorizații de mediu	veaceslav.patrascu@ies.gov.md (022) 24-24-19	

Nr. d/o	Numele, prenumele	Denumirea instituției	Funcția deținută	Date de contact, e-mail	Semnătura
18.	Dumitru Aparatu	Inspeția Protecția Mediului / Inspectoratul ecologic de stat	Inspector principal, secția inspectare sol, deșeuri și substanțe chimice	sol@ies.gov.md (022) 22-69-27	
19.	Petru Bacal	Institutul de Ecologie și Geografie	șef de laborator	(022) 72-56-98 <i>p.bacal@ig.gov.md</i>	
20.	Ghenadie Grubii	Agenția „Moldsilva”	Șef secviciul fond forestier, arii protejate și produse accesorii	(022) 27-72-88	
21.	Rodica Sirbu	Agenția “Apele Moldovei”	specialist principal, secția cadastru	rodica.martea@apele.gov.md 079550090	
22.	Alexandru Morcov	Congresului Autorităților Locale din Moldova	Expert	<i>0295897995</i> <i>alexandru.morcov@calm.md</i>	
23.	Ludmila Malai		Expert	<i>089588383</i>	
24.	Tudor Tănăsev	Primăria Holercani, r-nul Dubăsari	Primar	068211444	
25.	Zinaida Turcanu	Primăria Temeleuti, r-n Călărași	Primar	zinaida.turcanu@gmail.com <i>069162296</i>	
26.	Oleg Savca	Primăria Cîrnățeni, r-nul Căușeni	Primar	068663257 <i>olegsavca257@mail.ru</i>	
27.	Mihail Lozovoi	Primăria Sărata Galbenă, r-nul Hîncești	Primar	<i>0683370383</i>	
28.	Lilia Vlas		Inginer cadastral	069647558	
29.	Maria Papuc	Primăria Sărata Galbenă, r-nul Hîncești	perceptor fiscal		

Nr. d/o	Numele, prenumele	Denumirea instituției	Funcția deținută	Date de contact, e-mail	Semnătura
30.	A. Diacov	Consiliul raional Basarabeasca	Specialist relații funciare și cadastru	067380710 discovery005@mail.ru	
31.	Igor Hîncu	Primăria Volintiri, r-nul Ștefan-Vodă	Secretar al consiliului sătesc Volintiri	060185185 pr.volintiri@gmail.com	
32.	Igor Cristal	Primăria mun. Chișinău	Șef direcția funciară <i>scdru</i>	directiafunciara@pmc.md (022) 22-07-19	
33.	Daniel Tonu	Primăria Zîmbreni, r-nul Ialoveni	Primar	079638001	
34.	Vasile Chiriac	Uniunea Geodezilor din Republica Moldova	Președinte	069295057 v_chiriac@hotmail.com	
35.	Ghenadie Cojocaru	Institutul de Cercetare și Amenajări Silvice (ICAS)	Inginer, Șef Secția Cartografiere și Cadastru Forestier	geojocaru@yandex.ru (022) 92-60-55 069459037	
36.	Dumitru Șevcenco	Agenția Națională de Dezvoltare Rurală (ACSA)	Jurist	069182742	
37.	Aliona Cristei		Consultant Proiect	cristeialiona@gmail.com	
38.	Aureliu Overcenco		Consultant Proiect	overcenco@gmail.com	
39.	Mihai Mustea		Consultant de mediu independent	mmustea@gmail.com 069111863	
40.	Grițcan Ion	Primăria Onișcani, rl. Călărași	Inginer cadastral	gritcanion1976@gmail.com 078860044	

Nr. d/o	Numele, prenumele	Denumirea instituției	Funcția deținută	Date de contact, e-mail	Semnătura
41.	Procofiu Guse	APL or. Criuleni	viceprimar	060145601	
42.	Furdui Viora	CAJ M	Directr	79588567	
43.	Sudmila Chalea	CALH	Juriconsult	079588383	
44.	Ustean Ion	Primăria Hîrboasa Munii Noi	primar	068136763	
45.	Filimon Gheorghe	Primăria Zurecii, Străen	ing. cadastru	063428704	
46.	Comarșan Spic	consil. raional Cimișlia	ing. cadastral, funciar	igorcomarșan@gmail.com 075425204	
47.	Gutcan Ion	Primăria Onixeni, Clărești	inginer cadastral	gutcanion1976@gmail.com 078860044	
48.	Cedreanu Mariana	Agentia Apelor Moldovei	șef. adjunct de secție	mariana.cedreanu@gmail.com aple. gov. md 069504302	
49.	Ilascu Gheorghe	Primăria Talmaza	spec. în reglem. propriet. funciare	069823272	
50.	Două Mariana	Primăria mun. Cahul	specialist Cad. Fun.	078234761	
51.	Mărza Silvia	Consiliul raional Ocnița	specialist SRFC	069807978	
52.	Ionuț Daniel	Primăria Zimbru	primar	79638001	

54. Harabegiu Ion	Consiliul Raional Sîngerei	șef Serviciu Relații Fiscale și cadastru	068580883
55. Nîșna Vladimir	Consiliul Raional Căușeni	specialist primar	079991675

Comunicat cu privire la consultările publice desfășurate

AGENȚIA SERVICII PUBLICE

[DESPRE AGENȚIE](#) [SERVICII](#) [TRANSPARENȚĂ](#) [INFORMAȚII UTILE](#) [CONTACTE](#)

Consultări publice asupra viitorului proiect Înregistrarea Funciară, Evaluarea și Impozitarea Locală

Astăzi, 19 mai 2018, la sediul central al Agenției Servicii Publice s-au desfășurat consultările publice asupra Cadrului de Management de Mediu și Social (CMMS) al Proiectului Înregistrarea Funciară, Evaluarea și Impozitarea Locală. Proiectul va fi implementat pe parcursul a cinci-șase ani și urmează să fie finanțat de Banca Mondială. Obiectivul principal al acestuia este finalizarea înregistrării tuturor proprietăților imobiliare din Republica Moldova, precum și cadastrarea, înregistrarea și evaluarea bunurilor imobile atât proprietate privată, cât și proprietate publică.

La ședință au participat reprezentanții Ministerului Agriculturii Dezvoltării Regionale și Mediului, oficiali ai Râncii Mondiale, specialiști ai Agenției Relații Funciare și Cadastru, autorități publice locale și reprezentanți ai Agenției Servicii Publice. În cadrul întrunirii au fost puse în dezbateri potențialele riscuri sociale și de mediu aferente proiectului care pot interveni pe parcursul implementării acestuia.

Potrivit vicedirecțorului ASP Vitalie Cîlacioc, proiectul va fi o continuare a activităților de implementare a Programului de Stat de creare a cadastrului bunurilor imobile, cu extensie pentru anii 2019 - 2023. Astfel, cetățenii din circa 490 de localități rurale, rămase fără acoperire cadastrală, vor deveni proprietari cu „acte în regulă”, fără a achita ceva suplimentar. La fel, și toate autoritățile publice locale vor beneficia de delimitarea și înregistrarea gratuită a bunurilor imobile proprietate publică. „În cadrul Programului vor fi evaluate toate bunurile imobile supuse impozitării, ceea ce va contribui la consolidarea unei surse substanțiale de venituri pentru bugetele locale”, a mai declarat Vitalie Cîlacioc.

Șeful Departamentului Cadastru, dna Angela Matcov, a făcut o prezentare generală a sistemului Cadastrului Național și a identificat nu doar riscurile dar și beneficiile pe care le va avea implementarea planului CMMS. Printre acestea se numără înregistrarea primară gratuită, crearea unui suport informațional, actualizarea registrelor cadastrale cât și creșterea capacităților teritoriale din sectorul privat.

Menționăm că, responsabil de implementarea proiectului a fost desemnată Agenția Servicii Publice, iar realizarea acestuia va asigura transparența regimului juridic al proprietății publice private și dezvoltarea economică la nivel național și local.

[Despre agenție](#) [Servicii](#) [Transparență](#) [Informații utile](#) [Contacte](#)

GUVERNUL
REPUBLICII MOLDOVA
www.gov.md

CANCELĂRIA DE STAT
A REPUBLICII MOLDOVA
www.cancelaria.gov.md

PORTALUL
SERVICIILOR PUBLICE
www.servicii.gov.md

Copyright © Agenția Servicii publice, 2018